

İSTANBUL Şehremaneti MECMUASI

Nisan 1341 [1925]

8

Tıpkıbasım ve Çeviriyazı

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

ATATÜRK KİTAPLIĞI

ntinople. Vue panoramique de l'Arsenal
et de la Corne d'Or

İSTANBUL
Şehremaneti
MECMUASI

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

İstanbul Şehremaneti Mecmuası
Sayı 8, Nisan 1341 [1925]

Tıpkıbasım ve Çeviriyazı

Yayına Hazırlayanlar
Bülent Bilmez
İrfan Çağatay
İzzet Umut Çelik
Serhat Bozkurt

Çeviriyazı
Tahir Baykuşak

Redaksiyon/Son Okuma
Abdurrahman Yiğitalp
Artun Gebenlioğlu
Nihal Boztekin
Tolga Karahan

Grafik Tasarım
Burak Şuşut, Fika

Tasarım Uygulama
İrfan Çağatay

Baskı Öncesi Hazırlık
Menderes Coşkun

Baskı
İBB Basın Yayın Şube
Müdürlüğü Basımevi
Sertifika No: 50683

Takım ISBN: 978-605-9507-62-2
8. Cilt ISBN: 978-605-9507-81-3
İstanbul, Nisan 2023

© 2023.

Bu yayının bütün hakları
İBB Kütüphane ve Müzeler
Müdürlüğü'ne aittir.

İBB Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü
Miralay Şefik Bey Sok. No: 6
Taksim, Beyoğlu, İstanbul
0 (212) 249 95 65
0 (212) 249 09 45
kutuphanemuzeler@ibb.gov.tr

Kapak Görseli: Haliç Tersanesi, İBB Atatürk Kitaplığı, Krt_012113

İ S T A N B U L
Şehremaneti
M E C M U A S I

8

Nisan 1341 [1925]

Tıpkıbasım ve Çeviriyazı

ATATÜRK KİTAPLIĞI

EKREM İMAMOĞLU

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı

Değerli İstanbullular;

Türkiye'de yayınlanan ilk şehircilik ve yerel yönetim dergisi *İstanbul Şehremaneti Mecmuası*'nı tıpkıbasımıyla yeniden İstanbullularla buluşturmanın heyecanını yaşıyoruz. Köklü bir belleği muhafaza eden derginin yaklaşık 100 yıllık anlatısını ve günümüzle kurduğu ilişkiyi tekrar görünür, bilinir kılıyoruz.

Cumhuriyet'in hayatın hemen her alanında ortaya çıkardığı değişim ve dönüşümün gözlemlenebildiği yaşam alanlarının başında İstanbul geliyordu. Belediyeler ise kamu kurumları olarak bu dönüşümün en önemli araçlarından olacaktı. Yeni rejimin yerel ölçekte ikamesini sağlayan bir araç olarak tanımlayabileceğimiz belediyeler, ilk yıllarında birçok alanda olduğu gibi Osmanlı döneminden miras kalan bir kurumsal altyapıyı kullanmıştı.

Cumhuriyet'in belediye algısı kentsel ve idari ihtiyaçların yanı sıra eğitim ve sanat politikalarını düzenleyen kurumlar olarak da hizmet veren bir tarif içeriyordu. Bu tarif içerisinde değerlendirilmesi gereken *İstanbul Şehremaneti Mecmuası* incelendiğinde, gerçekten de yaşamın her noktasına dokunan bir içerikle karşılaşıyoruz. Şehir belleğini muhafaza eden *İstanbul Şehremaneti Mecmuası* trafik yönetmeliklerinden mimariye ve sanat tarihine, iskân ve imardan gündelik konulara ve sağlık hizmetlerine kadar çok kapsayıcı bir içeriğe sahip.

Eski harfli tüm sayılarını yayınlamaya başladığımız derginin, disiplinlerarası güncel çalışmalar için önemli bir kaynak olacağına inanıyorum. Özelde İstanbul Belediyesi kurum yayını gibi bir başlık taşımakla birlikte *İstanbul Şehremaneti Mecmuası*, 20. yüzyıl Türkiye'sinin anlatısını sunuyor. Günümüzde yayın hayatına devam eden *İstanbul Bülteni* ve *İST* dergilerinin de böyle bir geleneğin üzerine inşa edildiğini söyleyebiliriz.

Bu çalışmanın geçtiğimiz yüzyılı daha anlaşılır kılmak ve yaşadığımız yüzyılla ilişkisini daha sağlıklı okuyabilmek adına büyük bir boşluğu dolduracağı umut ediyorum. Emegi geçenlere teşekkür ediyor, tüm hemşehrilerime iyi okumalar diliyorum.

Saygılarımla.

Sunuş

MAHİR POLAT
İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Genel Sekreter Yardımcısı

Dergi çıkarmak bir ihtiyacın sonucudur. Bu dergilerin sayfalarında izlerini gördüğümüz yazarların ya da çizerlerin hayata dair bir derdi, insana dair bir sözü vardır. Farklı alanlarda toplumun hafızasını muhafaza eden dergiler, toplumsal, siyasal ve kültürel atmosfer başta olmak üzere birçok alanda insana ve topluma dair hemen her türlü sürecin seyrini takip etmemizi mümkün kılar. Bu anlamda Osmanlı döneminden Cumhuriyet'e farklı dillerde ve içeriklerde yüzlerce dergiden oluşan bir görsel ve yazılı hafızadan söz edebiliyoruz.

19. yüzyıldan günümüze devam eden bu köklü dergicilik geleneği içinde en uzun soluklu olanlardan biri *Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Şehremaneti Mecmuası*'dır. Tanzimat ile hızlanan Osmanlı modernizasyonu dahilinde kimisi uzun kimisi de daha kısa soluklu birçok dergi yayınlanmıştır. 1 Eylül 1924 tarihinde, Şehremini Operatör Emin (Erkul) Bey'in İstanbul şehreminliği döneminde ve Osman Nuri (Ergin) yönetiminde yayın hayatına başlayan *İstanbul Şehremaneti Mecmuası*, Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayınlanan ilk şehircilik ve yerel yönetim dergisi olması açısından ayrıca önemli bir yere sahiptir.

Şehrin hafızasına dokunan önemli yazılı kaynaklardan biri olan mecmuanın ilk sayısında yer alan bazı içeriklerin güncel olanla kurduğu ilişki dikkat çekicidir. Bu anlamda, ekmek ve fırınlar ile ilgili "İstanbul'un İaşesi" başlıklı yazıda değerlendirilen iâşe planlaması, zirai program gibi başlıklar aslında günümüz Türkiye'sinde süregiden bir sorunun tarihselliğini bize gösterir. İstanbul'un güncel sorunlarının yanı sıra genel olarak Şehremaneti'nin idaresiyle ilgili güncel gelişmelerin ve mevzuatın duyurulduğu bu mecmua, İstanbul Belediyesi tarihi için merkezi bir kaynak oluşturmakla birlikte, özellikle disiplinlerarası çalışmalarda güçlü bir altlık oluşturacak, şehir belleği adına önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Gündelik hayattan ekonomi ve sağlığa uzanan zengin içeriği ve kapsayıcılığıyla kent araştırmacıları başta olmak üzere tüm İstanbullular için bu önemli kaynağı erişilebilir kılan ve bu çalışmaya emek veren tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yayına Hazırlayanların Notu

Türkiye’de genelde geçmiş ve tarihle ilişki konusunda yaşanan sorunlardan biri olan kurumların kendi tarihlerinin kaynaklarını muhafaza etme ve kamuoyunun hizmetine sunması konusunda ki zafiyet, maalesef sadece önemli maddi kaynak ve uzman eksikliği yaşayan sivil toplum kuruluşları için değil, resmi kurumlar için de önemli oranda geçerlidir. Kurum arşivleri ve özellikle belgelerin muhafazası söz konusu olduğunda biraz daha olumlu bir tabloyla karşılaşmak mümkün olmaktadır, ama asıl kullanıcı dostu bir yöntemle ve paylaşımcı bir anlayışla kaynakların kamu kullanımına sunulması söz konusu olduğunda bu arşivler, daha çok kaynakların “saklandığı” mekânlardan ibaret olmaktadır. Üstelik, arşiv denince hemen akla gelen “belgeler” için geçerli olan bu sorun, matbu kaynaklar ve özellikle nadir eserler için başka bir şekilde kendini göstermektedir: 1928 öncesi döneme ait kaynaklarla ilgili dil/alfabe farkından kaynaklı engeller bir yana, bu kaynakları bulunduran kütüphanelerin sayısı oldukça azdır.

Söz konusu kütüphaneler arasında müstesna yere sahip olan ve uzun yıllardan beri bu alanda verdiği hizmetlerini daha kullanıcı dostu bir yöntemle araştırmacılara sunma çalışmaları yürüten İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, ayrıca çeviriyazı basımlarını (çoğu zaman tıpkıbasımıyla birlikte) yayınlamak yoluyla bu kaynakları eski alfabeyi bilmeyen okurların da kullanımına sunmaktadır. Son yıllarda artan çeviriyazı faaliyetleri içerisinde değerlendirilebilecek bu anlamlı çabanın bir parçası olarak, bizzat belediye tarafından yayınlanmaya başlayan ilk süreli yayının tıpkıbasımı ve çeviriyazı basımının gerçekleştirilmesi, bu yöndeki çalışmaları yeni bir boyuta taşımaktadır: Yüz yıla yakın tarihine/belleğine sahip çıkma anlayışıyla, yeni yüzyılın eşliğinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi, *İstanbul Şehremaneti Mecmuası*’nın tıpkıbasımını ve çeviriyazı basımını matbu ve online olarak İstanbulluların hizmetine sunmaktadır. Böylece İstanbul Büyükşehir Belediyesi içinde kurumsal bellek konusunda farkındalık ve duyarlılığın artması için önemli bir adım atılırken, İstanbullulara da yüz yıl öncesinin dergisini ay ay okuma fırsatı verilmektedir. Yer yer oldukça ilginç popüler bilgiler barındıran ve zevkle okunan, ama araştırmacılar için her yönüyle eşsiz bir kaynak oluşturan bu süreli yayının okura sunulmasının, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin tarihine/belleğine sahip çıkması anlamında yakın zamanda atılacak adımların habercisi olarak görülmesini isteriz.

Zafer Toprak, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*’ne yazdığı “Şehremaneti Mecmuası” maddesinde, büyük oranda mecmuanın birinci sayısındaki “Mecmuanın Programı” başlıklı yazıyı özetler ve bu yayının aslen Osman Nuri Ergin’in gayretleri sonucunda hayata geçirildiğini belirtir.¹ Başka

1 Zafer Toprak, “Şehremaneti Mecmuası”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 7 (İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994), s. 149.

bir ansiklopedide aynı başlıklı bir madde kaleme alan Semavi Eyice “dergide belediye ile ilgili mevzuat, istatistikler, iskân ve imara dair konular, şehir haberleri, belediye uygulamalarından doğan hukukî ihtilâflar, resmî yazışmalar, trafik yönetmelikleri hakkında bilgi ve yazılar yanında İstanbul’un tarihi ve şehrin eski eserlerine dair araştırmalara da yer” verildiğini belirtir.²

İstanbul Belediyesi tarihi için eşsiz bir öneme sahip *Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Şehremaneti Mecmuası*’nın ilk sayısı 1 Eylül 1340 [1924] tarihinde yayınlanmıştır. On yedi yıl boyunca (Mart 1942 tarihine kadar) 199 sayı yayınlanan mecmuanın isminin altında, 1-51. sayılarda “Şehremaneti tarafından ayda bir neşrolunur”, 52-72. sayılarda “Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır”, 73-86. sayılarda “İstanbul Belediyesi tarafından çıkarılır aylık mevkute”, 86-120. sayılarda “İstanbul Belediyesi tarafından her ay çıkarılır”, 121-148. sayılarda “İstanbul Belediyesi tarafından iki ayda bir çıkarılır”, 149-181. sayılarda “Belediye İstatistik ve Neşriyat Şubesi tarafından iki ayda bir çıkarılır”, 182-188. sayılarda “Belediye Neşriyat, İstatistik ve Turizm Müdürlüğü tarafından çıkarılır” ve 189-199. sayılarda “Belediye Neşriyat ve İstatistik Müdürlüğü tarafından çıkarılır” ibaresi yer almaktadır.

Her ne kadar ilk 120 sayısının başlığı altında ayda bir yayınlanacağı belirtilse de iki (54-55, 64-65, 71-72, 99-100, 101-102, 104-105, 106-107, 109-110 sayıları) veya üç (112-113-114, 115-116-117, 118-119-120 sayıları) sayının birlikte basıldığı olmuştur. 121-182. sayıların ise iki ayda bir yayınlanması planlanmış, fakat üç veya beş sayının birden basıldığı olmuştur (149-153, 160-162, 163-165, 166-168 sayıları). Buna ek olarak, Kasım 1938’de 169-170. sayı çıkmışken, Mustafa Kemal Atatürk’ün vefatı üzerine hemen aynı ay içinde özel bir sayı çıkarılmıştır (171. sayı). Herhangi bir ibare olmamasına rağmen 182-199. sayılar arasında ayda bir yayınlanmaya çalışılmış, 183-184, 187-188, 189-190. sayıları hariç, ayda bir yayınlanmıştır.

İlk zamanlarda mecmuanın Şehremaneti tarafından yayınlandığı belirtilmiştir, fakat bu işle hangi müdürlüğün ilgilendiği mecmuanın kapağına taşınmamıştır. İlk sayıda yer alan “Mecmuanın Programı” başlıklı yazının altındaki “Müdevvenat ve İhsaiyat Müdüriyeti” imzası ve buna dair açıklamalardan, yayın işiyle özel olarak bu müdüriyetin ilgilendiği anlaşılmaktadır. 149. sayıdan sonra Neşriyat ve İstatistik (bir ara buna Turizm de eklenmiş) şube veya müdürlüğü tarafından yayınlandığı, başlıkta belirtilmiştir.

Mecmua 16 sayfa olarak yayın hayatına başlamıştır; fakat sayfa sayıları ilerleyen sayılarda değişkenlik göstermiş, tek sayı olarak basılanların 88 sayfaya kadar çıktığı olmuştur. İlk 51 sayı eski harflidir. Kasım 1928’de yeni harflerin kabul edilmesiyle Aralık 1928 tarihli 52. sayıdan itibaren yeni harflerle basıma başlanmıştır. Öte yandan yeni harflere geçmeden önce de mecmuada bu harflerin kullanıldığına şahit olmaktadır. Örneğin Eylül 1928 tarihli 49. sayının bazı başlıkları ve Ekim 1928 tarihli 50. sayının “Cumhuriyet Bayramı Programı” başlıklı yazısında yeni alfabe kullanılmıştır. 14 Nisan 1930 tarihinde *Resmî Gazete*’de yayınlanan 1580 sayılı Belediye Kanunu’yla “Şehremaneti” yerine “Belediye” tabirinin ikame edilmesi üzerine, Eylül 1930 tarihli 73/1 sayısından itibaren mecmua *T.C. İstanbul Belediye Mecmuası* adıyla yayınlanmıştır. İsim değişikliğine gidilen 73. sayı, yeni isimli mecmuanın birinci sayısı olarak kabul edilmiş ve 98. sayıya kadar eski sayı numarası ve yeni sayı numarası birlikte verilmiştir: 98/26 gibi. 99. sayıdan sonra ise sadece eski sayı numarası verilmeye başlanmıştır.

2 Semavi Eyice, “İstanbul Şehremaneti Mecmuası”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 23 (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001), s. 307.

İstanbul Şehremaneti Mecmuası, İstanbul şehri ve İstanbul Belediyesi'nin hafızası hakkında önemli bir kaynak mahiyetindedir. Bu projenin amacı eski harfli olan ilk 51 sayıyı yeni harflere aktararak, mecmuayı eski yazı bilmeyenler için de kullanılabilir kılmak, İstanbul şehri ve belediyesi tarihiyle ilgilenen tüm okurların engelsiz başvuracağı bir kaynak haline getirmektir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi belleğine/tarihine sahip çıkma anlayışıyla gerçekleştirilen yayınlara, ilk sayısı 1912 yılında yayınlanan *İstanbul Beldesi İhsaiyat Mecmuası* başta olmak üzere diğer eski harfli belediye yayınlarının da günümüz alfabesiyle yeniden basımı ile devam edilecektir. Çeviriyazı yayınlara, 1926-38 yıllarında şehremini/belediye başkanı olarak görev yapan Muhittin Üstündağ (1884-1953) ile başlamak üzere eski belediye başkanlarının biyografilerinin ve belediyeçilik tarihinin farklı boyutlarıyla ilgili monografiler eşlik edecektir.

Bu çalışmaların, İstanbul Büyükşehir Belediyesi belleğine/tarihine ve genelde İstanbul'la ilgili çalışmalara katkı sunmasını temenni ederiz.

Bu Sayıda

Şehremaneti Mecmuası'nın Nisan 1341 (1925) tarihinde yayınlanan 8. sayısının ilk yazısında Osman Nuri (Ergin) "Belediyeler Kongresi" konusunu ele almaktadır. Osman Nuri, mecmuanın 7. sayısında Türkiye'de bir Belediyeler Kongresi düzenlenmesine henüz imkân ve ihtiyaç olmadığını ifade etmiş olmasına rağmen, İzmir Belediyesi'nin böyle bir etkinliğe ev sahipliği yapmak istediğini haberinin *Vakit* gazetesinde yayınlanmasıyla kongrenin düzenlenmesinin imkân dahiline girdiğini belirtmiş ve konu hakkındaki görüşlerini kaleme almıştır. Yazıda, yapılacak kongrenin alelade olmaması için önemli hazırlıklar yapılması gerektiği belirtilmiş ve bu hazırlıklar arasında belediyeler kanunu, vergi ve rûsum kanunu ile ebniye kanunu gibi belediyeleri ilgilendiren kanunlara yönelik yapılması gereken çalışmalardan bahsetmiştir.

Osman Nuri, son zamanlarda çıkarılan bir kanunla "İdare-i Hususiye" (özel idare) denen yapılanmaların belediyelerin görev alanına giren konularda yetkilendirilmesinin belediye işlerinde ikilik yaratan bir durum olduğu fikrindedir. Bu ikiliğin ortadan kaldırılıp hizmetlerin tek elden yani belediyeler üzerinden yürütülmesi gerektiğini vurgularken, kongrede bu tür konuların tartışılmasının elzem olduğunu belirtir. Ayrıca kongrenin hayata geçirilmesinden önce Batı lisanlarına vâkıf bir heyetin seçilerek Avrupa ve Amerika şehirlerini gezip incelemelerde bulunmasının, bunun sonucunda da ayrıntılı bir raporu ve kanun projelerini kongreye sunmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durmuştur.

Mecmuanın bu sayısında "İktisadi Kısım"da üzerinde ayrıntılı olarak durulan diğer bir konu da İstanbul Limanı meselesidir. Şehrin gelişimi ve ticari ihtiyaçlarına göre çeşitli dönemlerde yer değiştirmiş olan İstanbul limanları geç dönem Osmanlı İmparatorluğu'nda da tartışılan bir mevzu olmuş ve konu hakkında raporlar kaleme alınmıştır. Şehrin ticari ve ekonomik gelişiminde önemli bir noktaya işaret eden liman mevzuu hakkında 1324/1908 yılından sonra kaleme alınmış dört rapora yazısında değinen Osman Nuri, özellikle belirtilen tarihten sonra mevcut limanın ihtiyaçlara cevap veremediği üzerinde durmuş, yeni liman için Avrupa'daki benzer örnekleri gezip incelemelerde bulunan Ali Suad Beyefendi'ye ait raporu mecmuada olduğu gibi yayınlamıştır.

Bu ayrıntılı raporda, Avrupa'daki birçok liman çeşitli yönleriyle incelemeye çalışılmıştır. İncelenen limanların kimler tarafından yönetildiği, hinterlandı, çevre şehirlerle ulaşımı, fiziki ve teknolojik donanımı ve bulunduğu şehrin belediyesiyle ilişkisine kadar birçok nokta hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuştur. Mevcut İstanbul Limanı'nın değerlendirildiği bölümde, çok küçük olmadığı belirtilmekle birlikte liman tembel, gürültülü, emniyetsiz, pahalı, ilkel, düzensiz, keyfi, hileli, kaba saba gibi sıfatlarla özdeşleştirilmiştir. Dolayısıyla yapılacak yeni limanın bu olumsuz sıfatları ortadan kaldırması en temel beklenti olarak ifade edilmiştir. "Balıkçı Limanı" başlığı altında Avrupa ülkelerinin balıkçılıktan elde ettiği gelir incelenmiş, Karadeniz'in balıkçılık faaliyetleri arasında yağı Avrupa'ya ihraç edilen yunus balığı avına değinilmiş, fakat bunun da yelkenli ufak Laz kayıklarıyla pek zor gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Özellikle Sapanca Gölü'nde yapılacak balıkçılık faaliyetlerinin İstanbul Limanı ile doğrudan ilişkisinin olduğu vurgulanmış, milli servet addedilen balıkçılıkta ihracatın İstanbul Limanı üzerinden daha rahat gerçekleştirilebileceği vurgulanmıştır.

Mecmuada yayınlanan diğer bir yazı "Esnaf Cemiyetleri" başlığıyla İktisat Müdür Muavini Mübahat tarafından kaleme alınmıştır. Yazar, *Meslek* gazetesinde esnaf cemiyetlerinin Şehremaneti'nce yeterli derecede himaye edilmediği yönlü serzenişlere cevap vererek, bu cemiyetlerin çoğunlukla kötü yönetildiğini ve kendilerine yapılan başvuruların çoğunun birbirini

şikâyet etmekten ibaret olduğunu belirtmiştir. Bu durum karşısında kendilerinin yapabileceği bir şey olmadığını belirterek, esnaf cemiyetlerinin muteber cemiyetler haline gelmesinin ancak üyelerinin o kurumu sahiplenip benimsemesiyle mümkün olacağını dile getirmiştir.

Belediye zabıt kâtiplerinden Mehmed Halid tarafından kaleme alınan “Nüfus Hareketleri ve Belediyeler” başlıklı yazıda, bir zamanlar imparatorluk payitahtı olan, imparatorluğun en gelişmiş şehri İstanbul’da dahi ne kadar kişinin yaşadığına dair net bir bilgi olmadığı belirtilmiştir. Bunu “tembel” ve “köhne” olarak nitelendirdiği Şark medeniyeti zihniyetine bağlayan yazar, yönünü Garp medeniyetinin ilim ve hayat dünyasına çevirmiş genç cumhuriyetin nüfus hareketlerini incelemesi gerektiğini vurgulayarak bu işler için belediyelere yetki verilmesi gerektiği beyan etmiştir.

“Garp Belediyeleri” başlıkla yazıda Üçüncü Beynelmilel Şehirler Kongresi’nin Paris’te düzenleneceği belirtilerek önceki kongreler hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Üçüncü kongrede üzerinde durulacak konular ile kongreye iştirak edebileceklere dair bilgiler bu yazıda işlenmiştir.

Mecmuanın önceki sayılarında kaleme alınıp bu sayısında da sürdürülen “Avrupa Belediye Mezbahaları” başlıklı yazının bu son bölümünde, mezbahaların idaresi konusuna odaklanılmıştır.

“Kanunlar, Nizamlar, Talimatlar” bölümünde sinema ve tiyatrolarda sağlık ve güvenlik kurallarının ele alındığı 16 maddelik bir talimatnameye yer verilmiştir.

340 [1924] senesinde “İstanbul’da İmar Faaliyetleri” başlıklı bölümde, Fatih Dairesi’nde gerçekleştirilen imar işlerinin ayrıntılı bir dökümü verilerek bu işler için yapılan harcamalar gösterilmiştir.

“Belediyelerle Muhabere” başlığı altında “Erbaa Kazası Belediye Reisi” imzasıyla gelen bir yazıya yer verilmiştir. Yazıda, çarşı ve mahalle bekçilerinin ücretlerini esnaf ve ahalinin ödemesini sağlamak için hangi kanundan faydalanabilecekleri sorulmuş, mecmua da cevaben konu hakkındaki önerisini belirterek ilgili 29 Nisan 1330/12 Mayıs 1914 tarihli kanunu olduğu gibi yayınlamıştır.

Birçok konuyu ele alan mecmuanın bu sayısı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yönünü Batı medeniyetine çevirmiş genç Cumhuriyet’in en gelişmiş şehri olan İstanbul’da yapılacak düzenlenme ve yeniliklerin Batı medeniyetinin ışığında gerçekleştirilmesi gerektiğinin öne çıkarıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, İstanbul Şehremaneti’nin diğer belediyelere yol gösterici ve örnek olabileceğine işaret edildiği de söylenebilir.

Tahir Baykuşak

Nüshası: 5 kuruş
Posta ücreti: 30 paradır

Senelik abonesi: 50 kuruş
Posta ücreti: 10 kuruştur

Türkiye Cumhuriyeti

İSTANBUL
ŞEHREMANETİ
MECMUASI

Şehremaneti Tarafından Ayda Bir Neşr Olunur

Sene 1 Sayı 8
Nisan 1341 [1925]

Mündericat

Belediyeler Kongresi
İstanbul Limanı
Esnaf Cemiyetleri
Nüfus Hareketleri ve Belediyeler
Beynelmilel Şehirler Kongresi
Tiyatro ve Sinemalar Talimatnamesi
Avrupa Belediyeleri Mezbahaları
340 [1924] Senesinde Fatih Dairesi'nde İmar Faaliyetleri
Belediyelerle Muhabere

Merkez-i Tevzii: Şehremaneti Hazine-i Evrak binasında daire-i mahsusadır.

İstanbul
Şehremaneti Matbaası
1341 [1925]

Nüshası: 5 kuruş
Posta ücreti: 30 paradır

Türkiye Cumhuriyeti

Senelik abonesi: 50 kuruş
Posta ücreti: 10 kuruştur

İSTANBUL ŞEHREMANETİ MECMUASI

Şehremaneti Tarafından Ayda Bir Neşr Olunur

Sene 1 Sayı 8
Nisan 1341 [1925]

Belediyeler Kongresi

Mecmuanın 7. sayısında Garp belediyelerinin vakit vakit aralarında kongreler akdetmekte olduğunu ve ilk kongrenin 1910'da ikincisinin 1913'te üçüncüsünün 1924'te inikad ettiğini, dördüncüsünün de 1925'te toplanacağını yazmış ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ve bilhassa İstanbul Belediyesi'nin kongreye davetli bulunduğu da beyan edilmişti.

Mecmuanın diğer bir sütununda yine bu kongrelerden bahisle denilmişti ki: "Türkiye belediyeleri henüz yekdiğerini tanımadığı ve tanımak da istemediği halde Garp'taki şehirler ve belediyeler aralarında millet ve devlet farkı gözetmeksizin ittihad ederek seneden seneye muhtelif şehirlerde kongreler akdetmekte ve birbirinin mesai ve hidematından istifade cihetini düşünmektedir.

Türkiye belediyelerinin aralarında kongre akdine imkân hatta şimdilik lüzum yok ise de elde bulunan yegâne mecmuaları vasıtasıyla birbirlerini tanıyacak muhaberat ve neşriyatta bulunmaları herhalde elzem ve faydalıdır."

Nisanın birinde intişar eden mecmuada bu suretle Türkiye belediyelerinin aralarında kongre akdine imkân olmadığı kanaati izhar edilmiş olduğu halde 12 Nisan tarihli *Vakit* gazetesinde görülen:

"Ankara-11 Nisan- (Hususi muhabirimizden) İzmir Belediyesi ilk içtimai İzmir'de olmak üzere bütün belediyelerin iştirakiyle bir belediye kongresi akdine müsaade istemektedir." tarzındaki iki satırlık telgrafname gayr-ı mümkün zannettiğimiz bir işin imkân ve faydası görülerek teşebbüs ve filiyat sahasına intikal etmek üzere olduğunu irae ettiğinden bu telgrafname Türkiye'de belediyeler tarihinde gayr-ı muntazar fakat çok mühim bir hadise olan kongre akdini mecmuada tekrar mevzu-bahis etmeğe güzel bir vesile olmuştur.

Bu teşebbüs ister mecmuanın Beynelmilel Belediye Kongreleri hakkındaki neşriyatından mülhem olsun, ister kendiliğinden vaki olmuş bulunsun, herhalde Arapların bu gibi mevkilerde

kullandıkları “el-fazlu lil-mütekaddim” tabirine İzmir Belediyesi kesb-i istihkak etmiştir denilebilir.

Mamafih telgrafnemenin Ankara'dan 11 Nisan'da keşide edilmiş olması İzmir Belediyesi'nin bu işi mecmuanın neşriyatından daha evvelce düşünerek keyfiyeti -bittabii vilayet vasıtasıyla- hükümet-i merkeziyeden istizan etmiş olmasına ve bu teşebbüse İzmir Vilayetinin muvafakatının da inzımamına delalet ettiğinden İzmir'in fazl-ı takaddümünü bilatereddüt teslim etmek münisifane bir hareket olur.

Hiç şüphe edilemez ki belediyeler arasında bir kongre akdini isteyen ve şehirlerini içtima mahalli olarak gösteren İzmir Belediyesi kongreye belediyelerin tarz-ı iştirakını, orada tezekkür ve münakaşa olunacak ve sonunda hükümetten istirham edilecek bazı hukuk ve salahiyetle bir kısım yeni vergi ve rüsum hakkındaki temenniyat ve arzuları da evvelce tespit ve tayin etmemiş olsun.

Herhalde neticesi ve istihsal edilecek faydaları etraflıca düşünülerek bu işe teşebbüs edilmiş olduğuna kanaat getirmek icap eder. Aksini tasavvur kongre akdini alelameya bir teşebbüs derekesine indirir ki İzmir Belediyesi'nin başında bulunan Aziz Beyefendi gibi münevver bir zattan bunu hiçbir zaman beklemeyiz.

Telgrafname gayet muhtasar ve bilmuhabere malumat ahzına da vakit gayr-ı müsait olduğundan mecmuanın bu nüshasında kongrenin tafsilatına dair iktiza eden malumatı maalesef veremeyeceğiz. Gelecek nüshanın tabına kadar İzmir Belediyesi meseleyi tavzih eder veyahut başka menabiden keyfiyetin tahkiki mümkün olabilirse o zaman mütalaamızın da ilavesiyle kâfi derecede izahat verebileceğimizi ümit etmekteyiz.

Şu kadar var ki malumat fıkdanı kongre dolayısıyla hatıra gelen bazı mütalaaları şimdiden mevzubahis etmeye mani olamayacağından şayet esaslı bir program tanzim edilmemiş ise belki bir iki noktada müteşebbislerini ikaz ederiz zannıyla burada birkaç meseleyi nazar-ı dikkate vaz etmekte bir mahzur görmüyoruz.

Evvelemirde şurasını söylemek icap eder ki ifası elzem ve zaruri olan bazı tetkikat ve ihzaratdan evvel kongrenin içtimaa davetinde istical edilmiştir kanaatindeyiz. Bu mütalaayı kongrede behemahal müzakeresi icap eden bazı esaslı meseleleri düşünerek söylüyoruz.

Mesela Türkiye belediyeleri henüz Garb'ın mütemeddin ve müterakki memleketleri tarzında salahiyeti vasi ve muayyen; vezaif-i sarih ve kati; varidatı kesir ve kabil-i tahsil kanunlara malik değildir.

Elyevm Türkiye'de yekdiğerinden çok farklı dört nevi belediye (İstanbul, Ankara, Vilayet Belediye Kanunlarıyla Köy Kanunu) beş türlü istimlak (hükümete, belediyeye, hazine-i hassaya, evkafa, Ankara Şehremaneti'ne ait kanunlar) 43 seneden beri birçok maddeleri defaatle değişmiş köhne bir ebniye kanunu ile emsaline nazaran belediyelere aidiyeti lazım gelen daha bir hayli rüsumu çerçevesi haricinde bırakmış bir vergi ve resim kanunu mevcuttur. Zabıta-i belediye memurları zabıta-ı mania salahiyetini haiz değildir. Polis belediye memurlarına muavenet etmezse hiçbir şey yapılamaz. Belediye kanununda nüfusun belediyeye aidiyeti musarrah iken belediyeler bu işe müdahale ettirilmiyor. Evkaf denilen kadim müessese hâlâ belediyenin birçok esaslı vezaifini ve hukukunu uhdesinde bulundurmaktadır. Dünyanın her tarafında sular, kabirler, hastahaneler ve imaretler -evvelce kimin tarafından ne suretle tesis edilmiş olursa olsun- asr-ı hazırda mahza bu gibi içtimai, sıhhi ve medeni vezaifle iştigal eden belediyeye verilmiş iken Türkiye'de bu işler hala evkafın uhdesinde bulunmaktadır. Teşkilat-ı mevcudesi son zamanlarda teceddüd mefhumu ve asri zihniyet ile

kabil-i tevfiğ görülemeyen evkafın uhdesindeki vezaifden bir kısmı mesela mekteplere, medreselere ve kütüphanelere taalluk edenı maarife, sıhhat-ı umumiyye hadim olanları -mesela hastahanesi-Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekâletine ve belediyenin olması lazım gelenlerden yalnız birisi yani sular İstanbul'da belediyeye verilmiş olduğu halde emsali bilad-ı mütemeddineye kıyasen ve tabiat-ı maslahat icabından olarak yine belediyenin olması zaruri bulunan kabristanlar gerek İstanbul'da gerek diğır şehirlerde bugüne kadar evkafın idaresinde bırakılmıştır.

Şayan-ı dikkattir ki şehirlere ve kasabalara su getirilmesi ve mevcutlarının ıslahıyla fenni ve sıhhi bir tarza ifrağı vezaifi İstanbul'da olduğu gibi Türkiye'nin diğır kasaba ve şehirlerinde de doğrudan doğruya belediyelere tahmil ve tevdi edilmek lazım gelir iken ahiren neşrolunan bir kanun ile yine bir ikilik ihdas edilmiş olmak üzere bu gibi beledi ve umrani teşebbüse idare-i hususiyeler teşrik edilmiş hatta denilebilir ki asıl vazife bu idareye verilerek belediyeler ikinci derecede bırakılmıştır.

Memalik-i mütemeddinede imarat ve inşaat ile maarif-i iptidaiye; belediyelere metruk ve mevdu olduğu halde Türkiye'de hemen hemen yalnız bu işlerle iştigal etmek üzere belediyelerin yanibaşında son zamanlarda bir de idare-i hususiye teşekkül etmiştir. Her iki idarenin vazife ve salahiyetleri birçok noktalarda taaruz ediyor. Bugün idare-i hususiyeler belediyenin olması lazım gelen birçok vazife ve salahiyetleri haizdir ve bir yandan da hükümetçe verilmektedir. Mesela birkaç satır evvel beyan edilen şehirlere su getirilmesi vazifesi son zamanlarda idare-i hususiyelere bir kanunla verilmiş olduğu gibi nüfus muamelatının da yine idare-i hususiyelere tevdi için bir temayül ve tasavvur mevcut olduğu işitilmektedir. Halbuki nüfusun ilk tevdi edileceğı idarenin belediyeler olacağı şüphesizdir. Hülâsa belediyelerin noksanları, teşkilat eksiklikleri saymakla tükenmez. İleride icap ederse bunlar birer birer izah edilir.

Eğır kongrede bu nevi meseleler mevzubahis ve münakaşa edilecekse -ki edilmesi elzem ve farzdır- kongreyi içtimaya davet eden İzmir Belediyesi bu meseleler hakkında neler düşünmüş ve kongreye arz edilmek ve neticede icrası ve itası hükümetten rica olunmak üzere ne gibi projeler ve tetkiknameler ihzar etmiştir?

Bu projeleri ihzar ve tanzim için kaç mütehassıs Avrupâda tetkikat ve tettebbuatta bulunmuş ve bunların Türkiye belediyelerine derece-i tetabukunu nerelerde tecrübe etmiştir? Bütün milel-i müterakiyenin teşkilat ve vezaifi tetkik ve yekdiğeriyle mukayese edilerek bazı hukuk-ı idare müellifleri tarafından başlıca Amerika, İngiltere, Latin ve Vasatı Avrupa olmak üzere dört nevde toplanmış olan muhtelif belediye teşkilatından hangisinin ne gibi tadilatla Türk'ün içtimai bünyesine ve siyasi teşkilatına muvafık ve Türkiye belediyeleri için kabil-i tatbik olduğunu gösterir bir rapor ihzar edilmiş midir?

Bütün bu suallerin cevapları şu dakikada bizim için meçhuldür. Şayet bu gibi tetkikat yapılmamış ve bir guna ihzaratda bulunulmamış ise açıkça söyleyelim ki belediye murahhaslarının ihtiyar-ı zahmet ve masrafla İzmir'e kadar gelerek orada haftalarca ve aylarca içtima etmelerinde bir fayda görmüyoruz.

İzmir mamur bir şehir olsa ve terakkiyat-ı hazıra-ı fenniye ile mütenasip müessesat-ı belediyenin -velev ki ufak mikyasta- birer numunesini havi bulunsa idi o zaman İzmir Belediye reisi; orada toplanacak belediye murahhaslarına: İşte efendiler teferruatıyla beraber son sistem mezbaha budur. Hal böyle yapılır. Fenni lağımlar şunlardır. Fennin son terakkiyatına göre yapılan belediye hastahanesi, darülacezesi, tebhirhanesi... ilh. şu gördüklerinizdir. Umumi parklar böyle tarh ve tan-

zim edilir. Son sistem vesait-i itfaiye bunlardan ibarettir. Şu gördüğünüz bina numune fırınımızdır...ve masarif-i inşaiyeleri şu kadara balığ olmaktadır. Şerait-i fenniye ve sıhhiyeyi haiz hususi mesken numuneleri bunlardır diyebilir. Ve bittabi bu da istifadeden hali olmazdı.

Halbuki henüz görmek kısmet olmamakla beraber okunan şeylere ve işitilen sözlere bakılırsa yarıdan ziyadesi yanmış olan İzmir şehri tadad olunan müessesat-ı belediyenin kısm-ı azamından mahrumdur. Şu halde İzmir'in kongre akdinde ön ayak oluşu sırf tarihi bir şerefi ihrazdan başka bir şeye atfolamaz.

İzmir Belediyesi'nin müracaatını Dahiliye Vekâlet-i Celilesinin ne suretle telakki ettiğini de bilmiyoruz.

Türkiye'de belediye teşkilatının asrın icabat ve telakkiyatıyla ve hal-i hazırda belediye varidatının serapa harap olan Türkiye şehirlerinin ihtiyacıyla asla mütenasip olmadığını vekâlet-i müşarünileyhanın belediyelerden evvel takdir etmiş olduğu tanzim ve teklif ettiği kanunlarla sabittir.

Ezcümle Vekâlet-i Celilece 340 [1924] senesinde de yeni bir rüsum-ı belediye kanunu neşrettirilmiş ve Türkiye'de belediye teşkilatının ilk kademesi olmak üzere mükemmel bir köy kanunu tanzim ve meclise tasdik ettirilmiş 20.000'den ziyade nüfusa malik kasaba ve şehirler için yeni bir belediye kanunu layihası tertip ve tab ettirilerek meclise takdim olunmuş ve 100.000'den fazla nüfusa malik büyük şehirler için de diğer bir kanun layihası ihzar ettirilmiştir. Yine iki sene evvel Nafia Vekâleti'nden telgrafla vaki olan talep ve müracaat üzerine başlıca azası mühendis, mimar, tabip, hukukşinas ve idare adamı olmak üzere on kişiden mürekkep mütehassıs bir heyete İstanbul Şehremaneti'nin tanzim ettirmiş olduğu mükemmel bir yapı ve yollar kanununu Nafia ve Sıhhiye vekâletleri de bittedkik pek cüzi tadilatla muvafık gördükleri cihetle bir sene evvel meclise takdim edilerek üç maddesi müzakere olunmuş ve mevadd-ı sairesi elyevm meclis-i millide derdest-i tetkik ve müzakere bulunmuştur.

Bu tarzda bir istimlak kanununa da ihtiyaç derkârdır. İstimlak kanunu tadil ve tevhit edilmedikçe belediyelerden imar ve tezyin namına bir şey beklenmemelidir. Hal-i hazırda 400 lira değerinde bir arsaya 45.000 lira kıymet konması bu kanunun belediyeler için ne derece muhrip bir vasıta olduğunu ispata kâfidir.

Mücmelen arz ettiğimiz şu izahat ve isimlerini saydığım kanun layihaları gösterir ki belediyelerin müracaatına ve ricalarına lüzum kalmaksızın Dahiliye Vekâlet-i Celilesi her şeyi düşünerek icabına tevessül etmiş ve gerçi bu sene kanunların kâffesi meclisten çıkarılamamış ise de gelecek sene bunların da mevki-i meriyete vazına imkân bulunacağı kaviyen memul bulunmuştur. Esasen şimdiye kadar haklarına sahip olamamış bulunan belediyelerin hükümetin bu işlerle iştigal eden memurları derecesinde vazifelerini kavrayarak isteyecekleri şeyleri tamamıyla ihata edeceklerini de biraz şüpheli görmekteyiz.

Meseleye pek yakından vakıf olduğum ve balada beyan olunan kanunların birisinin tanziminde naçiz hizmetim de mesbuk bulunduğu için diyeceğim ki: Belediye murahasalarının bir araya gelerek kanun tanzimine ve istirhamatta bulunmasına şimdilik lüzum yoktur. Hükümetin tanzim ve teklif ettiği layihalar eğer aynen kesb-i katiyet ve kanuniyet ederse belediyeler için hiçbir diyecek ve isteyecek kalmaz. Çünkü tanzim ve teklif olunan kanun layihaları tasavvur ve tahayyül edildiğinden daha ahraranedir. Ancak bu yeni kanunlar birkaç sene tatbik ve tecrübe edildikten ve bu müddet zarfında memalik-i garbiyede de aşağıda izah edileceği tarzda tetkikat yaptırıldıktan sonra

-o da tarz-ı tatbikatı görüşülmek üzere- belediyelerin kongre akdinde bir fayda olabilir. Şu noktayı da bilhassa arz etmek isterim ki Türkiye'de şimdiye kadar hep ıslahat ve teceddüdat yukarıdan yani hükümetten gelir, halk ancak tatbik ile mükellef olurdu. Bundan sonra ise halk hükümeti teşkilat ve ıslahata teşvik etmek lazım gelir. Çünkü hakimiyet bilakayd ü şart halkın ve milletindir. Teşkilat ve ıslahat teklifi ister milletin mümessili olan meclis azası tarafından vaki olsun, ister onları ikaz ve tenvir etmek üzere bu gibi kongreler tarafından düşünülüp arz edilmiş bulunsun herhalde bu gibi teşebbüsler cumhuriyetle idare olunan bir memlekette hüsn-i telakki edileceğinde[n] şüphe edilemez.

Maahaza istihsali temenni ve teklif edilecek olan bazı hukuk ve salahiyetin şu sırada değil hatta sonra da hükümetçe belediyelere verilmesine muvafakat edilip edilmeyeceği de muhtac-ı tetkiktir. Çünkü bunlar evvela hükümetin siyasetine saniyen bütçesine taalluk etmektedir. Bu noktayı biraz izah etmek meselenin tenvirine yardım edecektir zannederim.

Bazı Garp memleketlerinde mesela Fransa'da Paris ile Lyon şehirleri bazı tarihi ve siyasi mülahazata binaen Fransa'nın diğer beldelerinden ayrı bir tarzda idare olunduğu gibi sabık Dahiliye ve lahik Müdafaa-i Milliye Vekili Recep Beyefendinin irad ettiği nutuklardan anlaşıldığına nazaran bizde de İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirler belediyesinin başında taraf-ı hükümetten mansup birer şehremini bulunmak temayülü mevcuttur. Zaten halihazırda İzmir'den maadası böyledir.

Şehreminlerinin veya belediye reislerinin mansup mu, müntahap mı olması meselesi hayli münakaşa edilebilir bir keyfiyettir. Bunların lehinde de aleyhinde de çok söz söylenebilir. Şu kadar var ki Türkiye belediyelerinin bugüne kadar geçirmiş oldukları idare ve umran safhaları müntahaptan ziyade mansup şehreminleri veya belediye reislerinin muvaffak olacağını göstermektedir. İzmir'i görmedim. Fakat Bursa, Ankara, Kayseri, Niğde, Konya, Samsun gibi Türkiye'nin birkaç mühim şehrini görmekle mübahi oldum. Buralarda umran namına ne gibi şeyler yapılmış ise bunların müntahap belediye reislerinden ziyade o şehre gelmiş olan vali veya mutasarrıf gibi en büyük mülkiye memurunun eseri olduğunu söylüyorlar. Ezcümle Kayseri'de mutasarrıf Muammer Bey'in Niğde'de ismini hatırlayamadığım bir paşanın Bursada Vali Ahmed Vefik, Münir ve Reşid Paşalarla İsmail Hakkı Bey'in isimleri hürmetle yad edilmektedir. Ankara'yı da müntahap bir belediye reisi tarafından idare olunduğu zamanlarda gördüm. Fakat hükümet-i cumhuriyenin mazhar-ı muavenet ve müzaheretleri olan bugünkü mansup şehremininin daha ziyade muvaffak olacağını söylüyorlar.

Şu isimlere dikkat edilecek olursa daha aşerat hanesini doldurmadıkları görülür. Halbuki bu şehirlere Tanzimat Devri'nden ve Türkiye'de vilayet teşkilatı tarihinden beri yüzlerce mutasarrıf ve vali gelmiş gitmiştir. Bunlar arasında yüzde bir veya iki zatın memur oldukları şehirlerde ibka-yı nam edecek birer ikişer eser bırakmış olması bunların mansup veya müntahap olmalarından ziyade şahsi meziyetlerinden ve memlekete hizmet arzusundan başka bir şeye atfolunamaz.

Nazarımızı İstanbul'a çevirecek olursak bu şehirde de belediyenin teşkil tarihi olan 1271'den [1855] beri 54 mansup belediye reisi (şehremini) gelip geçmiş olduğunu görürüz. Bu zatların icraat ve muvaffakiyatını tahkik ve tetkik etmiş ve bunlar için bir eser yazmış bir muharrir sıfatıyla temin ederim ki bunların arasında da İstanbul şehrinin umranına ve tezyit-i varidatına hizmet etmiş olanların adedi üçü, nihayet dördü geçemez.

Hülasa: Gerek İstanbul'da gerek Türkiye'nin diğer şehirlerinde en büyük mülkiye ve belediye memurlarının belediyelerine hizmet edemeyişleri esbabından birincisi belediye kanunlarının noksanı, ikincisi belediye varidatının azlığı ve üçüncüsü programsızlıktır. Ahiren neşrolunan belediye

vergi ve resimleri kanunu belediyeleri paraca ikdar etmiş olduğundan yapılacak işlerin programı tertip ve tanzim olunur ve belediyelerin başında bulunacak kimselerin vazife ve salahiyetleri de yeni kanunla tayin ve tespit edilirse muayyen programı ve musaddak bütçeyi aynen tatbik ile mükellef olacak ve bittabi hükümetle belediye meclisine karşı mesul mevkide bulunacak olan belediye reisi-nin mansup veya müntahap olmasındaki ehemmiyet ikinci derecede kalır.

Şu halde belediye reislerinin mansup yerine müntahap olmasını istemek de yegâne iksir-i umran ve muvaffakiyet değildir. Hükümetin tanzim ve meclise takdim ettiği yeni kanunlar senelerce tatbik edildikten sonra belki bu da mevzubahis olabilir.

Vergi ve rüsum meselesine gelince: Ne şu sırada bütçesinde birkaç milyon açığı bulunan hükümetten ne de aşarın ilgasından dolayı varidatı esaslı surette azalmış olan idare-i hususiyelerden belediyelere varidat terkine hükümetin muvafakat edeceği zannedilmemektedir.

Yeni belediye vergi ve resimleri kanunu gayet kati ve sarih olduğu halde bu kanunla belediyelere verilmiş olan bazı rüsumu ezcümle 42. madde ile metruk olan şirketlerin vereceği hisse-i menfaati belediyelere vermemek için alakadar devair ve vekâletlerin serd ettikleri esbab-ı mucibe bu kanaati husule getirmektedir.

İkinci müşkülât da elyevm idare-i hususiyelerce cibayet olunduğu halde belediyelerin olması lazım gelen bir kısım rüsum ve varidat hakkında tahaddüs edecektir. Mesela tarik bedeli isminin de delalet ettiği üzere yol inşası için mevzu bir vergidir ve bir şehir halkının verdiği yol parasının evvel emirde o şehrin yollarına sarfı lazım gelirken Türkiye’de yol parasını idare-i hususiyeler cibayet ederek yüzde doksanını yollara değil mekteplere sarf ediyor.

Velhasıl bu cihetler nazar-ı dikkate alınmayarak ve memalik-i garbiyenin belediye teşkilatı mahallinde iyice tetkik edilerek asri malumat ve zihniyet ile kongre azası tenvir ve techiz edilmeden evvel belediye kongresi akd etmek muvaffakiyetle neticelenemeyecektir fikrindeyiz. Bu mütalaa-mızla kongrenin lüzumsuzluğunu iddia ettiğimiz zannedilmesin. Kongre elzem ve faydalı olabilir. Fakat kongreden evvel esaslı tetkikat ve tettebbuat yaptırmak şartıyla. Bir şeyi işitmek ve okumak ile mahallinde görmek arasında dağlar kadar fark vardır. Bunun için de Garp lisanlarına bihakkın vakıf ve Türkiye’de belediye işlerinde oldukça malumattar muhtelit bir heyete Avrupa ve Amerika’da uzun müddet bir tetkik ve tettebbu seyahati yaptırarak bunların avdetinde tanzim edecekleri mufassal layihalar ve mukayeseli kanun projeleri tab ettirilerek burada da erbabı arasında münakaşa edildikten sonra kongreyi toplamak muvaffakiyeti teshil edecek avamildendir.

Heyetin intihabına ve tarz-ı teşekkülüne son derecede dikkat ve itina etmek lazımdır. Aralarında mimar, mühendis, doktor, mülkiye memuru ve idare adamı, iktisat ve maliye mütehassısı bulunmak ve yalnız bir mütehassısın görgüsüne bina-yı mütalaa etmemek için mümkün olursa her nevi mütehassıstan ikişer, hatta üçer kişi intihap edilmek masraflı olsa bile faydayı mucip olacaktır. Heyet riyasetinde Dahiliye Vekâleti erkanından birisinin ve ezcümle hükümetle belediyeler ve idare-i hususiyeler arasında bir vasıta ve rabıta olan umur-ı mahalliye müdürünün bulunması bilahare hükümete vaki olacak teklifat ve temenniyatın teshil-i isafına hayli yardım edecektir.

Kongrenin mahall-i akdini şimdiden münakaşa nabamevsimdir. Yalnız şu kadar denilebilir ki Türkiye şehirleri içinde nispeten en müterakki bir belediyeye malik olan İstanbul bazı mütalaaat binaen muvafık görülme bile hükümet merkezi olmak ve hükümet ricalini daha yakından alakadar edebilmek için ilk mahall-i içtima Ankara olmalı idi. Eğer ilk içtimaa kadar Ankara’nın asri bir

tarzda imarına da muvaffakiyet hasıl olursa belediye murahhasları orada birçok yenilikler görmekte de müstefit olmuş olurlar.

Hülasa; *Vakit* gazetesinin iki satırlık bir telgrafnamesi üzerine şimdilik bu kadarla iktifa ediyoruz. Mufassal izahat ve malumat alındığı takdirde yine bu mevzua rücu edebiliriz. Şu halde evvel emirde bu teşebbüsün mahiyetini lütfen izah etmelerini İzmir Belediye reis-i muhteremi Aziz Beyefendi'nin himmetinden bekleriz.

Osman Nuri

İktisadi Kısım

İstanbul'da hükümeti, belediyeyi ve bilumum müessesat-ı ticariye, iktisadiyeye ve sanaiyeyi işgal eden bir liman meselesi vardır. Fakat bu, bugünün meselesi değildir. Türkiye'de Meşrutiyet'in ilanından evvel bununla ehemmiyetli bir surette iştilgal edildiği gibi Meşrutiyet'in ilanıyla ticaret ve sanayi biraz daha inkişaf bulunca yine mevzubahis edilmeye başlanmış fakat bu teşebbüsler hep tasavvur halinde kalmıştır. İdare-i mutlaka zamanında rıhtımların ve rüsumat ve antrepo ve binaların inşası hiç şüphesiz liman ihtiyacatını hayli tahfif etmiş ise de 1324 [1908] senesinden sonra mevcut binalar ve tesisat dahi ihtiyaca kifayet etmediği için limanın tevsii, ıslahı ve hatta Yenikapı'ya yahut Küçükçekmece'ye kaldırılması da defaatle mevzubahis olmuştur. Bunun için 1329 [1914] senesinde bu maksatla bir komisyon teşkil edilmiş ve bir de rapor tanzim ve ihzar olunmuş ise de Balkan Harbi'nin hezimetle neticelenmesi bir şey yapılmasına imkân bırakmamış ve bir sene sonra harb-i umuminin zuhuru mütarekeye kadar liman meselesinin yine tehirine sebebiyet vermişti. Mütareke esnasında İstanbul'a o ana kadar vukuu namesbuk ve gayr-ı mesmu derecede emtia vürud etmesi ve Rusya ile doğrudan doğruya ticaret edilemeyerek İstanbul'un Rusya için bir transit merkezi halini alması İstanbul Limanı'nın tevsii ve mahall-i ahire nakli meselesini yeniden canlandırmakla beraber bir müddet sonra o fevkalade ahvalin zevali üzerine yine tehir-i icraata mecburiyet hasıl olmuştur. İstanbul'un şekli-i müstakbeli ile de alakadar olan limanın Yenikapı'ya nakline bugün hal ve imkân müsait olmadığı gibi buna şimdilik lüzum da olmamasına rağmen şimdiki liman meselesi hal-i hazırın ıslahı, tahmil ve tahliye işlerinin sadeleştirilmesi, nakliye icraatlarının tehvini ve nakliye vasıtalarının intizam ve inzibat altına alınması gibi yeni bir liman inşasına nispetle tali fakat şimdilik daha elzem mesaile inhisar etmiştir ki işte bugün mevzubahis olan liman işleri budur.

İstanbul Limanı hakkında bu ana kadar tanzim edilmiş olan raporların kâffesinin şehir mecmuasıyla neşredilmesi arzu edilmektedir, bunlara destres oldukça neşredileceklerdir. Bu ana kadar muttali olabildiğim raporların birincisi Türkiye'de Meşrutiyet'in ilanından evvel muhtelit bir heyet tarafından tanzim edilmiştir. Yıldız Kütüphanesi'nde bir nüshası mevcuttur. Müsait bir zamanda mecmua ile neşrolunacaktır.

İkincisi 1329 senesinde tanzim edilmiştir. Bu raporu elde edemedim.

Üçüncü rapor, İstanbul İktisat Komisyonu'nun tanzim ettiği matbu raporun 102. sahifesinden başlamakta ve raporun hayli aksamını işgal etmektedir. Bu raporda İstanbul'un liman ve tahmil ve tahliye dertleri esaslî bir surette teşrih ve tavzih edilmiş ve halli çareleri de gösterilmiştir. Ticaret Vekâleti İstanbul'da bir komisyon teşkil ederek elyevm raporda ıslahat için lüzum gösterilen hususâtı tezekkür ettirmektedir.

Bir dördüncü raporu da mecmuamızla neşrediyoruz. Raporu Emanet Umur-ı İktisadiye Müdüriyeti fahri müşavirlerinden Ali Suad Beyefendi tahrir ve İktisat Müşavirleri Heyeti'ne takdim etmişlerdir.

Suad Beyefendi, Urfa, Basra, Burdur, İzmit valiliklerinde ifa-yı memuriyet etmiş, bilahare Mısır'da ziraat işleriyle iştilgal ederek bu vesile ile Avrupa'da birçok seyahatlerde ve tettebbullarda bulunmuş değerli ricalimizdendir. Avrupa'nın muhtelif şehirlerinin liman işlerini mukayeseli bir surette göstermekte olan raporun neşredilmek üzere bir suretini mecmuamıza lütfetmiş olduklarından dolayı teşekkür eder ve gerek müşarünileyhin gerek rüfeka-yı mesaisinden esbak Konya Valisi tüccardan Hüsnü, süfera-yı sabıkadan Galib Kemali, maliyundan memalik-i Şarkiye Fransız Bankası müşaviri Reşid Safvet ve esbak şehremini vekili Mehmed Ali Beyefendilerden de mütehassıs oldukları iktisadi ve ticari mesailden şehre taalluk edenler hakkında diğer makalelere intizar edildiğini arz ve rica eylerim.

İstanbul Limanı Hakkında Rapor

Tetkiki acizlerine bırakılan İstanbul Limanı hakkındaki mütaalatımı, Avrupa limanlarından bazılarını ve cümlesinin ahval-i umumiyesini misal tarzında nazar-ı dikkate almak suretiyle bervech-i ati arz ediyorum:

Evvela şu ciheti arz edeyim ki, İstanbul Limanı'nın bugünlere kadar edvar-ı sabıkanın mah-kum ettiği tarzda kalması nasıl ve ne derecede elim bir mesele ise badema bu halde devamı da o kadar feci bir noksan teşkil edecektir. Halbuki İstanbul'un esasen bu yolda asri ve mükellef bir guna tesisatı mevcut olmadığından birtakım kıymettar şeyleri atmaya ve değiştirmeye de mecbur olmayacağı aşikârdır. Binaenaleyh yeni ve mükemmel bir tarzda bir limana müceddeden malik olmak da gecikmez ve zarar görmez bir vaziyettir. Bugün cihan-ı ticarette muvaffak olmak değil hatta bu yolda mücadele-i rekabete girebilmek için ilk şart ve hakk-ı duhul, yeni tarzda hazırlanmış bir limana malikiyetle başlar.

Zamanımızda limanlar artık fırtınalara karşı bir makar ve melce olmaktan büsbütün çıkmış ve şüphesiz bir ticaret ve mübadele pazarı ve destgahı olmuştur. Mükemmel bir liman sayesinde hatta pek kıymetsiz ve ağır yahut kaba şeyler bile ticaret sahasına girer. Mesela Rotterdam Limanı İngiltere'ye Almanyadan "macadam" taşları ihraç eder.

Limanlar sanayi-i mahalliye'nin terakkisine, dahilen istihlak edilen nice mevaddın ucuzluğuna ve her sınıf ahalinin mesaisini en faydalı ve mütevazın halde müsmir kılmaya da hizmet ederler.

Bir liman zengin ve faal olarak yaşayabilmek ve terakki etmek için bazı şeraite muhtaçtır:

- 1- Mevki-i coğrafisi tabiaten muvafık olmak.
- 2- Dahili memleket sahası maileleri yani [h]interlandı onu besleyecek kadar geniş bulunmak.
- 3- Büyük işlere merkez olacak derecede büyük olmak.

Bu şartların ehemmiyeti meydandadır. Vesait-i nakliyenin cesamet ve mükemmeliyet-i hazırası küçük limanların büyüklerle rekabetine mani olduğundan elyevm hep büyük limanlar iktisaden daha çok muvafık ve mergupturlar. Büyük vapurları alamayan ve rıhtımına yanaştıramayan limanlar katiyen terakki edemezler. Şu kadar ki yeni bir liman tesis ve inşasında [h]interlandın derece-i vüsatı, "transit" işlerinin o noktada derece-i kabiliyeti, atiyen istihsalat ve binaenaleyh ihracatın had-ı azami ne miktara çıkacağı memul olduğu, o noktanın "serbest liman" yahut "serbest antrepo"ya müsait bulunup bulunmadığı hep nazar-ı itibar ve hesaba alınmak elzemdir. Burada liman hayatı için en mühim bir mesele tavih ediyor ki o da vesait-i nakliyenin dolu gelip boş dönmemesidir. Hele büyük vapurlar ve şimendiferler bunu çok hesap ederler. Çünkü azimet ve avdetle dolu olmak liman masraflarına ve binaenaleyh ücret-i nakliyeye, neticede eşya baha ve fiyatına tesir eder. Ticarette rekabet ve liman harekâtı hep bu esasın tabii ve münkadıdır. Çünkü şimendifer tarifelerinin ihracat eşyası üzerine müthiş tesiri vardır. Bazen liman faydası için şimendiferinki feda edilmek bile variddir. O halde memleket aradaki farktan ve limandan müteneffi olan sunuf-ı ahali dolayısıyla memleketin ihracattan elde ettiği menafiden müstefit oluyor demektir.

Mevkii, dahili sahası, cesameti matluba muvafık olan bir liman, eğer tahmil ve tahliye vesaitinin en mükemmeline ve rıhtımla hangarlara ve bunlara ittisali temin edilmiş şimendifer istasyon-

larına malik olmazsa yine bir iş göremez. Derinliği büyük gemileri kabule müsait değilse yine yarım kalır. Hülasa her cihetle mükemmeliyeti şarttır. Bu noktalar atide tafsilen arz olunacak ise de bütün bu esasat ve mükemmeliyeti müşkülatsız ve maniasız yani azami faydalı ve feyzbahş surette idame ettirecek olan manevi bir cihet vardır ki o da limanla gümrük sisteminin münasebatı ve limanın tarz-ı idaresidir. Bunlar kolaylık ve basitlik esasını kabul ve takdir etmemişler ise o limandan yine hayır gelmez.

Yeni İstanbul Limanı'nı mukayeseli bir surette tasvir veya fikirlerde oldukça vuzuh ile yeni bir İstanbul Limanı hazır edebilmek için Avrupa'nın meşhur ve büyük limanlarını misal iradı şeklinde anlatmaya ve bunların ahval-ı umumiye ve hususiyelerinden bahsettikten sonra neticeyi İstanbul Limanına tatbik etmeyi daha muvaffak buldum. Ahval-ı umumiyede esas olarak şu iki noktayı kabul edeceğiz:

1- Bütün ecnebi memleketlerinden gelen eşya ve mahsulatı istihlak veya transit, transportman veyahut kabul-i muvakkatla almak hareketi.

2- Gerek memleketin kendi mahsul ve emtiasını, ve gerek ecnebi memalikten gelmiş bilumum harice çıkacak eşyanın sevk hareketi.

Bu nokta-i nazardan Fransa'nın ticaret-i bahriyesi beşinci dereceye inmiştir. Çünkü Fransa'da liman inşaat ve idaresini müstakilen hükümet yapar. Bununla Turuk ve Maabir Müdüriyeti meşgul olur. Muhtelif kanun ve talimatnameleri vardır. Sonra, biri Nafia ve diğeri Ticaret Nezaretinde iki liman idaresi bulunduktan maada liman işlerine Maliye Nezareti de karışır. Keza Bahriye ve Sıhhiye Nezaretleri de müdahale eder. Liman mesaili hemen yarım düzine kadar nezaret veya müdüriyetleri aylar ve bazen senelerce dolaşır. Hakikat-ı halde bu işlere müstakilen sahip ve bunlardan mesul olanı yok demektir. Halbuki diğer Avrupa memleketlerinde öyle limanlar vardır ki içleri hep o memlekete mensup olmayan ecnebi gemileriyle doludur. Limanın inşaatının ve hususen yeniden büyük ve son sistem bir liman tesisinin devlet bütçesiyle vücuda getirilmesi müşkül olduğundan ekseriya istikrazlarla yapılan bu nevi müessesatın ticaret odaları, şehremanetleri yani belediyeler ve sahil vilayetlerin ittihadıyla yapılması zaruri ve müreccahtır. Bundan dolayıdır ki birçok yerlerde limanlar elyevm hükümetten ziyade şehirler, ticaret odaları ve idare-i mahalliyelerindir.

İngiltere'de limanlar ya mahalline yahut "korporasyon"lara aittir. Yani Bristol Limanı gibi belediyelerin yahut "Cardiff" gibi anonim bir şirketin malıdır.

İdareleri farklı olsa bile esasen şehrin tacirleri ve "teçhizat-ı bahriye" sınıfları tarafından muntahap bir heyete tevdi edilmiştir.

Liverpool Limanı 28 azalı bir heyete (bunların 24'ü tüccardan 4'ü oradaki nehrin muhafaza komisyonu azasından müfrezdir), ve İrlanda'nın Belfast Limanı şehremini ile 21 azadan mürekkep bir heyet-i muntahabeye, Glasgow yine şehreminiyle belediye meclisinin ve tacirlerin vekillerinden müteşekkil bir heyete mevdudur.

Hollanda da hükümet liman işlerine ancak intizam-ı umumiye müteallik bir lüzum-ı kanuniye hizmet için müdahale edebilir. Orada limanlar şehirlerin mülküdür. Rotterdam Limanı rıhtımı da dahil olduğu halde kâmil şehrindir, idaresi şehremanetine mevdudur. Bir de limanlar, yerine ve icabına göre "serbest liman" şekline ifrağ edilmişlerdir. Çünkü transit merkezi olmak istidad-ı mevkiisi bu şekli kati surette istilzam eylemiştir. Bilfarz Kopenhag ve Hamburg limanları bu sınıftandırılar.

Malum-ı âlileri olduğu üzere bunda esas, gümrük muamelatından azade halde “hangar” tazyikatından masun olmak, birçok ham eşya işlenerek iadeten ihraç edilmek şartıyla esna-yı ihracında resmi iade (admission temporaire) külfetini ortadan kaldırmak gibi şeylerdir. O halde bu, “serbest saha” (Zone Franche) denilen yerden eşya ve masnuatın gümrüklerin müdahalesi olmaksızın karaya çıkması, ve sanatça tagayyür ederek tekrar dönmesi demektir. Bu saha mutlaka bir parmaklık, yahut duvar, veya hendek, kanal her ne ise bir şeyle tecrit edilmiştir. O halde böyle bir limana istihlak mahalli için bir şey gelmediği ve hep eşyanın geçici olduğu farz edilse mesele yalnız bir nezaretten ibaret kalır. Fakat bu kabil olamayacağı ve mühim bir kısım eşyanın herhalde dahilen istihlaki zaruri bulunduğu cihetle “serbest saha”nın etrafında gümrük noktaları tesisi zaruridir. “Serbest liman” balada arz olunan “iade-i rüsum” sahasının işini daha kolay ve iyi göreceğinden “serbest saha”nın hep fabrika, destgâh, ve antrepoları ihtiva etmesi lazım gelir. Bu müessesatta çalışanların mutlaka bu saha dahilinde ikamet etmeleri şart değildir.

Serbest limanların şekil ve rüsum itibariyle farkları ve hüviyetleri görülmek için numunelerini arz ediyorum:

Kopenhag: 62 hektarlık bir sahası vardır. 3800 metresi rıhtım, 36 hektarı toprak, 26 hektarı su kısmını işgal eder. İki kat demir parmaklıkla muhattır. Bu iki katın ara yerinden dairevi bir yol geçer. Liman anonim bir şirket tarafından idare olunur. Murakıby Dahiliye Nezareti'dir. Bu limana 9 metre su çeken cesim vapurlar girebilir.

Liman resmi safi beher tonda 65 santimdir. O halde 1000 tonluk bir gemi 650 frank tediye eder. Halbuki:

Hamburg'da-1000

Brem'de [Bremen]-1442

Szczecin'de-1556

Stockholm'de-1569 franktır.

Tahliyeyi şirket yapar. Beher tonun tahliye ücreti 0.65 santimden 1 franka kadar tehalüf eder. Alâtı gayet mükemmeldir. 1894 senesinde açılmıştır.

Hamburg: Bütün şehir gümrük resminden mafüvdür. Fakat Almanya'ya girecek bilcümle eşyaya karşı gümrük noktalarıyla muhattır. Hamburg şehri bu şekliyle Almanya'nın ecza-yı mütemmim-i gayr-ı münfekkesinden olmak üzere bir cumhuriyettir. Bunun 18 azalı bir meclis-i mebusanıyla 160 azalı bir belediye meclisi vardır. Her iki meclis müştereken kuvve-i teşriyyeyi teşkil ederler, fakat meclis-i mebusan yalnız olarak kuvve-i icraiyyeye haizdir. Limanın idaresi Kopenhag'ın naziridir. Serbest saha içinde kolcu ve bekçilerin gayrı kimse ikamet edemez. Burada perakendeci ticareti de memnudur. Serbest sanayiın en mühim kısmını gemi inşaat ve tamirâtı ile makine fabrikaları teşkil eder. Yirmi sene evvel, bu inşaatla meşgul olan 13 müessesede 8750 amele çalışıyor ve on bine varmak için baki 2150¹ amele liman işlerine kifayet ediyordu. Eşyanın serbest sahadan dahile girmesi gayet ehven ve tatbiki kolay tarifelerle gümrüklenirdi. Suistimal eden memur şiddetle ceza görür ve herhangi bir sınıftan birinin sahtekârlığı tutulduğunda hemmesleği olan arkadaşları onun serbest liman hududu haricine tebidini talep ederlerdi. Gemilere, vakit kazanmaları için gece çalışmaya müsaade edilmesi pek büyük faide bahşetmiştir. Bununla beraber Hamburg Limanı ikbal

1 1250 olması gerekirken sehven 2150 yazılmıştır (Yayına hazırlayanların notu).

ve azametini Almanya'nın sanayiine, coğrafi vaziyetine ve dahilin rabtettiği müteaddit şimendiferlerle bunların pek mutedil tarifelerine medyundur.

Ceneviz: Bundan kırk elli sene evvel İtalya, memleketin büyük limanlarında “serbest depo” tesisine bu kanun ile izin verdi. Bu depolar gümrük hududundan hariç addolunurlar ve bunları mahalli ticaret odalarıyla hükümetin müfettişleri murakabe ederler. “Depozito franko” denilen bu depolar, limana gelen ithalat eşyasının bir kısmı içindir. İhraç edilen eşya esasen pek basit bir muamele ile serbestçe bu depolara gelir. Burada icabına göre kalburlanır, tasnif edilir, temizlenir, yeknesak ve muntazam hale konur, buy yapılır, numune gösterilir, alem-i ticarete böyle çıkarılır. Burada diğer mühim bir şey daha yapılır ki o da ticarete pek büyük mevkii olan ambalajın itmamıdır. Gümrük memlekete ancak istihlak için giren eşyaya bakar. Bunun haricindekilerle bir güne alakası yoktur. Ceneviz Limanı'nın hububata mahsus “silo”ları da keza serbest depolar sınıfındandır.

Ceneviz'in bu usul ve tesisatı Kopenhag ve Hamburg'tan bazı cihetlerle ayrılır ki o da Ceneviz'in bu serbest kısmında fabrikalar yoktur. Fakat “sistem” itibariyle Fransa'ya kat kat kat müreccaktır. Çünkü Fransa depolarında istif vesair “manipülasyon” işleri yapılamaz. Burada ise ticarete pek mühim fevaid bahş ve temin eden bu ameliye hiçbir diğer idare veya müessesenin menfaatine halel vermeksizin pek güzel yapılır.

Trieste: Takriben Ceneviz'in usulunu takip eder. Yalnız müstesna olarak petrol taktirinden çıkan ve “Cava”ya ihraç olunan “serezin-Cérésine” denilen madde ile bir de petrolü tasfiye eden diğer birkaç fabrika bu serbest yere dahildirler.

*

* *

Hamburg Limanı'nın esbab ve şerait-i umranından bahsetmiştim. Bunu tafsil etmeyi faideden hali bulmadım. Şöyle ki: Hamburg'un ilk meziyeti Elbe nehri munsabında olmasıdır. Bunu [h] interlandının vüsati ikmal eder. Hamburg Limanı'na bir sene zarfında uğrayan 14 bin geminin 12 binden ziyadesi ufak kabotaj sınıfındandır. O halde bu liman hem yakınındaki Alman Limanlarına, hem kendi [h]interlandına mütemadiyen tevziat yapar. Denizden 110 kilometre mesafede ve Elbe nehri üzerindeki bu liman 13 kısma münkasımdır. Su sathı mecmuu 460 hektardır. Bunun 210 hektarı bahr-ı muhit gemilerini kabul edebilir. İki kısım yer (54 hektar genişliğinde) 25 sene müddetle ve senevi 1 milyon 625 bin frank icarla “Hamburg-Amerika Linie”ye kiralanmıştı. Bu kısımları alan şirket şimendifer hatları ve alat-ı lazıme ile kendi techiz etmiştir. Büyük denizler merakibinin yaşılabileceği rıhtımın tulu 25 kilometredir. Bütün limanın şimendifer hatlarının tulu mecmuu 176 kilometreye balığ olur. Vinçleri şayan-ı hayrettir: Buharla müteharrik en büyük vincinin 150 ton kudret-i tahammüliyesi ve 31 metre irtifai vardır. Diğerleri meyanında ve elektrikle müteharrik 75, 50, 30, 20 tonluk vinçler müteaddittir ve 3 tonluk müteharrik vinçler pek çoktur. Ta Tuna kıyılarına, Macaristan'a, Avusturya'ya ve bütün Almanya'ya kadar en cesim kıtaatın eşyasını kendine çeken ve Rusya'ya, Lehistan'a tevziatta bulunan Hamburg Limanı'nın Alman bayrağı altında dünyanın dört köşesine muntazam ve daimi seferler yapan vapur hatları şunlar idi:

1- Hamburg-Amerika Cemahir-i Müttehida, Antiller, Meksika, Aksa-yı Şark, Anadolu, İsveç, Norveç, Hollanda seferlerini yapar.

2- Hamburg-Cenubi Amerika, Arjantin, Uruguay, Brezilya'ya gider.

3- Kosmos: Şili, Peru, San Francisco içindir.

- 4- Deutsche Levant: Şark Seferleri içindir.
- 5- Deutsche Avustraliç: Avustralya kıtasıyla çalışır.
- 6- Vorman: Garbi Afrika sahillerine mahsustur.
- 7- East Africa: Şarki Afrika sevahilini dolaşır.

Bunlardan başka İngiltere'ye 35, Rusya'ya 8, İsveç'e 6, Norveç'e 4, Danimarka'ya 3, İspanya'ya ve Akdeniz'e 7, yakın kabotaja ise 13 hat tertip etmişti.

Hamburg bu hayretbahş muvaffakiyetini temin için vakıa çok büyük hesaplar yapmış olmakla beraber yine mevkii, ve iç sahanın cesameti noktalarının dahli pek aşikârdır. Bir de tabiaten Brem [Bremen] yahut Rotterdam'a akması icap eden eşyanın tercihen Hamburg'a meyli mezkûr şehirlerin Kanada, Avustralya ve Arjantin ile Cenubi Afrika'ya muntazam ve doğru hatları olmamasıdır.

*

* *

Bu limanların medar-ı mevcudiyet ve hayatları olan tesisat ve vesait itibariyle de mütalaası icap eder. Yani hangar, antrepo, rıhtım, tahmil ve tahliye alâtı, kuva-yı mihanikiye membaları, tamir-haneler, dok ve havuz, kızak, liman rûsumu tarifeleri nokta-i nazarından iyice tetkikleri zaruridir.

Sonra, limana muntahi ve muttasıl şimendifer hatları istasyon tertibatı en mühim mevkii işgal eden mesailendir.

Daha sonra limanda tahmil ve tahliyenin sürati meselesi iktisaden pek ehemmiyetli bir mevki tutuyor ve bu da tabii alat ve vesait ve usul ve tertibata taalluk eder. Kömür, hububat, petrol, maden gibi büyük ve bazı mayi veya döküm halindeki mevad için tahmil ve tahliye nokta-i nazarından pek mühim şeyler düşünülmüş ve yapılmıştır. İstasyonlar [h]interlandın münasebeti noktasından tetkik edilmiştir. Vagonların rıhtıma yanaşması, giden gelen, dolan ve boşalanın hareketi hep hesaplıdır.

Mesela Anvers Limanı'nın iki "gar"ı vardır. On yedi kilometreye balığ olan rıhtımında tam 70 kilometre şimendifer hattı mevcuttur. İstasyonun mecmu hututunun tulu 85 kilometredir. Bu limana gelen ve giden vagonlar derhal tartılacak surette güzel tertibat yapılmıştır. İki garın 1900 senesindeki mecmu hareketi 1 milyon 440 bin yani günde dört bin sekiz yüz vagon idi. Tahmil ve tahliyede süratin dakik ölçüleri de yapılmıştır: Mesela Liverpool'da bir vapur sekiz gün zarfında 18.500 tonluk muhtelifülciñ eşya çıkarmış ve 1700 ton kömür alarak hareket etmiştir ki saat başına 200 tondan fazla düşer. Rıhtıma yanaşan vapurlar hem kara tarafına, hem diğer böğrüne yanaşan dubalara yüklenmek üzere de deniz tarafına aynı zamanda yük çıkarmaksızın masraftan ve vakitten iktisat edemiyorlar. Çünkü büyük vapurların durdukları yerde yani hal-i ataletdeki yevmi masrafları 2500 frank tutuyor.

Anvers ve Rotterdam'da hububat "elevatör"ları kalburlamadan başka vezin işini de yaparlar.

Hangar ve Antrepolarla gelince: Bunlar pek mühim ve tertibat-ı mahsusaya muhtaç yerlerdir. Mesela Hamburg ve Anvers hangarlarının iki taraf vechelerinden biri kamyonlar için zeminle beraber, diğeri şimendiferler için zeminden 1,20 metre yüksek yapılmışlardır. Bir kısmının üzeri açılır kapanır tarzdadır. Bazıları ise İtalya'dan kışın gelen meyveleri incimaddan muhafaza için buharla teshin edilirler. Londra'da sırf tütüne mahsus müteaddit katlı ayrı antrepolar vardır. Yine Londra'nın soğuk hava tertibatı ve et muhafazasına mahsus "Viktoria Docks" antrepolarıyla etten başka taze tereyağı, süt, yumurtaya mahsus "West India Docks"ları pek cesim ve muntazamdır.

Limn R sumu

Limn ıstılahında “ton, tonu, tonaj” kelimeleri:

1- Ton -malum olan- bin kilograa müsavi sıkl t.

2- Ağırlık tonusu: Deniz suyundan daha hafif aksamın naklinde kullanılan tabir veya ölçü ki 1,13 metredir.

Yer tutmak tonusu: Yüzen bir geminin deniz suyundan işgal ettiği yer ki bir tona mukabil 0,975 metredir.

3- Gayr-ı safi tonaj: Geminin v sat-ı dahiliyesinin metre m kaabı miktarı.

Safi Tonaj: Gayr-ı safiden gemi mürettebatının, makinelerin, alat ve edevatın tenzilinden sonra y k konacak baki kalan boş kısım.

Limn r sumu merakibin tonajı üzerine tarh olunur.

Limnlar Hidematına Geline:

1- Geçit işaretlerinin tanzim ve idaresi.

2- Yükler ve yolcular için rıhtım inşası.

3- Hidemat-ı mahsusa (şamandıra, karaya oturmaya men), rıhtımda taş, ağaç, maadin ve kömür gibi açıkta kalırsa bozulmayacak mevaddan maadasını hangar ve antrepolarda muhafaza, kılavuzluk ilh.

Evvela rıhtım resmini adilane tayin etmek güçtür. Derin yerlerde çok masrafla tutturulmuş bir rıhtıma yanaşan vapurlardan 75 metre boyu ve 3 metre su kesimi olanla 50 metre boyu 5 metre su kesimi olanın her ikisinin de boylarına ve su kesimlerine göre resim alınsa boyu az yer işgal eden vapur denizde çok yer tuttuğu halde diğerinden daha az verir. O halde yalnız boyunu hesap doğru olamaz. Fransız limnlarında milli ve ecnebi her gemi resim verir. Bu r sumdan bazıları doğrudan doğruya hükümete ve bazıları limnın bulunduğu mahallin belediyesine veya ticaret odasına aittir. Bunların hakkı limnın tesisi ve idaresine yardımları ve taahhütleri icabıdır.

Fransa'da hükümetin aldığı rüsum evvela sancak hakkıdır (Fransız bayrağından istifadeye mukabil). Bunun için geminin hiç değilse bir Fransızın m lk  olmak yahut Fransa'da veya m stemlekatından birinde inşa edilmek veyahut ecnebi yapısı ise r sumu vererek tabiiyetine girmek muktezidir. Bu nisbi resmin cedveli vardır.

Saniyen, izinname resmi; salisen, pasaport resmi; rabien, rıhtım resmi; hamisen, sıhhiye resmi; sadisen, mahalli resimlerdir. Bunlardan başka “komisyoncu  creti” ve “römorkör” resimleri vardır. Bunlardan izinname resmi Fransa'da yalnız Fransız gemileri içindir. Ve bir limandan başka bir limana kaydını nakil için gümrükten verilir. Esasen limn idaresinden verilmelidir.

Pasaport Resmi: Bir Fransız limnından çıkarken ecnebi vapurlarının tediye ettiği resimdir. Fransa'da rıhtım resmi Fransız veya ecnebi, k milen yahut kısmen yüklü gemilerin sıkl t-i safiyesi üzerinden beher tonuda bir frank olarak alınır. Yolcu vapurlarında her adam bir ton, her büyük hayvan keza bir ton hesap edilir. K  k hayvanat rub itibar olunur.

Sıhhiye R sumu: Muayene (tonu başına 5 ile 10 santim), karantina (beher tonu ve beher gün

için 3 santim) ikamet (yolcu sınıflarına göre adam başına 50 santimden 2 franka kadar) çamaşır tathirat-ı fenniyesi yolculardan (25 santimden 1 franka kadar) vapurdan beher tonuda iki santim alınır.

Mahalli Rüsuma Geline: Bunlar hizmet mukabili ücret telakki edilmelidir. Tonaj ve yolcu adedi üzerine iki türlü alınır. İsimleri şunlardır: Tonaj resmi, müruriye resmi (Péage) liman resmi, tahlisiye resmi, şehir yani belediye resmi, şamandıra resmi, alat ve edevat resmi, yolcu resmi, ikamet resmi.

Kılağuz Ücreti: Muntazaman daima o limana icra-yı seyrüsefer eden vapurlardan daha hafif alınmak üzere vapurun mesafe ve cesametine göre tonusu üzerinden alınır. İç ve dış liman itibariyle de hesap değişir.

Komisyoncu Ücreti: Bu ücret kanun ile müeyyedir. Limana gelen geminin kaptanı muhtelif makamat ve idarelere icabına göre gitmek, evrakını lisan-ı mahalliye tercüme ve kendine tercümanlık ettirmek gibi hususat için bir adama muhtaçtır. Bu işleri o liman idaresince tayin olunmuş komisyonculardan başkasının deruhde etmesi memnudur. Bu ücret tonu başına hamulenin cinsine göre 10 ila 25 santime kadar tehalüf eder.

Römorkör Resmi: Limana girerken 1 milden 7 mile kadar mesafede beher tonu için 20 ila 40 santim ve çıkarken yine bu hesap ile 15 ila 35 santim alırlar, bu misal Fransa'nın Dunkerque Limanı'ndakidir.

*

* *

Muhtelif numune ve misalleri itmam için biraz da tahmil ve tahliye ve hangar, antrepo işlerinden ve tarifelerinden bahsetmeyi faydalı gördüm:

Rıhtımlara yanaşan vapurlarla hemen karşı karşıya denecek kadar yakın ve vinçlerle mücehhez olması lazım gelen "hangarlar" malum olduğu üzere pek kısa müddetle konacak eşya içindir. Uzun müddetli, yani malı çektikçe ve sattıkça gümrüğü tedricen verilecek ve o müddet zarfında mahfuz halde bulundurulacak eşya "antrepo"lara gider ve orada bekler.

Bir vapurun hamulesi yalnız bir nevi maddeden olmak nadirdir. Yalnız bir nevi mesela kömür, yahut buğday, veyahut petrolden ibaret bir şey olursa o vakit bunun tahliye vasıtası da hususiyet kesbeder. Vapur ve vinçlerinin çıkardığı muhtelifülcins eşyadan bir takımı açık yerde bırakılmayacak cinsten olacağından bunlar hangarlara konur. Ashabı malını oradan arar, gümrük muamelesi orada yapılır, eşya orada açılır ve orada kapanır. Hangarların yekpare yani bölmesiz ve taksimatsız olması müreccahtır. Kale [Calais] Limanı'nın hangarı 525 metre tulunda, 53 metre arzında ve yeni limanın rıhtımı üzerindedir. Muntazam seyrüseferli vapurların rıhtım yeri kendilerine mahsus olmak muvafıktır.

Hangar tarifeleri ya metre musattahı hesabıyla yahut tonu itibariyledir. Tonu usulü Marsilya Limanı'nda caridir. Kale'de de öyledir. Burada bin kilo yani bir ton için birinci günden 10'uncu güne kadar yevmi 5, 11'inciden 20'nciye kadar 10, 21'inciden 40'ıncıya kadar 15 santim ve müddet uzadıkça beşer santim tezyit suretiyle 60'ıncı günden sonra 50 santime çıkar. Anvers Limanı'nda beş günü meccanidir. Sonra 5'inciden 10'uncuya kadar her metre murabbına 2 santim, 10 gün olursa 10 santim, fazla günler için yirmişer santim alırlar.

Yine Anvers'te antrepo resmi -hangi kata çıkarılırsa çıkarılsın-100 kilo için 5 santim, ve 1

hektolitreye hububat için 2 santim verilir. Bu limanda metre murabbai ve ay hesabıyla da kabul olunur. Anvers'in vinç ücreti şöyledir:

16 tonluk bir parti 64 frank, 25 tonluk 125 frank.

Antrepolar: İki nevidir. Bir hakiki antrepolardır ki anahtarı gümrük idaresindedir. Diğer hususi antrepolardır ki rüsumu verdiği için vesaik ibrazında mal kaldırılabilir.

Hamburg Antrepoları 50 metre tulunda ve 27 metre arzında hiç bölmesiz yerlerdir. Sigorta şirketleri bunların dahilen duvarlarla bölünerek her kısım mesaha-i sathiyesinin 400 ve hatta 250 metre sathına tenzilin taleb etmişlerdir. Yalnız bir nevi ve miktarı çok mevad için hususi antrepolar var. Bunların önündeki rıhtımlarda muhtelif eşkâl arz ederler. Mesela: Hemen kaldırılıp istihlak edilecek mevad için geniş rıhtım sahasına ihtiyaç yoktur. Vesait-i tahliye ve tahmiliye de buna göre inhiyap edilmiştir. Bunların hepsi ayrı ayrı hesabat ve tetkikat neticesi tekâmüle mazhar olmuş uzunca bahisler ise de raporun bu tafsilata tahammülü olmadığı gibi esasen mütehassıslarına ve limanın cihet-i fenniyesine aittirler. Yalnız gerek tahmil ve tahliyede, gerek bu ambar ve rıhtım müessesesinde bütün esaslar kolaylık, sürat ve ucuzluk noktalarına istinat eder.

Yolcu Nakliyatı

Avrupa'nın muhtelif vapur şirketleri 1903 senesinde New York Limanı'na kamara yolcusu olarak 153 bin kişi ve muhacir olarak da bunun dört beş mislini taşımışlardır. İngiltere ile Fransa arasında 1904'te gelen ve giden nüfusun mecmuu 800 bin raddesindedir. Bu hareketler için elbette hususi tertibata ihtiyaç vardır: Sabit ve sabih iskeleler, salonlar, istirahat yerleri, sıhhiye ve karantina müessesatı, tathirat-ı fenniye dairesi ve su tertibatı, diri hayvanat için "park" hep zaruri ve elzem vesaittir. Fransa'nın Havre Limanı hayvanat parkı ora ticaret odasıdır. Bunun bölmelerini, hayvanı tefrik yerlerini, yemeklerini, yalaklarını ticaret odası yapmıştır. Tanzifat, dezenfeksiyon ve zaiifiye su ücreti müstecir veya müteahhite ait olmak üzere her sığır veya bargirden yevmi 50 ve her koyundan 7 santim alınır.

Vapur, Gemi Tamirâtı

Küçük merakib için kalafat yeri, mutavassıt ve büyükler için kızaklar, sabit ve sabih havuzlar, atölyeler ve kâffe-i teferruatıyla demir ve dökümhane vesaire, ayrıca vinç, aksam-ı haşebiye için marangozhane, ip tel, elektrik fabrikaları... hülâsa ufak ve bir dereceye kadar büyük her tamir işini görececek bir tersane müessesesinin limana ilhakı şart-ı azamdır.

Batan gemileri çıkarmak da limanın mühim vezaifinden birini teşkil eder. Çünkü izdihamı ve intizamsızlığı mucip bir halin önünü almakla mükelleftir. Hariçte bilfarz karaya oturmuş bir vapur dahi olsa yine muavenet ve ücret mukabili hizmet icap edeceğinden limanların bu husus için de en yeni tarzda alat ve vesait ve kuvveti olmak zaruridir.

Balıkçı Limanı

Pek mühim bir ticaret ve milyarlar değin pek büyük bir servet-i tabiiye arz eden balıkçılığın memleketimiz için -şimdi değilse bile- atiyen belki Karadeniz, Marmara ve Elyevm İstanbul civarıyla İzmit Körfezi gibi sahalarda mazhar-ı ehemmiyet olur fikriyle bu sanat ve ticaretin Avrupa'da temin ettiği faydanın derecesini olsun, kayıt ve tasvir etmekten vazgeçemedim.

Balıkçı limanlarına ilk defa İngiltere ehemmiyet vermiş ve bu sınıf hususi limanları bir men-

ba-ı servet telakki etmeyi unutmamıştır. Bazı cemiyetlerin teklifi üzerine hükümetten tahsisat temin edilmiştir. İngilizler bu nevi müessesatı sırf milli bir menfaat ve şeref telakki ederler.

Yalnız İngiltere ve İskoçya balıkçılarının adedi 1905 senesinde seksen iki bin idi.

Bu adette balıkçılığın fıçı, tuzlayıcı, istifçi, ağcı, oltacı, nakliyecisi gibi mütemmim sınıfları teşkil eden sanatkârlar da ilave edilirse miktarı iki misline varır.

Balıkçılıkta buharlı merakib, yani vapur istimali kırk beş seneden beridir. İngiltere ve İskoçya'nın balıkçı gemileri 2000 ve mecmuunun tonajı 100 bindir. Bu gemilerin 1200'ü buharlı ve 800'ü yelkenlidir. Bundan kırk sene evvel İngiltere'nin bir senelik balık mahsulü 130 milyon frank kıymetinde tam 55 bin ton idi.

İngiltere'ye mukabil Avrupa'da en büyük balıkçı Norveç'tir. Bu memleketin 1912 senesindeki balık mahsulü 52,5 milyon kron kıymetinde 627 bin ton idi. Müteakip iki senenin yani 1913 ve 14 senelerinin vasatı mahsulü 55 milyon kron değerinde 570 bin ton olmuştur.

Vakıa harb-ı umumi bu avı son derece işkâl etmişse de fiyatların yükselmesi yine telafı-i mafata bir dereceye kadar hizmet etti. Norveç balıkçılığı filvaki "moro" [morue] saydı üzerine müesses ise de yağ istihsal olunan "balina" ve "haring" neveleri de çok mühimdirler.

Danimarka'nın balıkçılığı o senelerde vasatı olarak 90 bin tonluk bir mahsul yapmıştır. Bunun takriben yarısı "moro" ve 25 tonu "haring" ve "uskumru" 16 bini "plie" yani bir nevi karagöz ve 3 bini yılan balığıdır.

Fransızların belli başlı yalnız bir Bulonyi [Boulogne] Limanı vardır. Bu liman 1902'de 20 milyon franklık balık almıştır. Bu çapta bir liman için 400 metre rıhtım kâfidir. Burada buz, kömür, kumanya ihtiyacı ifa olunur. Ve balıklar oradan seri şimendiferlerle ithal edilir. Bu şimendiferi temin, limanın yaşamasına ve terakkisine kâfidir. İngiltere'deki balıkçı limanları ancak bu sayede terakki etmişlerdir.

Türkiye'nin Karadeniz balıkçılığı müstakbel için pek mühim menba-ı servet izhar eder. Yağ Avrupa'ya ihraç edilen "yunus balığı" saydı Karadeniz sahillerinin başlıca istihsalatından biri olmakla beraber o fırtınalı ve tehlikeli denizde yelkenli ufak Laz kayıklarıyla ve müşkülâtla icra edilir. İstihsalatı da tabii az olur. Hamsi vesair balıkların tuzlaması Sinop Limanı'nda epeyce bir iş yapar ve fıçılara istif edilen bu balık hemen kâmilan Bulgaristan ve Romanya'ya ihraç olunur. İstanbul'u nefis surette itam eden kalkan balığı da Karadeniz mahsulüdür. Marmara'nın "levrek"leri Avrupaca nevadirden maduttur. Fransızca bir eserde mütalaa ettiğim "Sapanca Gölü" balıkçılığının İstanbul Limanı'yla alakadar olması cihetiyle burada zikri saded harici addolunmaz zannederim. Avrupalı müdekkik bu göl hakkında balıkçılık nokta-i nazarından pek mühim malumat verdiği sırada başlıca iki yahut üç nevi balığın tuzlama ve ihracat için pek kıymetli olduğunu ve bu nevilerin fenni tarzda teksir lüzumunu kaydediyor.

Bizans İmparatorluğu zamanında Nikomedia'nın meşhur valilerinden Plin [Plinius] o vakit Justinyen'e yazdığı bir mektubunda bu gölü bir taraftan Sakarya nehrine diğer ucundan İzmit Körfezi'ne birer kanal ile raptetmek lüzumunu musırrane talep etmiştir. Elyevm şimendiferin vücudu Sakarya vasıtasıyla Karadeniz'e çıkmayı ve garben İzmit Ovası'ndan körfeze rabtını yine lüzumsuz addettirmez. İzmit havzı bir tersaneye malik olursa körfezin mahiyeti de değişeceğinden kanal nakliyatı da dahili bir kat daha imar eder.

Şimdiki İstanbul Limanı

Limanımız esasen hiç küçük değil, fakat intizamsızlığı üryan ve perişanlığı itibariyle zahiren dar, masraflı, tembel, lüzumsuz yere gürültülü, dağdağalı ve yalnız tüccar için değil herhangi bir adam için de müziç ve emniyetsiz bir tesadümghâhtır. Hususen pahalılığı ve üzüntülü usul ve adatı bu devr-i iktisatın red ve ikrah ettiği derecededir.

Kirliliği şehrin en sefil manzarasını teşkil eder. Muhtelif suistimallerin de aynı zamanda meşheridir. Hülasa mucib-i teselli bir yeri, noktası yoktur.

İstanbul denizi vaziyet-i tabiiyesiyle müstesna bir liman numunesidir. İç liman ismi verilen Haliç, boğazın rüzgar ve su cereyanlarına pek az maruz olan Kanlıca Körfezi, Çengelköyü, Kuruçeşme, Kuzguncuk noktaları; Haydarpaşa-Kadıköyü, Kalamış sonra mukabilinde Yenikapı daha sonra Kınalıada'nın bu tarafa müteveccih yüzü, muhtelif işler, muhtelif mevad ve eşya, ve muhtelif merakib-i bahriye arz-ı hizmet eden teşekkülat ve eşkâl ile mümtazdırlar. Hep bu meziyetlere rağmen limanın hiçbir yerinde suhulet ve ehveniyeti kâfil hiçbir esas ve vasıta yoktur. Her ne ki varsa hepsi iptidai, gayr-i kâfi, inhisar ve adem-i intizama kaçan hileli, kaba saba, tamakâr ve inatçı vasıtalar ve zümrelerin yed-i keyf ve ihtikarında daima inleyen bir müşkülat ve mevani mahşerini vücuda getirmişlerdir. Bu şerait tahtında şehrin ve hatta bütün memleketin nasıl çalıştığı ve ne elde ettiğinden sarf-ı nazar, müstakbele ne vadettiği ve ondan ne ümit eylediği kendiliğinden tezahür eder.

Yeni Liman

Muhayyel yeni limanı düşünürken ilk hatıra gelecek şey, buraya nerelerden ne gibi ve ne miktar şeyler geleceği ve ne kadar iş olacağıdır?

Bunu evvela karadan denize doğru yani, sath-ı maillerin vüsati ve dahili vesait-i nakliyenin derecesi nokta-i nazarından mıntikalara ve saniyen ihracat ve transite göre tetkik etmek, sonra it-halat merkezi olmak üzere mütalaadan geçirmek musip olur kanaatindeyim. Türkiye'yi teşkil eden Küçük Asya ve Trakya'dan evvela Küçük Asya kıtası tabii olarak 7 mıntıkaya ayrılır ki onlar da:

Şimali Anadolu yani Karadeniz sevhili ve sath-ı mailleri², Marmara mıntıkası İstanbul, İzmit, Bursa, Bilecik, Çanakkale, Balıkesir vilayetleri, Garbi Anadolu Saruhan, İzmir, Denizli, Aydın, Menteşe, Cenubi Anadolu Antalya, İçel, Mersin, Adana, Kozan, Cebel-i Bereket, Maraş, Gazi Ayıntab, Orta Anadolu Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Konya, Niğde, Aksaray, Ankara, Kırşehir, Bozok, Sivas, Kayseri, Şarki Anadolu Kars, Ardahan, Artvin, Erzincan, Erzurum, Bayezid, Van, Hakkâri, Bitlis, Genç, Muş, Dersim, Mamuretülaziz, Malatya ve Cenubi Şarki Anadolu -yahut- Cezire-i Ulya Urfa, Siverek, Ergani, Diyarbakir, Mardin, Musul, Süleymaniye, Kerkük aksam-ı tabiiyesine ayrılır.

Trakya ise Marmara mıntıkasına dahil olmak üzere Edirne, Kırklareli, Tekfurdağı, Gelibolu, Çatalca vilayetlerini muhtevidir.

Bu muhtelif menatıktan gerek civariyet ve sath-ı mailler ve gerek vesait-i irtibatiye itibarıyla İstanbul'a hangilerinden ne gibi eşya ve mevad geldiğini düşündüğümüz zaman görürüz ki şehrimize mıntika şeraitiyle merbut ve böylelikle münasebettar olan sahili ve dahili (Rize ve Trabzon, Gümüşhane, Giresun, Şarki Karahisar, Ordu, Canik, Amasya, Tokat, Sinop, Çorum, Kastamonu Kengiri

2 Şimal Anadolu vilayetleri şunlardır: Rize, Trabzon, Giresun, Ordu, Gümüşhane, Şarki Karahisar, Canik, Tokat, Amasya, Çorum, Sinop, Kastamonu, Kengiri [Çankırı], Bolu, Zonguldak.

[Çankırı], Zonguldak, Bolu, İzmit, Ankara, Konya, Afyonkarahisar, Kütahya, Eskişehir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Gelibolu, Tekfurdağı, Edirne, Kırklareli, Çatalca) 29 vilayetten “buğday, arpa, çavdar, mısır, pirinç, patates, yağ, zeyt, peynir, sabun ve enva-ı muhtelifesiyle kuru ve yaş sebze, külliyyetli miktarda kuru ve taze meyve, balık, kereste, maden kömürü, mahrukat-ı adiye, pamuk, yün, ipek, tiftik, kıl, deri, av derisi, bağırsak, halı ve kilim, afyon, tütün, keten, kenevir, diri halde hayvanat-ı ehliye, tuyur, yumurta, deniz köpüğü taşı, ileride demir ve bakır gibi maadin, aba, kumaş gibi gerek istihlak ve gerek ihracat için birçok mahsulat ve eşya gelir. Bu mahsulat ve eşyanın bugün İstanbul’a ne miktar geldiğinden veya buradan geçtiğinden bahsedemeyeceğim, çünkü elimde bu erkam malumatı yoktur.

Muhtelif idarelerden aranırca bulunacağı şüphesiz ise de buna vakit lazımdır. Yalnız şu kadarını söyleyeceğim ki bu mahsulat ve eşya ne kadar olursa olsun şimdiki limana sığıyor ve kısmen gidiyor demektir. Transit eşya bundan müstesnadır. Şu kadar ki ihracat veya transit bütün bu mevadin kabulü, tahliyesi, tahmili ve sevki ne gibi şerait tahtında ve ne masrafla icra edildiği malum olduğundan bu nokta-i nazardan İstanbul Limanı yine esaslı tadilat ve tanzimata çok muhtaçtır ve bu ihtiyaç cidden acildir.

Bu ahval-i umumiye bahsindeki liman hareketini bervech-i ati evvela üç kısma ayırıyorum:

1- Yerli eşyanın istihlak ve ihracatı,

2- Ecnebi eşya ithalatı,

3- Transit ve transportman.

1- Denizden gelen karadan gelen, yerli istihlak ve ihracat eşyası.

a) Denizden gelen: Vapurlar ve gemilerle Kara ve Akdenizden gelen eşyanın istihlak-ı mahalliye müteallik kısmı için 4 nokta vardır. 1- İç limanda yani Haliç dahilinde hallerin önü veya pek yakını, 2- Fındıklı veya Kabataş önü, 3- Kadıköyü ve Üsküdarla Kuzguncuk arası, 4- Yenikapı önü.

Bunlardan maden kömürü, petrol, ve kereste nevilerinden mahallen istihlak olunan kısmı da dahil olduğu halde -maden kömürleri için Kuruçeşme, Çengelköyü, Haydarpaşa; petrol için şimdiki depo ve tank yerleri; kereste için Çengelköyü-Beylerbeyi arasıyla az miktarda Fındıklı ve diğer eşyadan bilhassa tütün, yumurta ve meyve işletme yeri yine Yenikapı yahut Kuruçeşme’de tesis olunacak “serbest antrepo” sahalarına girebilir. İstihlak olunacak ise yine (tütün, petrol müstesna olmak üzere) bu noktadan iç limanda hallere veya Üsküdar, Kadıköyü noktalarındaki muayyen yerlere gider ve o halde antrepo hududuna ve binasına giren her şey mutlaka ihraç olunmak üzere kalır. Bundan bir şeyi ayırıp istihlaka çıkarmak oktruvaya taalluku ile intizamı ihlal eder. Hayvanat için istihlak-ı mahalliye aitse doğru mezbaha parkına, ihracat malı ise Boğaziçi’nin Anadolu yakasındaki bir yerde yapılacak parka girer.

b) Karadan Gelen: Gerek istihlak-ı mahalli ve gerek ihracat için karadan gelecek eşya mutlaka ya Anadolu-Bağdat veyahut Şark şimendiferleri vasıtasıyla varid olacaktır. Bunların istihlak-ı mahalliye ait kısımları motor ve römorkörle çekilen dubalar ve mavnalarla yahut anbarlı motorlarla iç limana, Kuruçeşme’ye, ve Yenikapı’ya naklolunur. İhracat ve transit kısımları da işlenecek nevinden ise Kuruçeşme’ye, hububat, patates, kuru sebze ise Haydarpaşa ve Yenikapı rıhtımlarından doğrudan doğruya vapurlarla tahmil olunur. Çünkü evvelce arz olunduğu vechile ihraç olunan mahsulat-ı dahiliyenin gümrüklerle hiç alakası yoktur.

Bu halde petrol, kömür ve kereste için mahallerinde hususi tahliye ve tahmil alat ve vesaiti “rıhtım, vinç, elevator, dekovil, havai kaplar ve antrepolar”, hububat için keza “rıhtım, silo, triyör, vezin alatı ve antrepo”, işlenecek tütün ve meyve için yine “rıhtım, vinç, çuval ve sandık, teneke ambalajı tezgah ve fabrikası, dekovil ve saire”ye ihtiyaç vardır. Eğer bütün bu muhtelifülecnas eşya ve mahsulatın hepsini bir tek yerde ve bir hudud dahilinde cem etmeye müsait dış limanda vasi bir saha olsa daha kolaylık idi ise de şehrin pek dağınık ve Avrupa ile Asya’nın müntehalarında iki sahilde bulunması bunu işkâl etmektedir. Rüzgar ve su cereyanlarıyla bilhassa cenub rüzgarlarına maruz kısmın açıklığı ayrı bir maniadır. Moda ile Fenerbahçe arasındaki limancık tenezzüh gemi ve motorlarına tahsis olunur. Haydarpaşa Limanı Moda’ya kadar tevsi ve Haydarpaşa ile Kadıköy arasındaki kavisi taratarak şimendiferler mevaridatına ve teferruatına yarar. Transit eşya yine munasip bir noktada ayrı olarak idare edilmek şarttır.

Ecnebi Eşya İthalat İşleri:

Bu liman ecnebi memleketlerinden birçok eşya kabul ettiği için gümrük idaresi başta olduğu halde ayrı müessesat ve vesait ile büsbütün ayrı yerler talep eder. Ve bu mevaridatın cümlesi ya İstanbul’da yahut Anadolu’da mutlaka istihlak edileceği ve Anadolu tacirleri daima İstanbul’da açılmış ve gümrüklenmiş eşyayı yine İstanbul tüccarından talep ve mübayaa ettikleri için bu eşyanın, şimdiki gümrüğün Sarayburnu’ndaki anbara kadar boylu boyuna uzatılarak ve elevatorlerle mücehhez üç dört katlı “hangar” ve “antrepo”lar ilavesi suretiyle ithalatın bir yere hasrı, maksadı şimdilik temine kâfi olsa gerektir.

O vakit rıhtımı ve binaenaleyh sahil tulu Fındıklı’ya kadar uzatılacak olan Galata’nın, köprü harici Karaköy’den başlayan kısmı, diyar-ı ecnebiye veya Türkiye’den bahren gelecek bilumum yolcu vapurlarına tahsis olunur. Ve buraların ezcümle büyük yolcu ve seyyah vapurlarının yanaşacağı noktaya yolcu kabulüne mahsus kâffe-i tertibat yapılarak eşya için de Galata gümrüğü ibka olunur ve onun hangar ve antreposunda muamele görür. Şu kadar ki yolcuların çıkacağı veya gireceği yerle asla alakası olmamak şarttır. Bu yolcu vapurları aynı zamanda eşya da getireceklerinden bunlar ecnebi eşyası ise Galata gümrüğüne, yerli ise vapurun dış böğründe ihraç edilmek üzere hallere yahut Yenikapı veya Kuruçeşme, hülasa hangi mıntıkaya ait ise oraya bahren nakil olunur.

İç liman: Tathir olunarak, tamirhane, havuz, kızak, kalafat yerleriyle haller, soğuk hava mahzeni, kenarlarında bilumum motor, duba gibi küçük vesait-i nakliye ve römorkör istasyonları, atiyen et, konserve fabrikaları, ip, tel, çuval tezgahları bulunur. Şehir içinin kara nakliyatı kamyon ve otobüslerle icra kılınarak at ve öküz arabaları ilga edileceğinden bu limanın iki kıyılarında bunlara ait mahaller de ayrılır. Eyüp ve bilhassa Kâğıthane cihetleri kumaş ve bez tezgah ve fabrikaları ile tuğla, kiremit gibi mevad imaline yarar. İstanbul ve Beyoğlu arasındaki perakende ve sık amed ü şüde hizmet eder. Zaten deniz işleriyle meşgul amele ve erbab-ı sanatın mahalle ve semtleri de bu iç liman etrafıdır. Mevcut tersane var iken hariçte ihtiyar-ı külfetle yenisini yapmak fazla masraftır. Yalnız devlet kuva-yı bahriye tersane ve limanının İzmit Körfezi’ne nakli doğrudur. O halde yeni limanın şeklini Yenikapı’nın nispeten sığ olan çıkıntısından uzanmış bir kavis ile Fenerbahçe Burnu’ndan ona mukabil çıkmış diğer kavisin boğaza doğru içinde kalan havuz olarak tasavvur edebiliriz. Balada arz olunan ve rıhtım, hat, vinç, hangar, antrepo, “serbest antrepolar” a mazbut hadd-i fasıl, motorlu tekne veya muntazam duba, şimendiferlere vasil ve muttasıl hutut gibi kâffe-i tertibatın lüzumu veya temin edeceği maksat hep masraf ve vakitten tasarruf esasına müstenit olduğuna göre mavna, orta kayık, salapurya, ateş kayığı, pazar kayığı, leblebici kayığı gibi eşkâl ve elvan ve birtakım hususi efrat elinde gayr-ı muntazam çalışan emniyetsiz ve pahalı vesaitin lağvıyla büyük küçük bütün li-

man işlerinin en yeni şekilde ve şirketler marifetiyle görülmesi ve idareye müteallik fenni veya adi işletme umurunun şehir tarafından müntehap meclislere gördürülmesi gümrük muamelelerinin buna göre tanzimi halinde şehir etraf ve civarında da bir çok sanayi-i ziraiye ve ticariyenin uyanması pek tabii bir kanun-ı iktisadi icabat ve netayicindendir. İnşaat ve techizatın suret-i icrasına gelince: Bunları ilim, tecrübe ve büyük sermayelerle mücehhez Avrupalı şirketler yapacaksa da hepsinin bir şirkete veya kısım kısım ve ihtisas ile rekabet cihetleri gözetilerek birkaç şirkete yaptırmak hususu hükümet ve emanet-i celilenin bileceği şey olmakla beraber tesadüfün ve şeraitin de dahli, ve heyet-i müşaverenin mütalaasına da temas ve taalluku vardır.

Ticaret vekil-i muhteremi Ali Cenani Beyefendinin 10 Şubat 341 [1925] tarihli celsemizdeki beyanatı ve Şehremini Beyefendinin mükerrer izahları vechile İstanbul Limanı'nı hükümetle emanetin müştereken yaptırmaları ve buna bir milyon lira kadar bir meblağ tahsis etmelerine mukabil kısmen Avrupa sermayesinden müteşekkil bir Türk şirketinin de mühim bir hisse ile bu gruba dahilüne ihtiyaç görüleceği zannındayım. Hükümet bu işte emlak-ı milliyeden bilfarz Tophane rıhtımını, bazı lüzumlu nokta ve sahalarda sahil kısımları ve oralarındaki mebanî, tersanedeki bazı destgah vesaire gibi işe yarayacak şeyleri tahmin ve takdir edilecek kıymetlerle vererek, Şehremanet-i celilesi de kısmen böyle şeyler ve kısmen nakitle ve vapurlara su vermek imtiyazıyla girerek aynen ve nakden bir mevadd-ı asliye ve demirbaş yahut esas sermayesi vücuda getirilmesi, ve mütebaki teçhizat ve ameliyatın şirketlerle şehir tüccar grupları ve nakliyat-ı bahriye müesseselerinden temini, limanın büyük istikrazlara arz-ı ihtiyaçtan müstağni kalmasını temin edebilir. Buna gümrük idaresinin müstakilen girmesi ve mahalli idareye müessir olacak derecede alakadarlığı doğru olmasa gerektir.

Rüsum ve varidat ve masarifat meselesi ise yine hükümet, emanet ve tüccar ile nakliyecî sınıfları ve bunlarla beraber inşaat ve teçhizat müteahhitlerinden mürekkeb bir heyet tarafından tespit edilmesi, memleketin hayat-ı müstakbelini gençleştirecek ve takviye edecek olan bu mühim eserin nazımlığını ifa etmiş olur; dahili menatığın istihsalatı arttıkça liman da büyür ve zenginleşir.

20 Mart 1341 [1925]

Ali Suad

Esnaf Cemiyetleri

Meslek gazetesinin eski nüshalarından birinde esnaf cemiyetlerinin Şehremaneti'nce lüzumi derecede himaye edilmediği hakkında hafif serzenişleri havi bir yazı görmüş idim. En ziyade memuriyet-i acizanemi alakadar eden bu mülahazat ve ihtarat saikasıyla o günden beri esnaf işlerindeki sakatlıkları aramaya ve maraz menbainı bulmağa alakaderilistitaa çalıştım. Bugün muhterem *Meslek* muharririnin, çok hüsn-i telakki edilen yazısının cevabını kısaca vereceğim:

Esnaf cemiyetlerinin büyük bir kısmında müşahede olunan tezebzüb ve tedenninin sebebi aslisi esnafın bizzat cemiyetleriyle ciddi ve lüzumu vechile meşgul olmamalarıdır. Bugün kayden sabittir ki esnaf cemiyetleri içinde devamlı ve müfit bir surette çalışmaya ve payidar kalmaya muvaffak olabilen nadir, müstesnadır.

Azim bir ekseriyet faydalı hiçbir iş görmemiş ya suiidare veya suistimal veya ihmal yüzünden fesh edilmiş bazen de kendiliğinden dağılmıştır. Emanetin alakadar makamı haiz olduğu sıfat-ı niyabet hasebiyle suistimal ve suiidare görülen cemiyetlerin heyet-i idarelerini mükerreren tebdil etmek ve iş başına daha ehil zevatı geçirmeye delalet eylemek suretleriyle vaziyeti kurtarmağa ve müesseseyi yaşatmaya çalışmıştır. Emanet'in bu teşebbüsâtı maalesef nadiren muvaffakiyete iktiran eylemiştir. Gün olmuştur ki azası ancak yüze balığ bir cemiyet namına, otuzar kırkar imzalı mazbatalarla cemiyetin imza sahipleri tarafından hariçte kalan azası hakkında en ağır ithamat serd edilmiş ve ertesi günü de diğer kısmın kendilerini itham edenlerden şikâyet eylediği görülmüştür. Kendilerini sevmeyen yekdiğerine itimat ve emniyeti olmayan eşhastan teşekkül edecek cemiyetlerden ne fayda beklenebilir? Maahaza böyle müşkül ve elim vaziyetler karşısında da şubemiz esnaf cemiyetleri nizamnamesinin bir maddesi mucibince tarafeyni barıştırmaya, aradaki suitefehhümatı gidermeye ve cemiyeti yürütmeye uğraşmıştır.

Yapılan bütün tetkikat, esnaf cemiyetlerini kemiren ve onları terakki ve inkişaftan ve bir şube-i ihtisasa mensup kesani sinesinde toplamak zevk ve menfaatinden mahrum eden şey geçimsizlik, dedikoduculuk ve her işte, her şerde fenalık aramak illeti olduğunu göstermektedir. Tekzip edilmekten korkmaksızın iddia ederim ki esnaf cemiyetlerinden makamımıza vaki olan müracaatın onda sekizini yekdiğeri aleyhine müteveccih dedikodu, adem-i memnuniyeti ifade eden şikâyet teşkil etmektedir. Emanet'ten terakki ve tekamülü istihdaf eder herhangi faydalı bir teşebbüsün himaye veya intacını talep eder müracaat hemen yok gibidir. Doğrudan doğruya bizim tarafımızdan yapılan müfit ihtar ve ikazlarda izah ettiğim esbab neticesinde merci-i hal ve alaka bulamamak yüzünden duçar-ı akamet olmaktadır.

Şu vaziyete göre yapılacak ilk iş esnafa mensup oldukları cemiyetleri benimsemeyi, onunla daha yakından alakadar olmayı ve onu başkalarını hürmet ve takdire mecbur edecek hala getirmeye çalışmayı öğretmektir. Bu cihet temin edildikten sonra emanetin himayesi, muaveneti kendiliğinden gelir. Halbuki hal hazırda en büyük hüsn-i niyetler için bile imkân-ı tatbik, saha-ı tatbik bulanamamaktadır.

İktisat Müdür Muavini

Mübahat

Nüfus Hareketleri ve Belediyeler

Gariptir, bir çocuk doğar, mahalle heyet-i ihtiyariyesinin verdiği bir ilmühaberle gider, Nüfus İdaresi'nden tezkire alırız, sonra, birisi ölür, Belediye hekimi gelip muayene etmeden defnedemeyiz. Ülkemizde, doğanlardan hükümet-i siyasiye, ölenlerden de belediyeler haberdardır. Güya Nüfus İdaresi, bir çocuğun tevellüdünü, belediyeler de bir kimsenin ölümünü kaydetmekle muvazzaftırlar. Belediye ve nüfus teşkilatımız, bir hayatın mebd ve müntehasında görülecek işleri sanki aralarında taksim etmişlerdir. Bu, acı, acı olduğu kadar da şayan-ı dikkat bir hadisedir ve başka deliller aramaya hacet kalmaksızın, yalnız bu hadise isbat eder ki bizde, ne nüfusun kıymeti ne de muntazam bir nüfus teşkilatı vardır.

Medeni memleketlerde nüfus hareketleri, her türlü içtimai vakaların başında gelir. Bir tevellüt ve bir vefat içtimai heyetin kârı yahut zararı halinde tespit olunur. Nüfus, bir milletin terakki hamlelerinde istinat edeceği ilk esas olduğu için bunlara ehemmiyet verilir. Kazanç az, ziyan çok ise, bunun illiyeti araştırılır. Zararın tahfifine kârın tazifine çalışılır. Nüfusun en büyük kuvvet olduğunu basit bir akıl ile idrak etmek kabil olduğuna göre bu hususta uzun tafsilata ihtiyaç olmasa gerektir.

Böyle olduğu halde, daha imparatorluk devrinden beri bizde nüfusa kıymet, nüfus hareketlerine katiyen ehemmiyet verilmemiştir. Bu, mücerred bir iddia değil, el ile tutulan gözle görülen bir hakikattır. Bugün nispeten en müterakki şehrimiz, bir zamanlarda payitahtımız olan İstanbul'da kaç kişinin yaşadığını biliyor muyuz? İstanbul'dan sarfınazar bir nüfusta sayılabilecek derecede ahali si az olan herhangi bir küçük kasabamızdaki nüfusun sahih miktarından malumattar mıyız? İtiraf edelim ki, bu suallere menfi cevaplar vermek mecburiyetinde olduğumuzu teslim ederken müteessir oluyoruz. Bu teessür mazinin günah, ihmal ve lakaydisini üzerimizden almasa bile, bizi herhalde halin ve istikbalin beklediği faaliyete sevk etmelidir.

Artık heyet-i içtimaiyemiz, eski Şark medeniyetinin tembel ve köhne muhitinden çıkarak Garp medeniyeti dediğimiz ilim ve hayat dünyasının nuruna kavuşuyor. Bu sahaya adım atarken her şeyden evvel, kendimizi maddeten ve manen tanımış olmak icap eder. Aksi takdirde garp medeniyetinin gözlerimizi kamaştıracak olan şaşaası içinde başımızın dönmesi, varlığımızın kaybolması tehlikesi vardır. Yaşadığı daire dahilinde henüz nüfusunun adet-i sahihini bilmeyen bir milletin kendisini tanımış olduğu, bilemeyiz, kuvvetle iddia olunabilir mi? Böyle bir iddia, şüphesiz doğru olamayacağı gibi, aynı zamanda aleyhimizedir. O halde Garp medeniyetinin güneşine döndüğümüz şu sıralarda gururumuzu çiğneyerek nüfusumuzun miktarını tayine çalışmakla kendimizi öğrenmeye başlamalıyız.

Nüfusumuzun miktarını tayin etmek, ancak yeni bir tahrir vabestedir. Hükümet, bunu takdir ederek birkaç ay evvel umumi bir tahrir-i nüfus yapmak istediğini ilan etmişti. Belki, devlet bütçesinin darlığı bu arzunun husulunu tehir etti. Mamafih, bütçe müsait olsa da, yine ciddi bir tahrir-i nüfus yapmak imkânı bulunmuş olmayacaktır. Çünkü bugünkü nüfus teşkilatımız ve elyevm meri olan nüfus kanunumuz, yeni bir tahrir-i nüfusun selamet ve sıhhatini kâfil addolunamaz. Bunun için iptida, nüfus kanun ve teşkilatımızın tadil ve ıslahı, hatta büsbütün başka esaslar üzerinde yenden tedvin ve inşası zaruridir. Nüfus kanunumuzun müstenidünileyhi olacak yeni esasları birer birer saymak büyük bir fayda temin etmez. Bu esasları bulmak, aramak hükümete ve millet meclisine düşen mühim vazifelerdendir. Yalnız bu esaslardan biri doğrudan doğruya belediyeleri alakadar ettiği cihetle onu burada kayıt ile üzerinde biraz durmak niyetindeyiz.

Avrupa'daki nüfus muamelatına küçük bir nazar atfolunursa görülür ki bu kıtanın hemen her tarafında, nüfus hareketlerini takip hakkı belediyelere terk edilmiştir. Garpta belediyeler, tevellüt, vefat, nikâh, mufarakat gibi nüfus hadiseleriyle iştigal etmekle mükellef ve nüfus tahavvülatını tespite, muntazam istatistikler delaletiyle bu tahavvülatı heyet-i içtimaiye lehine sevk ve idareye memurdurlar. Avrupa'da belediyelerin bu işi deruhde etmesiyle nüfus hareketleri sabit, müstakim bir istikamete çevrilmiş; nüfus muamelatı ahenktar bir cereyan halini aldığı gibi; hükümetin efrada tabiiyet vesikası vermekten ibaret olan basit mahiyetinden kurtularak cemiyetlerin meddücezrini idare eden amiller sırasına yükselmiştir. Nüfus hadisat ve muamelatının bizde de bu itibarı kazanmasını elbette isteyen hükümet, yapılacak yeni tahrir-i nüfustan evvel, nüfus kanunu ve teşkilatımızı ıslah ederken nüfus hareketlerini takip etmek hakkını belediyelere bırakmalıdır. Medeni bir heyet-i içtimaiye, belediyeleri yalnız şehirlerin tanzif, tenvir ve imarıyla meşgul bir sanatkâr binaenaleyh bir süs telakki edemez. Belediyelerin bu nevi hizmetleri yanında bir de vezaif-i medeniyesi vardır ki nüfus hadiselerini tettebbu, işte bunlardan biridir. Hakiki manasıyla bir belediye teşkilatı içinde bir nüfus idaresinin eksikliği, göze batacak bir noksandır. Şimdiye kadar bu noksanın, memleketimizde anlaşılacak telafisine teşebbüs edilmedi. Bunun muhtelif sebepleri arasında, devlet idaresinin taksim-i imal kaidesine tebaan tertip edilmemiş olduğunu zikredebiliriz. Tarz-ı hayatımızı asrın zihniyet ve telakkisine göre tesbit etmek ıztırarını hissettiğimiz şu zamanlarda belediyelerin salahiyetini genişletmek, onlara Garp'taki emsali derecesinde kıymet ve nüfuz vermek süratle ödenmesi lazım olan bir borçtur.

Cemiyet-i Umumiye-i Belediye Zabıt Kâtiplerinden Mehmed Halid

Garb Belediyeleri

Beynelmilel Şehirler Kongresi üçüncü devre-i müzakeratını 28 Eylül'den 4 Teşrinievvel tarihine kadar Paris'te akdedecektir.

Malumdur ki Beynelmilel Şehirler Kongresi ilk devre-i müzakeratını 1913'te Gand [Gent] şehrinde akdetti ve azim bir muvaffakiyet kazandı.

İkinci devre-i müzakeratın 1916'da Paris'te küşat edileceği tahmin ve istidlal olunuyordu. Fakat vakayı ve hadisat başka türlü zuhur etti. Harp esnasında ve harbi müteakip zamanlarda bu nevi tezahürat gayr-ı mümkün bir hale gelmişti. Ancak 1924 senesindedir ki birinci kongre tarafından tesis ve ihdas edilen Beynelmilel Şehirler İttihadı bütün şehirleri tekrar celp ve daveti düşünebildi. Ve vaktiyle harp etmiş olan şehirlerle bitaraf kalmış şehirlerin murahhasları huzurunda maksadı mevzubahis etti ve Amsterdam şehri tercihen kongrenin merkezi intihap edildi.

Bu ikinci devre-i müzakeratın netayici; beynelmilel belediyeler münasebatının ıslahına ve belediyeler menafiine müteallik mesaili mütalaa ve tetkik için muntazam bir iştirak-ı mesaiye olan ihtiyacı sarahaten gösterdi.

Bir taraftan Beynelmilel Şehirler İttihadı için kati bir nizamname ihzarını, diğer taraftan da dünyanın bütün belediyelerinin davet edileceği büyük bir beynelmilel şehirler kongresini toplamayı kararlaştırdı. Paris şehri, mümessilleri vasıtasıyla üçüncü devre-i müzakerata merkez olmak üzere kendini teklif etti.

Beynelmilel Şehirler İttihadı'nın nizamname projesi kongrenin menafii namına şu suretle kaleme alındı:

Şehirlerin süratle tezayüt ve tekessürü on dokuzuncu asrın alamat-ı mümeyyizesinden biridir. Bu tezayüt ve tekessür yirminci asrın muvacehesine halli matlup mesailden mürekkep bir mecmua vaz ediyor. Bunlardan bazıları yeni bazıları da pek tevessü etmiştir ki bu hal bütün rical-ı hükümetin, bütün müdiran-ı umurun, bütün iş adamlarının nazar-ı dikkatlerini celp etmelidir.

Şehir; asri insanın bütün faaliyetinin yerleştiği ve işlediği bir merkez oldu. Tahsilini orada yapıyor, orada çalışıyor, orada ihtiraatta bulunuyor, orada müzaheret arıyor. Yine oradadır ki teavün-i beşer eşkâl-ı muhtelif altında icra-yı faaliyet ediyor ve bütün azasının menafii namına en mükemmel ve en vasi teşkilata malik müesseselerden mürekkep bir kül buluyor. Medeniyetin terakkisi ile atlanılan merhalelerde en geri kalmış milletler bile bugün dünyanın bütün müessesat-ı belediyesini işgal eden aynı mesele ile uğraşıyorlar. Onlar meyânından biri tarafından irae olunan bir tarz-ı hal diğerleri için ekseriyetle kabil-i istifade olabiliyor ve hiç olmazsa faydalı tatbikata mazhar oluyor.

Şehirlerin, şehir planlarının, hayat ve hidemat-ı belediyenin ıslahatı gibi iştigalat gittikçe teakub ve tevali ediyor.

Beynelmilel Şehirler Kongresi böyle sistematik bir gayeye maliktir.

İkinci Şehirler Kongresi mukarreratı güzel bir cilt içinde olarak yirmi beş frank mukabilinde

Brüksel'de Rejans [Rue Jean] Sokağında 3 mükerrer numarada Beynelmilel Şehirler İttihatı'ndan tedarik olunabilir. Bu mukarrerat, Büyük Paris Kongresi'ne iştirak edeceklerle nafi bir mukaddime teşkil eden raporları ve kararları havidir ve çok muhtasar bir hülasa, risale şeklinde mecmuaya ilave edilmiştir.

Malumdur ki 1925 senesinde Paris'te beynelmilel bir sanayi-i tezyiniye ve asriye sergisi küşad edilecektir. Belediyecilik nokta-i nazarından istihsal-i malumat eylemek üzere bu serginin Şehirler Kongresi azası tarafından ziyareti ihmal edilmemelidir.

Kongrenin mesai programı, halli matlup mesail üzerinde icra edilecek tetkikat-ı amikayı serbest bırakmak fikriyle bilihtiyar tahdit edilmiştir.

Her şehirde bulunan kuvve-i icraiyelere, salahiyyettar mütehassıslara müracaat vukubulmuştur.

Raporlar ve istimzaçlar kongrenin içtimaından birkaç hafta evvel derç olunacak ve bunları cem ve telfik ve kongreye takdim ile muvazzaf umumi mazbata muharrirlerine tevdi edilecektir.

Ruzname-i Müzakerat:

Raporlar ve Muhaberat

1- Beynelmilel Şehirler ve Belediyeler İttihadı.

Beynelmilel İttihadın Faaliyetine Dair Rapor:

Vesaik ve Neşriyat:

Beynelmilel müessesat ve teşkilat ile irtibat. (Cemiyet-i Akvam - Beynelmilel Mesai Komitesi - Beynelmilel Salib-i Ahmer, İşsizliğe, Vereme, Emraz-ı Zühreviyeye Karşı Mücadele Cemiyeti.)

2- Şehirler, Belediyeler ve İdare-i Merkeziyeler İttihadı.

Her milli ittihadın faaliyetine dair rapor.

3- Usul-ı İdare-i Belediye.

Muhtelif şehirlerde belediyeler, yahut muhtariyeti haiz idare-i mahalliyeler ve idare-i merkeziler arasındaki münasebetlere dair istimzaç neticesi hakkındaki rapor.

Tetkikat ve Münakaşat

5 [4]- Büyük miktarda toplanma. Ahalinin şehirlere azim miktarda terakümünden mütevellit müşkülâtı ref için idare-i muhtareyi haiz birliklere taksimi hususunda muhtelif şehirlerde teklif ve kabul olunan tarz-ı haller hangileridir?

İntisap

Kongreye İştirak:

1- Şehirler ve belediyeler ittihatları ve muhtariyeti haiz idare-i mahalliyeler,

2- Şehirler ve belediyeler ve muhtariyeti haiz idareler,

- 3- Menatik, hükümetler idare-i aliyyeleri,
- 4- Menafi-i belediyeye müteallik işlerle meşgul şirketler,
- 5- Menafi-i belediyeye müteallik neşriyat ile müştakil mecmualar,
- 6- Şahsen bunlara taraftar olanlar kongreye intisap edebilirler.

Fransız teşkilat komitesi bazı tedabir-i ihtiyatiye ittihaz ve murahhaslara refakat edecek zevata müteaddit ve mühim fevaid temin etmiştir. Bu zevat nısf ücret mukabilinde resm-i kabullere, resmi ziyafetlere davetlidir ve tiyatros müsamerelerine, muhtelif tiyatrolarda tahsis olunan mahallere, Versay seyahatine, Paris ziyaretine, beynelmilel sergiye ilh. iştirak edebileceklerdir.

Bütün bu şerait şehirlerin murahhasları arasında samimi bir muhit-i muhadenet ihdas etmek ve yekdiğerleriyle vaki olacak münasebetlerini daha müsmir kılmak için ittihaz edilmiştir.

Kanunlar, Nizamlar, Talimatlar

Sinema ve Tiyatroların Sıhhat ve Emniyet Nikat-ı Nazarından Haiz Olmaları Lazım Gelen Şeraiti Gösterir Talimatnamedir.

Madde 1- Sinema makinesinin bulunduğu oda ateşe dayanıklı ve dumandan mahfuz ve harice doğru tecdid-i hava makinesiyle mücehhez olacaktır. Bu odanın hacmi en aşağı 12 metre mükaabı ve genişliği en aşağı 2 metre ve irtifai en aşağı üç metre olmalıdır.

Kapısı duman nüfuz edemeyecek surette inşa edilmiş ateşe dayanıklı ve harice doğru açılacak surette olacaktır. Sinema salonuna veya ahalinin yahut müstahdeminin gelip gitmesine mahsus koridorlara doğru kapıları olmayacaktır. Sinema gösterildiği zamanlarda makine odasının kapısı kilitlenmemiş ve istenildiği zaman içeriden ve dışarıdan açılverecek surette olacaktır. Sinema salonuyla işbu koridorlara münasebeti olan odalara doğru kapısı varsa bunlar da gayr-ı kabil-i ihtial mevad ile kaplı olacaktır. Alet odası sinemanın esas medhal kapısının mümkün mertebe karşısında olmalıdır.

Madde 2- Şerit demir bir makaradan serbestçe çözülp diğer bir makaraya yine serbestçe sarılır. Şeritler demirden veya bunun gibi ateşe dayanıklı maddelerden yapılmış ve içeriden dahi yanmayacak bir madde ile döşenmiş ve iyice kapanmış mahfazalar içinde muhafaza olunmalıdır. Makine odasında yalnız kullanılacak şerit bulunacaktır. Şeritlerin sinema salonunda veya bununla münasebeti olan odalarda muhafazasına müsaade olunmaz.

Madde 3- Projektör her taraftan gayr-ı kabil-i ihtial mevad ile kapanmış bir mahfazaya konacaktır. Bu mahfaza dahilen ateşe karşı mücerred ve yanan kömürün dışarıya düşmemesini temin edecek bir tarzda inşa olunmuş bulunmalıdır. Kavis lambası kullanıldığı takdirde lambanın arkasında veya yanında kullanılmış kömürlerin muhafazasına mahsus ve demirden bir kutu bulunacak ve bu kutu kendi kendine kapanan bir kapakla mücehhez olacaktır. Projektör demir veya demir kaplı girişler üzerine konacaktır.

Madde 4- Hararetten mütevellit şuaatı kurdeldan uzak tutmak için aletin adesesi önünde ve şeridin hareket etmediği zamanlarda şerit ile adese arasına kendi kendisine girecek kabiliyette bir muhafaza siperi olacaktır.

Madde 5- Aletin kurulması, nakillerin vazı ve mukavemeti Nafia Vekâlet-i Celilesi tarafından kabul edilen Elektrik Nizamnamesi'ne muvafık olacaktır. (Yalnız alet odası bir makine dairesi gibi nazar-ı dikkate alınmayacaktır.) Her altı ayda, bir martta ve bir eylülde elektrik tesisatının intizam-ı mukavemetini mübeyyin diplomalı bir elektrik mühendisinden veya şehir elektrik şirketinden alınmış bir vesika şehremanetine veya belediyeye verilecektir..

Madde 6- Makine odasında sigara içmek açık ateş veya ziya ile dolaşmak ve mezuniyeti olmayanların makine odasına girmeleri yasaktır. Bu husus localarla alet odasının kapısına dışarıdan ve iç tarafından açık bir surette ilan edilmek icap eder.

Madde 7- İcabında memur tarafından kullanılmak üzere ateşe dayanıklı iki örtünün ve yanan şeritleri söndürmek için en az on litre su ile dolu iki kovanın daimi olarak makine odasında bulundurulması lazımdır.

Madde 8- A: Ziya şuına mahsus olan pencere nakabil-i iştial yataklı bir sürme ile mücehhez olacaktır. Bu sürme bir demir basamağa o suretle merbut olacaktır ki ayak basamağı terk eder etmez sürme kendi kendine pencereyi kapasın. İpin topuğa sabit bir tarzda sarılması yasaktır.

B- Mezkûr pencerenin her taraftan duvar içine gömülmüş veyahut her taraftan gayr-ı kabil-i iştial bir çerçeveye raptedilmiş ve laakal beş milimetre kalınlığında camla daima kaplı bulundurulmasına da müsaade edilir. Bu halde sürmeye lüzum yoktur. Sinema salonunu teftiş için yapılacak küçük pencerede aleddevam "B" fıkrasında gösterildiği gibi kapalı tutulacaktır.

Madde 9- Alete yalnız mutemet ve makine işlerinde mücerrep adamlar hizmet ve nezaret edebilirler. Bunlardan maada alet odasında kimse bulunamaz.

Madde 10- Sinema tiyatrolarında yalnız elektrik tenviratına müsaade edilmiş olup bunların ve makine işletmesine ait aksamın tesisatı Nafia Vekâlet-i Celilesi tarafından kabul olunan nizamnamenin yüksek tevettürlü cereyanlar faslına tevfikân inşa edilecektir. Gerek sinema salonunun dahiline gerek çıkacak mahallere lüzumu miktarda tehlike lambaları konacaktır. Bu tehlike lambaları münhasıran elektrik ve bunların menba-ı kudreti tamamen ayrı olacaktır. Bu lambalar renklerle tefrik edilmiş ve sinema gösterildiği zamanın imtidatınca yanmış bulunacaktır. Sinema salonunun tenvirat-ı esasiyesi gerek bu salondan gerek alet odasından gayrı emin bir yerden manevra edilecek surette tesis edilecektir.

Madde 11- Sinema salonunda sigara içmek yasaktır. Yalnız bütün lambaların yandığı zaman müsaade edilebilir. Gerek sinema medhaline gerek salon dahiline bu memnuiyeti gösterir ve görülecek surette levhalar konacaktır.

Madde 12- Sinema salonunda en az iki çıkacak kapı bulunacaktır. Bu kapılar dışarıya doğru açılacak ve itince hemen açılıverecek surette kapanmış olacaktır. Sürmeler yasaktır. Bu kapıların üzerinde "Tehlike zamanında çıkılır" levhası bulunacak ve bu levha kırmızı bir lamba ile tenvir edilecektir.

Madde 13- Galeri veya parkeye isal eden yollarla sinema salonunun koridorlara çıkan kapıları laakal 90 santimetre genişliğinde olacaktır. Medhal, merdiven ve yollar gelip geçmeye mani her şeyden azade bulunacaktır. Çıkılacak mahaller açık ve okunaklı yazılarla gösterilecek ve her daim halkın kullanmasına serbest bulunacaktır. İşbu çıkacak mahallere giden en yakın yollar duvara tersim ve kırmızı ziya ile tenvir edilmiş istikamet okları ile işaret olunacaktır.

Madde 14- Salonun oturacak mahalleri birbirine döşeme ile tespit olunmuş bulunacaktır. Mevkilerin adedi sinema açılmadan önce "belediyece" tayin etmiş olacaktır. İlk sıra sahneye en aşağı üç metre uzak bulunacak ve her mevkiin genişliği 50 santim ve iki sıra arası en aşağı 100 santimetre açılır kapanır mevkiler arasındaki mesafe en aşağı 80 santimetre olmalıdır. Yan sıralarda gayr-ı munkatı olarak 14'ten ve ortadaki yolun kenarında bu son adedin yarısından fazla mevki olamaz. Boş yerlerin veya yolların ayakta duracak mevki olarak kullanılması yasaktır.

Sinema salonunun esas kapısı üzerinde okunaklı görünebilecek bir tarzda ve daimi surette aşağıdaki ibare yazılacaktır:

"Şehremanetince, Belediyece" "Bu salonda yalnız oturacak mevkilere müsaade edilmiş olup ayakta duracak mevki yoktur."

Madde 15- Yukarıda bahsi geçen tesisat ve aletin vaz ve tesisi teferruatı sinema açılmadan önce ve mufassalan tanzim edilmiş üç nüsha plan ile Şehremaneti'ne (Belediye'ye) takdim ve onun üzerine Emanet ve Belediye heyet-i fenniyesince muayene ve tecrübe olunacaktır. Emanetçe (Belediyece) bilcümle tertibatının muvafık olduğu beyan edilmedikçe sinema açılmaz.

Madde 16- Sinema açıldıktan sonra alette veya teferruatında yahut sinema salonu veya tesisatında lüzum gösterilecek bilcümle tadilat, tevsiat ve tamirâtı için Şehremaneti'ne (Belediye'ye) tahriren beyan-ı keyfiyet eylemek ve yeniden tecrübe ettirmek lazımdır.¹

1 Bu talimatname, icra vekilleri heyetince tanzim edilmiş ve *İstanbul Vilayet Gazetesi*'nin 2, 4 Nisan ve 695, 696 numaralı nüshalarıyla ilan olunmuştur.

Avrupa Belediyeleri Mezbahaları

-Üst tarafı yedinci sayıdadır-

Mezbahaların İdaresi

Sofya'daki mezbaha en iptidai şekilde olup adi bir kaldırım üzerine inşa edilmiş basık ve ahşap bir salaştan ibaret ve hayvanat için pazar ve ahırları bulunmayan bir mahaldır. Mezbahalar her memlekette ayrı ayrı idare sistemine tabi tutulmaktadır. Mesela Bulgaristan'da kesiciler ashab-ı hayvanat tarafından istihdam edilmekte ve bunların yekunu 125 kişiye balığ olmakta ve yevmiye vasati olarak 2500 hayvan kesilmektedir. Kasaplar bu kesicilere büyük hayvanat için 30 koyunlar için 7 ve kuzular için 5 leva vermektedirler. Belediye hayvanattan birkaç nevi rüsum almaktadır. Bunlar da taksa, kan parası ihtisap ve emraz-ı sariye resmi gibi namlarla alınmaktadır. Kan parası cibayeti müteahhite ihale edilmiştir. Ve kiloda 0,2 levadır. Taksa resmi büyük hayvanlardan 15, elli kilodan 8, 100 kilodan 6, kuzulardan 4 levadır. İhtisap resmi olarak yüzde beş alınmaktadır. Emraz-ı sariye resmi de ihtisap resminin yüzde onu miktarındadır. Mezbahada imhasına lüzum görülen etler için kıymetinin üçte biri tazminat olarak belediye tarafından sahibine verilmektedir. Rüsumun kâffesini hayvanatın mezbahaya duhulü anında ve bizde mukaddema tatbik edilen usule müşabih olarak istifa edilmektedir. Bükreşte hayvanat yegâne olan medhal kapısından ithal edilirken muamele-i rüsumiyesi ve muamele-i baytariyesi icra edilmekte ve sahibinin yedine verilen bir makbuz ile mezbahaya sevk olunmaktadır. Bu kapıdan ithal edilen hayvanat kesilmese bile alınan resim iade edilmemektedir. Budapeşte pazarda alım satım muamelesi hitam bulduktan sonra belediye baytarının taht-ı nezaretinde hayvanat mezbaha ahırlarına sevk edilmekte ve buraya sevk edilen hayvanatın kâffe-i rüsumu ahıra dahil olmazdan evvel alınmakta ve bu ahırlarda mevcut hayvanat her gün ayrıca bir baytar tarafından muayene edilerek mezbahaya sevk edilmektedir. Zebh salonuna hayvanat ithal edilirken muamele-i rüsumiyesini ikmal ettiğine dair aldığı vesikayı memur-ı mahsusuna vermektedir. Mezbahada hayvanatın damgaları cinslerine göre ayrı ayrı şekillerde olduğu gibi hasta veya şüpheli olanlar için de ayrıca damga kullanılmaktadır. Burada muhtelif namlarla birçok resim alınmakta ve bu resim hisselerinin yüzde yetmiş beşi belediyenin elinde bulunan bir anonim şirket tarafından cibayet edilmektedir. Bu şirket hayvanat ashabına ve kasaplara hayvanatlarını teminat göstermek şartıyla ikrazatta bulunmakta ve tüccara büyük hizmetler etmekte ve krizlerin önüne geçmektedir. Şirketin cibayet ettiği rüsum tamamıyla belediye sandığına tevdi edilmekte ve yalnız şirket muamelatını idare etmek için yüzde 0,5 ila 1,0'a kadar ayrı bir resim almaktadır. Mezbaha dahilinde daha birçok dükkânlar mevcuttur ki bunlarda deri, iç yağı vesair bu gibi işlerle iştigal eden tüccara kira ile verilmektedir.

Viyanada birisi hasta ve şüpheli hayvanatın diğeri de salim hayvanatın zebhine mahsus birbirinden ayrı iki mezbaha vardır. Hasta ve şüpheli hayvanatın zebhine mahsus mezbaha son zamanlarda yapılmış ve fennin icap ettirdiği bütün şeraiti cami ve derununda hamamları, etüvleri mevcuttur. Salim hayvanatın zebhine mahsus mezbaha çok eskiden inşa edilmiş olması hasebiyle birçok nevaks-ı fenniyesi olan ve küçük salonlardan müteşekkil bulunan bir mezbahadır. Bu mezbahada bulunan küçük salonların bazıları kasaplara icar edilmek suretiyle işlettirilmektedir. Burada muhtelif namlarla birçok rüsum ahz edilmekte ve bu rüsum kambiyo tahavvülü münasebetiyle her ay tezyit veya tenkis edilmektedir. Berlin mezbahası gayet cesim ve içinde lokanta, meydan ve bahçeler ve ticarethaneler mevcut olan bir mezbahadır. Buradaki hayvan pazarı ile zebh mahalli arasında

bir cadde mevcut ise de pazar mahallinde satılıp da mezbahaya getirilecek olan hayvanat mezkûr caddeden geçirilmeyip tahtani ve tünel şeklinde bir geçitle mezbahaya sevk edilmekte ve hariçle münasebette bulundurulmamaktadır. Burada cibayet edilen rüsum diğer memleketlerin cibayet ettiğine müşabihdir. Gördüğümüz mezbahalar içinde şerait-i fenniye ve idariyeyi en ziyade cami olan Dresden mezbahasıdır. Bu hususta daha kati bir fikir edinmek üzere mezbahanın heyet-i umumiye planı ve müteferrik salon planları alınmıştır. Burada bütün muamelat daima ileri hareket takip edilmek üzere icra edilmekte ve hiçbir tekatui veya rici hareket husule gelmemektir. Hayvan bir taraftan sağ olarak girmekte ve ileri hareketi takip ederek mukabil taraftan et olarak çıkmaktadır.

Bu mezbahada muamele-i rüsumiye diğer mezabihte olduğu gibi koçanlı makbuzlar ianesiyle istifa edilmeyip şimendifer biletlerine müşabih ve otomatik makinelerle tab olunur. Her bir hayvana ayrı olmak üzere verilen numaralı biletlerle istifa edilmektedir. Bu biletler muhtelif renklerde olarak verilmektedir. Bunun neticesi muamelat-ı kırtasiye azalmakta ve sürat temin olunmaktadır. Bu usulun memleketimizde dahi tatbiki azim menafı temin edeceği şüpheden varestedir. Brüksel mezbahası pek eski bir zamanda inşa edilmiş olması ve şerait-i fenniyyeyi ihtiva etmemesi hasebiyle zikre şayan değildir. Ancak Brüksel'e mücavir Anderlecht karyesinde vaktiyle bir şirket tarafından inşa edilip muahharen karyenin belediyesi tarafından satın alınan mezbaha kısmen şerait-i fenniyeyi haiz ise de asri bir halde bulunmaması hasebiyle Brüksel'in ihtiyacatını da temin etmek üzere yeniden tevsiyen inşası için projeler ihzar edilmiş olup bu projelerden bir takım alınmıştır. Fransada gördüğümüz mezbahalar terakkiyat-ı hazıraya nazaran iptidai bir şekilde bulunduğundan tafsilat itasına lüzum görülmemiştir. Salifüzzikr mezbahaların cümlesi şimendifer güzergahında ve mezbaha arazisi için makas tertibatı ve şube hattı ile merbut bulunmaktadır.

Mecmua

Mustafa Hulki ve Esad Beylerin mecmuanın beşinci sayısından beri devam eden raporlarının mezbahalara ait kısmı bu nüshada hitam bulmuştur. Gelecek nüshadan itibaren soğuk hava depolarına ait kısmı neşredilecektir.

340 [1924] Senesinde İstanbul'da İmar Faaliyetleri

2- Fatih Dairesi

340 senesi mesai programı: Fatih Dairesi için 1- Fatih - Edirnekapi Caddesi; 2- Edirnekapi Rami şosesi; 3- Aksaray - Yedikule tramvay yolundaki tehlikeli mahallerin istimlak ve hedmi olmak üzere başlıca üç türlü imar işi kabul etmişti. Dairece bu üç iş tamamen yapılarak bu hususta 89.127 lira masraf ihtiyar olduğu anlaşılmaktadır. Program haricinde 18 parça yol ve mecra ve 17 nevi mebani inşaat ve tamirâtı vücuda getirilmiş ve yollarla mecralar için 14.339 ve mebani için de 4667 lira sarf edilmiştir. Bunlardan başka tamirat-ı mütemadiye masrafı olmak üzere de 12.516 lira sarf edilmiştir. Şu halde 340 senesinde Fatih Dairesi imarat ve inşaat için minhayselmecmu 115.172 lira sarf etmiştir. Daire sahasının vüsatı göz önüne getirilirse bu para pek azdır denilebilir.

	Tul - Arz	Lira	Kuruş
Fatih - Edirnekapi tramvay caddesi	630,00 x 30,00	52.183	78
Fatih - Edirnekapi tramvay caddesi mecraları	2 x 630 x 0,50 kutur	9475	67
Edirnekapi - Rami şosesi	3000 metre tul	25.480	64
Fatih - Edirnekapi seyl tahribatı		989	45
Etyemez Camii önünün tesviye-i turabiye ve duvar inşası		850	
Etyemez Camii minaresinin hedmi	148	26	
[Yekûn]		89.127	80

Mesai Programından Hariç İnşaat ve Tamirat

	Tul - Arz	Lira	Kuruş
Eğrikapi ve civarı adi kaldırımı	1875,85 metre murabbai mevcutla ve 3639 metre murabbai mücedded	1988	21
Sofalıçeşme - Sarmaşık kaldırımı	1125 metre murabba adi mevcutla	340	
Fatih - Çirçir parke ve adi kaldırımı	377 metre murabbai adi ve 600 mücedded parke	3290	
Davut Paşa - Kâtip Kasım kaldırım	553,80 metre murabbai adi mücedded	261	83
Balat - Leblebiciler	565,56 mevcutla	113	11
Şehremini Mimar Caddesi	1094 mevcutla ve mücedded	764	84
Samatya - Aya Yorgi Kilisesi duvarı	34,48 metre mûkaabı	154	43
İslam Bey Çeşme Sokağı adi	787,50 metre murabbai mevcutla	196	87
Cerrahpaşa Caddesi parke	485,00 metre murabbai mevcutla	121	25
Sipahi Çeşmesi inşaatı		887	78
Sultan Çeşmesi adi kaldırım	1180 mevcutla	295	
Sultan Çeşmesi adi taşları	100 metre murabbai	180	
Topçular şosesi	341 senesine müdevver	1270	
Otakçılar şosesi	341 senesinde müdevver	780	
Eyüp tathirâtı	3661,50 metre mûkaabı	2934	89
Mecra tathirâtı	141 baca 100 metre tamir	499	50
Muhtelif mevakide seyl tahribatı	304,60 metre murabbai	76	15
Muhtelif mevakide seyl tahribatı	1424,00	356	00
[Yekûn]		14.339	86

Mebani İnşaat ve Tamirâtı

	Tul - Arz	Lira	Kuruş
Ayvansaray Pulhanesi müceddeden		481	65
Balat çöp iskelesi tamirâtı		271	15
Çarşamba nezafet ahırî inşaatı		2496	83
Çarşamba nezafet ahırî bahçe duvarı inşaatı	27,82 metre mûkaabı	154	50
Daire binasının çini tamiri		310	05
Karagümrük'te daire malı hane tamirâtı		40	45
Daire sakfının tamirâtı		57	94
Hekimoğlu mevkii tamirâtı		73	80
Yedikule kantar kulübesi tamirâtı		63	11
Balat kantar kulübesi tamirâtı		113	41
Vezne gişesi inşaatı		50	
Daire levhasının tecdidî		60	
Balat mevkii tamirâtı		215	
Daire bodrum katına şase inşası		40	
Karagümrük mevkii tamirâtı		150	
Daire helasının tamiri		15	93
Şehremini mevkii tamirâtı		73	80
[Yekûn]		4667	62

Tamirat-ı Mütemudiye

Parke	Adi	İmla	Hafr	Lağım	Mücedded Lağım	Ağaç Garsı	Lira	Kuruş
m ²	m ²	m ³	m ³	baca	m.t			
6163	18.673	480	60	2880	80	908	12.516	80

Belediyelerle Muhabere

Çarşı ve mahallat bekçilerinin ücret-ı şehriyeleri olmak üzere tarh ve tevzi edilen mebaliği havi olarak mahallat heyet-i ihtiyariyesince tanzim olunan defatir meclis-i idarenin tetkik ve tasdikine iktiran etmesiyle mebaliğ-i mezburenin her ay muntazaman esnaf ve ahali-i belde tarafından bekçilere verilmesi icap ettiği halde bazı eşhas tarafından matruh ücretin tediyesinde temerrüt olunmaktadır.

Binaenaleyh belediye kanununda buna dair sarahat ve kayıt bulunamadığı ve bu sebeple mütemerritler hakkında belediyece takibat-ı resmiye yapılamadığı cihetle bekçilerin ücreti muntazaman ve tamamen tahsil olunamamakta ve şu suretle bekçi teşkilatı bihakkın idame edilememektedir. Şimdiye kadar yapılan idari takibatta müsmir bir netice elde edilemediğine ve Tahsil-i Emval Kanunu'na tevfikân tahsil imkânı da bulunamadığına göre bu tahsilatın ahkam-ı kanuniye dairesinde ifası için belediyenin mütemerritler hakkında yapacağı takibatı hangi daireye ne suretle tevdi edeceğinin tevzi ve işar buyurulmasını rica ederiz efendim.

Fi 25 Nisan sene 341 [1925]

Erbaa Kazası Belediye Reisi

Mecmua

Bu mesele hakkında 29 Nisan 1330 [12 Mayıs 1914] tarihinde neşredilen kanunun sureti atıye derç edilmiştir.

Bu kanuna göre; vazife; belediyeden ziyade polise teveccüh etmektedir. Ve bekçi ücretini tediye eden imtina edenler hakkında da Tahsil-i Emval Kanunu'nun tatbikine müsaade olunmaktadır.

Kanun

Birinci Madde- Şehir ve kasabalarda çarşı ve mahallat için bekçi istihdamı mecburidir.

İkinci Madde- Çarşı ve mahallat bekçilerinin yirmi beş yaşından aşağı ve altmış yaşından yukarı olmaması ve bir guna cinayet ve muhil-i namus ve iffet cünha ile mahkum ve suiihal ve hareketle müştehir bulunmaması meşruttur.

Üçüncü Madde- Bekçilerin memuriyetleri İstanbul'da polis müdürü ve vilayatta en büyük mülkiye memurları tarafından tasdik edilmek üzere suret-i intihabıyla bunlara verilecek ücretin tayin miktarı ve tarz-ı tevzi ve cibayet ve tediyesi mahallerinin örf ve teamülüne ve ihtiyacına göre mecalis-i idare-i mahalliyece taht-ı karara alınır ve bekçi ücretini tediye edenler hakkında mecalis-i mezkûrece Tahsil-i Emval Kanunu ahkamı tatbik olunur.

Dördüncü Madde- Çarşı ve mahallat bekçileri zabıta-i mahalliye'nin taht-ı nezaretinde olup zabıta-i mania ve adliye vezaifinde ona muavenetle mükellef ve işbu vezaifi ifa sırasında polisin malik olduğu hukuk ve salahiyeti haizdir.

Beşinci Madde- İşbu kanun tarih-i neşrinden itibaren meriyülicradır.

Altıncı Madde- İşbu kanunun icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

Belediye Vergi ve Resmleri Kanunu

Talimat ve Tarifeleri

Büyük Millet Meclisi'nde ahiren tasdik edilen 26 Şubat 340 [1924] tarihli kanunun her maddesi hakkında İstanbul Cemiyet-i Umumiye-i Belediyesince tanzim edilmiş veyahut umum belediyeler için Dahiliye Vekâleti-i celilesince tertip ve tebliğ kılınmış olan talimat ve tarifeleri, evamir ve müfredatı ve kanunun tabir-i aharla rüsum-ı belediyenin heyet-i umumiyesi hakkında icap eden tarihi izahatla her madde için lüzum görülen meşruhatı camidir. Küçük Mecelle kıtasından 384 sayfalık bir cilttir. Fiyatı yarım liradır. Posta ücreti 10 kuruştur.

Evvelce bedelini göndermiş olan belediyelerin de posta ücretini göndermeleri rica olunur.

بلدیہ ویرکی و رسملری قانونی

تعلیمات و تعرفه لری

بویوک ملت مجلسنده اخیراً تصدیق ایدیلن ۲۶ شباط ۳۴۰ تاریخلی قانونک هر ماده سی حقنده استانبول جمعیت عمومی بلدیہ سنجہ تنظیم ایدلش و یاخود عموم بلدیہ لرایچون داخله وکالت جلیله سنجہ ترتیب و تبلیغ قلنمش اولان تعلیمات و تعرفه لری ، اوامر و مقرراتی و قانونک تعبیر آخرله رسوم بلدیہ نك هیئت عمومی سی حقنده ایجاب ایدن تاریخی ایضا حاتله هر ماده ایچون لزوم کوریلن مشروحاتی جامعدر . کوچوک مجله قطعه سنده ۳۸۴ صحیفه لك برجلددر . فیاتی یاریم لیرادر . پسته اجرتی ۱۰ غروشددر .

اولجه بدلنی کوندرمش اولان بلدیہ لرکده پسته اجرتی کوندرملری رجا اولنور .

بلدیہ لری له مخبره

چارشو و محلات بکجیلرینک اجورات شهریه لری اولوق اوزره طرح و توزیع ایدیلن مبالغی حاوی اوله رق محلات هیئت اختیاریه سنجه تنظیم اولونان دفاتر مجلس اداره نك تدقیق و تصدیقه اقترا انیمسیله مبالغ مزبور نك هر آی منتظماً اصناف و اهالی بلده طرفندن بکجیلره ویرلسی ایجاب ایتدیکی حالده بعض اشخاص طرفندن مطروح اجرتك تأدییه سنده تمرد اولونمقده در .

بناء علیه بلدییه قانوننده بوکادائر برصراحت وقید بولونه مدینگی و بوسبیلله متمرذر حقنده بلدییه جه تعقیبات رسمیه پایله مدینگی جهتله بکجیلرک اجرتی منتظماً و تماماً تحصیل اولونه مامقده و شوصورتله بکچی تشکیلاتی بحق ادامه ایدیلله مامکده در . شیمدییه قدر پایلان اداری تعقیباتدن مشر بر نتیجه الیه ایدیلله مدیکنه و تحصیل اموال قانوننه توفیقاً تحصیل امکانی ده بولونه مدیغه کوره بو تحصیلانك احکام قانونیه دائره سنده ایفاسی ایچون بلدییه نك متمرذر حقنده یاپاجنی تعقیباتی هانکی دائره یه نه صورتله تودیع ایده چکنك توضیح و اشعار بیورلمسنی رجا ایده رز افندم .

۲۵ نیسان سنه ۳۴۱

اربعه قضاسی بلدییه
رئیس

مجموعه

بو مسئله حقنده ۲۹ نیسان ۱۳۳۰ تاریخنده نشر ایدیلن قانونك صورتی آتییه درج ایدلشددر .
بو قانونه کوره ؛ وظیفه ؛ بلدییه دن زیاده پولیسه توجه ایتکده در . و بکچی اجرتی تأدییه دن امتناع ایدنلر حقنده ده تحصیل اموال قانونك تطبیقه مساعدده ولتمقده در .

قانون

برنجی ماده — شهر و قصبه لرده چارشو و محلات ایچون بکچی استخدامی مجبوریدر .

ایکسنجی ماده — چارشو و محلات بکجیلرینک یکرمی بش یاشندن آشاغی و آلتش یاشندن یوقاری اولماسی و برکونا جنایت و محل ناموس و عفت جنحه ایله محکوم و سوء حال و حرکتله مشهر بولنماسی مشروطدر .

اوچنجی ماده — بکجیلرک مأموریتلری استانبولده پولیس مدیری و ولایاتده اک بویوک ملکیه مأمورلری طرفندن تصدیق ایدلک اوزره صورت انتخابیله بونلره ویریه چک اجرتك تعیین مقداری و طرز توزیع و جبايت و تأدییه سی محللرینک عرف و تعاملنه و احتیاجنه کوره مجالس اداره محلیه جه تحت قراره آلنور و بکچی اجرتی تأدییه دن امتناع ایدنلر حقنده مجالس مذکوره جه تحصیل اموال قانونی احکامی تطبیق اولنور .

دردنجی ماده — چارشو و محلات بکجیلری ضابطه محلیه نك تحت نظارتنده اولوب ضابطه مانعه و عدلیه وظائفنده آکا معاونتله مکلف و اشبو وظائفی ایفا صره سنده پولیسك مالک اولدیغی، حقوق و صلاحیتی حائزدر .

بشنجی ماده — اشبو قانون تاریخ نشرندن اعتباراً مرعی الاجرادر .

آلتنجی ماده — اشبو قانونك اجراسنه داخلیه و کیلی مأموردر .

۲۹۳۴	۸۹	۳۶۶۱,۵۰	ایوب تطهیراتی
۴۹۹	۵۰	۱۴۱ باجا ۱۰۰ مترو تعمیر	مجرأ تطهیراتی
۷۶	۱۵	۳۰۴,۶۰	مختلف مواقعده سیل تحریباتی
۳۵۶	۰۰	۱۴۲۴,۰۰	» » »
<u>۱۴۳۳۹</u>	<u>۸۶</u>		

مبانی انشاآت و تعمیراتی

۴۸۱	۶۵	ایوانسرای بولخانه سی مجدداً
۲۷۱	۱۵	بلاط چوپ اسکله سی تعمیراتی
۲۴۹۶	۸۳	چهارشنبه نظافت آخوری انشاآت
۱۵۴	۵۰	» » » بفتح دیواری انشاآت ۲۷,۸۲ مترو مکعبی
۳۱۰	۰۵	دائرہ بناسنگ چینی تعمیری
۴۰	۴۵	قرہ کمر کده دائرہ مالی خانہ تعمیراتی
۵۷	۹۴	دائرہ سقفنک تعمیراتی
۷۳	۸۰	حکیم اوغلی موقعی تعمیراتی
۶۳	۱۱	یدی قله قنطار قلبه سی »
۱۱۳	۴۱	بلاط » » »
۵۰		وزنه کیشہ سی انشاآت
۶۰		دائرہ لوحه سنک تجدیدی
۲۱۵		بلاط موقعی تعمیراتی
۴۰		دائرہ بودروم قاتنه شاسہ انشاسی
۱۵۰		قرہ کمرک موقعی تعمیراتی
۱۵	۹۳	دائرہ خلاسنک تعمیری
۷۳	۸۰	شهر امینی موقعی تعمیراتی
<u>۴۶۶۷</u>	<u>۶۲</u>	

تعمیرات متمادیه

پارکھ	عادی	املا	حفر	لغم	مجدد لغم	آغاچ غرسی	لیرا
۲ م	۲ م	۳ م	۳ م	باجا	ط. م		
۶۱۶۳	۱۸۶۷۳	۴۸۰	۶۰	۲۸۸۰	۸۰	۹۰۸ = ۸۰	۱۲۵۱۶

۳۴۰ - سنه سنده استانبولده اعمار فعالیتاری

۲ - فاتح دائره سی

۳۴۰ سنه سی مساعی پروغرامی : فاتح دائره سی ایچون ۱ - فاتح - ادرنه قپو جاده سی ؛ ۲ - ادرنه قپو رای شوسه سی ؛ ۳ - آقسرای - یدی قله تراموای یولنده کی تهلیکلی محللرک استملاک و هدی اولق اوزره باشلیجه اوچ تورلو اعمار ایشی قبول ایتشدی . دائره جه بو اوچ ایش تماماً یاپیله رق بو خصوصده ۸۹۱۲۷ لیرا مصرف اختیار اولندیکی اکلشلمقه ده در . پروغرام خارجنده ۱۸ پارچه یول و مجراو ۱۷ نوع مبانی انشا آت و تعمیراتی وجوده کتیرلمش و یولارله مجرالر ایچون ۱۴۳۲۹ و مبانی ایچون ده ۴۶۶۷ لیرا صرف ایدلشدر . بونلردن باشقه تعمیرات تمادیه مصرفی اولق اوزره ده ۱۲۵۱۶ لیرا صرف ایدلشدر . شو حالده ۳۴۰ سنه سنده فاتح دائره سی اعمارات و انشا آت ایچون من احیث المجموع ۱۱۵۱۷۲ لیرا صرف ایتشدر . دائره ساحه سنک وسعتی کوز اوکنه کتیریلیرسه بوپاره پک آزدردنیه بیلیر .

طول	عرض	غروش	لیرا
۶۳۰،۰۰ × ۳۰،۰۰	۷۸	۵۲۱۸۳	فاتح ادرنه قپو تراموای جاده سی
۶۳۰ × ۲	۶۷	۹۴۷۵	» » » » مجرالر
۳۰۰۰ متر و طول	۶۴	۲۵۴۸۰	ادرنه قپو - رای شوسه سی
	۴۵	۹۸۹	فاتح - ادرنه قپو سیل تخریباتی
		۸۵۰	اتیمز جامعی اوکنک نسویه ترابیه و دیوار انشاسی
	۲۶	۱۴۸	» » مناره سنک هدی
	۸۰	۸۹۱۲۷	

مساعی پروغرامندن خارج انشاآت و تعمیرات

۱۹۸۸	۲۱	۱۸۷۵،۸۵ متر و مربعی موجودله و ۳۶۳۹ متر و مربعی مجدد	۱ لری قپو و جوارای عادی قالدیریمی
۳۴۰		۱۱۲۵ متر و مربعی عادی موجودله	صوفه لی چشمه - صارماشیق »
۳۲۹۰		۳۷۷ متر و مربعی عادی و ۶۰۰ مجدد پارکه	فاتح - چرچر پارکه و عادی »
۲۶۱	۸۳	۵۵۳،۸۰ متر و مربعی عادی مجدد	داوودپاشا - کاتب قاسم
۱۱۳	۱۱	۵۶۵،۵۶ موجودله	بلاط - لبلجیلر
۷۶۴	۸۴	۱۰۹۴ موجودله و مجدد	شهر امینی معمار جاده سی
۱۵۴	۴۳	۳۴،۴۸ متر و مکعبی	صماتیه آیایورکی کلیسای دیواری
۱۹۶	۸۷	۷۸۷،۵۰ متر و مربعی موجودله	اسلام بک چشمه سوقاغی عادی
۱۲۱	۲۵	۴۸۵،۰۰ متر و مربعی موجودله	جراح پاشا جاده سی پارکه
۸۸۷	۷۸		سپاهی چشمه سی انشاآت
۲۹۵		۱۱۸۰ موجودله	سلطان چشمه سی عادی قالدیرم
۱۸۰		۱۰۰ متر و مربعی	» » طاشلری
۱۲۷۰		۳۴۱ سنه سنه مدور	طوپخیلر شوسه سی
۷۸۰		» » »	اوطاخیلر »

کله مکدر . حیوان بر طرفدن صاغ اوله رق کیر مکده و ایلری حرکتی تعقیب ایدره ک مقابل طرفدن ات اوله رق چیقمقده در .

بو مذهبه ده معامله رسومیه دیگر مذاجده اولدینی کبی قوچانی مقبوضلر اناه سیله استیفا ایدیلوب شمندوفر بیلترینه مشابه و اوتوماتیک ما کنه لرله طبع اولنور . هر بر حیوانه آیری اولق اوزره ویریلن نومرولی بیلترله استیفا ایدلمکده در . بویلتلر مختلف رنگلرده اوله رق ویرلمکده در . بونک نتیجه سی معاملات قرطاسیه آزمقده وسرعت تأمین اولنقده در . بواصولک مملکت مزده دخی تطبیق عظیم منافع تأمین ایده جکی شهن دن وارسته در . بروکسل مذهبه سی پک اسکی بر زمانده انشا ایدلش اولسی و شرائط فیه نی احتوا ایتمه سی حسیله ذکره شایان دکلدر . آنجق بروکسله مجاور [آندرله خت] قریه سنده وقتیه بر شرکت طرفدن انشا ایدیلوب مؤخرأ قریه نک بلدییه سی طرفدن صاتون آلنان مذهبه قسماً شرائط فیه نی حائز اینسه ده عصری بر حالده بولنمه سی حسیله بروکسلک احتیاجاتی ده تأمین ایتک اوزره یکیدن وتوسیعا انشاسی ایچون پروژده لرا حضار ایدلش اولوب بو پروژه لردن بر طاقم آلمشدر . [فرانسه ده] کوردیکمز مذهبه لر ترقیات حاضرده نظرأ ابتدائی بر شکلده بولندیغدن تفصیلات اعطاسنه لزوم کورولمه مشدر . سالف الذکر مذهبه لرک جمله سی شمندوفر کذرگاهنده و مذهبه اراضی سی ایچون مقاص ترتیبانی وشعبه خطی ایله مربوط بولنقده در .

مجموعه

مصطفی خلقی واسعد بکلرک مجموعه نک بشنجی صایسندن بری دوام ایدن راپور لرینک مذهبه لره عائد قسمی بولنسخه ده ختام بولمشدر . کله جک نسخه دن اعتبارأ صغوق هوا ده بولرینه عائد قسمی نشر ایدیه جکدر .

معاملاتی اداره ایتک ایچون یوزده ۰,۵ الی ۱,۰ قدر آیری بر رسم آلفده در . مذهبه داخلنده ده بر چوق دکانلر موجود در که بولنرده دری ایچیاغی وسائر بوکبی ایشلرله اشتغال ایدن تجاره کیر ایله ویرلمکده در .

ویانه ده بریسی خسته وشبهه لی حیواناتک دیکریده سالم حیواناتک ذبحه مخصوص بر برندن آیری ایکی مذهبه وارد در . خسته وشبهه لی حیواناتک ذبحه مخصوص مذهبه صوک زمانلرده پالمش وفنک ایجاب ایتدیردیکی بوتون شرائطی جامع و دروننده حاملری، نه توو لری موجود در . سالم حیواناتک ذبحه مخصوص مذهبه چوق اسکیدن انشا ایدلش اولسی حسیله بر چوق نواقص فیه سی اولان و کوچک سالونلردن متشکل بولنان بر مذهبه در . بو مذهبه ده بولنان کوچوک سالونلرک بعضیلری قصابلره ایجار ایدلمک صورتیه ایشلتدیرلمکده در . بوراده مختلف ناملرله بر چوق رسوم اخذ ایدلمکده و بورسوم قامیو تحولی مناسبتیه هر آی تزید و یا تنقیص ایدلمکده در . [برلین] مذهبه سی غایت جسم و ایچنده لوقظه ، میدان و باغچلر و تجارتخانه لر موجود اولان بر مذهبه در . بوراده کی حیوان پازاری ایله ذبح محلی آره سنده بر جاده موجود ایسه ده بازار محلنده صاتیلوبده مذهبه یه کتیریه جک اولان حیوانات مذکور جاده دن کیریلوب تحتانی و تونل شکلنده بر کچیده مذهبه یه سوق ایدلمکده و خارجه مناسبتده بولندیرلما مقده در . بوراده جبایت ایدیلن رسوم دیگر مملکتلرک جبایت ایتدیکنه مشاهد در . کوردیکمز مذهبه لر ایچنده شرائط فیه و اداریه نی اک زیاده جامع اولان [درسدن] مذهبه سیدر . بو خصوصده ده قاطعی بر فکر ایدنک اوزره مذهبه نک هیئت عمومیه پلانی و متفرق سالون پلانلری آلمشدر . بوراده بوتون معاملات دائماً ایلری حرکت تعقیب ایدلمک اوزره اجرا ایدلمکده و هیچ بر تقاطعی و یا رجعی حرکت حصوله

کوستریله جک بالجه تعدیلات ، توسیعات وتعمیراتی ایچون
شهراماتنه (بلدییه) تحریراً بیان کیفیت ایله مک ویکیدن
تجربه ایتدیرمک لازمدر . [۱]

[۱] بو تعلینامه ، اجر اوکیلاری هیئتجه تنظیم ایدلش
واستانبول ولایت غزته سنک ۴،۲ نیشان و ۶۹۵، ۶۹۶ نومرولی
نسخه لریله اعلان اولمشدر .

تقدیم واونک اوزرینه امانت وبلدییه هیئت فیه سنجه
معاینه وتجربه اولنه جقدر . امانجه (بلدییه جه) بالجه
ترتیباتنک موافق اولدیغی بیان ایدلمکجه سینه ما آچیلهماز .
ماده ۱۶ — سینه ما آچیلقدن صکره آلتده ویا
تفرعاتنده یاخود سینه ما صالونی ویا تأسیساتنده لزوم

اوروپا بلدییه لری مذبحه لری

- اوست طرفی یدنجی صایده در -

اصوله مشابه اوله رق استیفا ایدلمکده در . بکرشده
حیوانات یکانه اولان مدخل قپوسندن ادخال ایدیلیرکن
معامله رسومیه سی و معامله بیطریه سی اجرا ایدلمکده
وصاحبنک یدینه ویریلن بر مقبوض ایله مذبحه یه سوق
اولنمکده در . بو قپودن ادخال ایدیلن حیوانات کسيلمه سه بیله
آلنان رسم اعاده ایدلمه مکده در . بودا پشته بازارده آلم
صایم معامله سی ختام بولدقندن صکره بلدییه بیطرینک
تحت نظارتنده حیوانات مذبحه آخورلرینه سوق ایدلمکده
وبورایه سوق ایدیلن حیواناتک کافه رسومی آخوره داخل
اولزدن اول آلنمکده وبو آخورلرده موجود حیوانات
هر کون آریجه بر بیطر طرفندن معاینه ایدیلهره مذبحه یه
سوق ایدلمکده در . ذبح سالونه حیوانات ادخال ایدیلیرکن
معامله رسومیه سنی اکمال ایتدیکنه دائر الدیغی وثیقه بی
مأمور مخصوصه ویرمکده در . مذبحه ده حیواناتک
دامغاری جنس لرینه کوره آری آری شکلدرده اولدیغی کبی
خسته ویا شبهه لی اولانلر ایچون ده آریجه دامغا قوللا نلنمکده در
بوراده مختلف نامرله برچوق رسم آلنمکده وبورسم
حصه لرینک یوزده یتش بشی بلدییه نک النده بولنان بر آنویم
شرکت طرفندن جبات ایدلمکده در . بوشرکت حیوانات
اصحابنه وقصابلره حیوانلرینی تأمینات کوسترمک شرطیه
اقرضاتده بولنمکده و تجاره بویوک خدمتار ایتمکده
وقریزلرک اوکنه کچمکده در . شرکتک جبات ایتدیکی
رسوم تمامیه بلدییه صندیغنه تودیع ایدلمکده ویالکزشرکت

مذبحه لرک اداره سی

صوفیه ده کی مذبحه اک ابتدائی شکلده اولوب عادی
برقالدیرم اوزرینه انشا ایدلش باصیق واخشاب بر صلاشدن
عبارت و حیوانات ایچون بازار و آخورلری بولنمایان
بر محلد . مذبحه لر هر مملکتده آری آری اداره سیستمنه
تابع طولنمکده در . مثلاً بلغارستانده کسجیلر اصحاب
حیوانات طرفندن استخدام ایدلمکده وبونلرک یکونی
۱۲۵ کیشی به بالغ اولمکده ویومیه وسطی اوله رق
[۲۵۰۰] حیوان کسيلمکده در . قصابلر بو کسجیلره
بویوک حیوانات ایچون [۳۰] قویونلر ایچون [۷]
وقوزولر ایچون [۵] لهوا ویرمکده درلر . بلدییه حیواناتدن
برقاچ نوع رسوم آلنمکده در . بونلرده تاقسه ، قان پاره سی
احتساب وامراض ساریه رسمی کبی نامرله النمکده در .
قان پاره سی جباتی متعهده احاله ایدلشدر . وکیلوده
۰،۲ لهوادر . تاقسه رسمی بویوک حیوانلردن (۱۵)
اللی کیلودن دون دانالردن [۸] قویونلردن [۶]
قوزولردن [۴] لهوادر . احتساب رسمی اوله رق یوزده
بش النمکده در . امراض ساریه رسمی ده احتساب رسمنک
یوزده اوئی مقدارنده در . مذبحه ده احساسنه لزوم کورولن
اتلر ایچون قیمتک اوچده بری تضمینات اوله رق بلدییه
طرفندن صاحبنه ویرلمکده در . رسومک کافه سنی حیواناتک
مذبحه یه دخولی آننده و بزده مقدما تطبیق ایدیلن

وايتىنجه همان آچيلويىره جك صورتده قانمش اوله جقدر . سورمه لر يساقد ر . بوقپولرك اوزرند «تهلكه زمانده چيقلير» لوحه سى بولنه جق وبولوحه قرمرى برلامبه ايله تنوير ايديله جقدر .

ماده ۱۳ — غاله رى وياپار كيه ايصال ايدن يوللاره سينه ما سالونك قوريدورلره چقان قپولرى لاقلا (۹۰) ساتيمتره كنيشلكنده اوله جقدر . مدخل ، مردبون ويوللر كلوب كچمكه مانع هر شيدن آزاده بولنه جقدر . چيقله جق محللر آچيق و اوقوناقلى يازيلرله كوستريله جك وهر دائم خلقك قوللانمه سنه سربست بولنه جقدر . اشبو چيقله جق محللره كيدن اك يقين يوللر ديواره ترسيم وقرمرى ضيا ايله تنوير ايدلمش استقامت اوقلرى ايله اشارت اولنه جقدر .

ماده ۱۴ — سالونك اوطوره جق محللرى بربرينه دوشمه ايله تثبيت اولمش بولنه جقدر . موقعلرك عددى سينه ما آچيلمه دن او كجه (بلديه جه) تعين ايتمش اوله جقدر ايلك صره صحنه اكه آشاغى اوچ مترو اوزاق بولنه جق وهر موقعك كنيشلكى (۵۰) ساتيم وايكى صره آراسى اك آشاغى ۱۰۰ ساتيمتروو آچيلير قانير موقعلر آره سنده كى مسافه اك آشاغى (۸۰) ساتيمترو اولميدر . يان صيره لرده غير منقطع اوله رق (۱۴) دن واورته ده كى يولك كنارنده بوسوك عددك ياريسندن فضله موقع اوله ماز بوش يرلرك ويا يوللرك آياقده دوراجق موقع اوله رق قوللانيلمسى يساقد ر .

سينه ما سالونك اساس قپوسى اوزرند اوقوناقلى كورينه بيله جك بر طرزده ودائى صورتده آشاغيده كى عباره يازيله جقدر :

(شهر امانتجه ، بلديه جه) (بوسالونده يالكز اوطوره جق موقعلره مساعده ايدلمش اولوب آياقده طوره جق موقع يوقدر .)

ماده ۱۵ — يوقارنده بحثى كچن تأسيسات و آللك . وضع و تأسيسى تفرعاتى سينه ما آچيلمه دن او كجه ومفصلاً تنظيم ايدلمش اوچ نسخه پلان ايله شهر امانته (بلديه جه)

بوسورمه بر دمير باصاماغه اوصورتله مربوط اوله جقدر كه آياق باصاماغى ترك ايدر ايتمز سورمه كندى كندينه پنجره نى قاپاسون . ايپك طوپوغه ثابت بر طرزده صارلمسى يساقد ر .

ب — مذكور پنجره نك هر طرفدن ديوار اچنه كومولش ويا خود هر طرفدن غير قابل اشتعال بر چرچيوه به ربط ايدلمش ولاقل بش ميليمتره قالينغنده جامله دائما قپالى بولنديرلمسند مساعده ايديلير . بوحالده سورمه به لزوم يوقدر . سينه ما سالونى تفتيش اچون ياپيله جق كوچك پنجره ده على الدوام (ب) فقره سنده كوسترلديكى كى قپالى طوتيله جقدر .

ماده ۹ — آلت يالكز معتمد وماكنه ايشلرند مجرب آدملر خدمت ونظارت ايديله يليرلر . بونلردن ماعدا آلت اوطه سنده كيمسه بولنه ماز .

ماده ۱۰ — سينه ما تياترولرند يالكز الكتريق تنويراته مساعده ايدلمش اولوب بونلرك وماكنه ايشلتمه سنه عائد اقسامك تأسيساتى نافعه وكالت جليله سى طرفندن قبول اولنان نظامنامه نك يوكسك توتولى جريانلر فصلنه توفيقاً انشا ايديله جقدر . كرك سينه ما سالونك داخلنه كرك چيقله جق محللره لزومى مقدارده تهلكه لامبه لرى قونا جقدر . بوتهلكه لامبالرى منحصرأ الكتريق وبونلرك منبع قدرتى تماماً آيرى اوله جقدر . بولامبالر رنكلرله تفريق ايدلمش وسينه ما كوسترلديكى زمانك امتدادنجه يانمش بولنه جقدر . سينه ما سالونك تنويرات اساسيه سى كرك بوسالوندن كرك آلت اوطه سندن غيرى امين يرردن مانوره ايديله جك صورتده تأسيس ايديله جقدر .

ماده ۱۱ — سينه ما سالوننده سيغاره ايجمك يساقد ر . يالكز بوتون لامبالرك يانديغى زمان مساعده ايديله يلير . كرك سينه ما مدخلنه كرك سالون داخلنه بونمو عيتى كوستر و كوروله جك صورتده لوحه لر قونه جقدر .

ماده ۱۲ — سينه ما سالوننده اك آزاكى چيقله جق قپو بولنه جقدر . بوقپولر ديشارى به دوعرو آچيله جق

قانونلر، نظاملر، تعلیماتلر

آتشه قارشى مجرد ويانان كمورك ديشارى يه دوشمه مسنى تأمين ايده جك برطرزده انشا اولونمش بولونمليدر . قوس لامبەسى قوللانديغى تقديرده لامبەنك آرقه سنده ويانينده قوللانيلمش كمورك محافظه سنه مخصوص ودم يردن بر قوطى بولنه جق وبوقوطى كندى كندينه قاپانان بر قاپاقله مجهز اوله جقدر . پروژە كتور دمير ويا دمير قابلى كيريشلر اوزرينه قونه جقدر .

ماده ۴ — حرارتدن متولد شعاعاتى قورده لادن اوزاق طومق ايچون آلتك عدسه سى او كنده وشريدك حركت ايتديكى زمانلرده شريد ايله عدسه آراسنه كندى كنديسنه كيره جك قابليتده بر محافظه سپرى اوله جقدر .
ماده ۵ — آلتك قورولمى ، ناقللرك وضعى ومقاومتى نافعە وكالت جليله سى طرفندن قبول ايديلن الكتريك نظامنه سنه موافق اوله جقدر . (يالكز آلت اوطه سى بر ما كنه دائره سى كې نظر دقتە آلميه جقدر .) هر آلتى آيدە ، بر مارتده وبرايولده الكتريق تأسيساتنك انتظام مقاومتى ميين ديپلوملى بر الكتريق مهندسندن ويا شهر الكتريق شركتندن آلمش بروثيقه شهراماتنه ويا بلدييه ويريله جكدر .
ماده ۶ — ما كنه اوطه سنده سيغاره ايچمك آچيق آتش ويا ضيا ايله دولاشمق ومأذونيتى اولميانلرك ما كنه اوطه سنه كيرملرى يساقدردر . بوخصوص لوحه لرله آلت اوطه سنك قپوسنه ديشايدن وايچ طرفندن آچيق بر صورتده اعلان ايدملك ايجاب ايدر .

ماده ۷ — ايجابنده مأمور طرفندن قوللانيلمق اوزره آتشه داينيقلى ايكي اورتونك ويانان شريدلرى سوندورمك ايچون اك آز اون ليتره صوايله دولو ايكي قوغه نك دائمى اوله رق ما كنه اوطه سنده بولنديرلمسى لازمدر
ماده ۸ — آ : ضيا شعاعنه مخصوص اولان پنجره ناقابل اشتعال ياتاقلى بر سورمه ايله مجهز اوله جقدر .

سينه ما وتياترولرك صحت وامنيت نقاط نظرندن حائز اولملرى لازم كلن شرائطى كوسترر تعلیماتنه در
ماده ۱ — سينه ما كنه سنك بولنديغى اوطه آتشه دايناقلى ودوماندن محفوظ وخارجە دوغرو تجديد هوا ما كنه سيله مجهز اوله جقدر . بو اوطه نك حجمى اك آشاغى اون ايكي مترو مكعبى وكيشلكى اك آشاغى (۲) مترو وارتفاعى اك آشاغى اوچ مترو اولمليدر .

قپوسى دومان نفوذ ايده ميه جك صورتده انشا ايدلمش آتشه دايناقلى وخارجە دوغرو آچيله جق صورتده اوله جقدر . سينه ما سالوننه ويا اهايلنك ياخود مستخدمينك كلوب كيتمه سنه مخصوص قوريدورلره دوغرو قابولرى اوليه جقدر . سينه ما كوسترلديكى زمانلرده ما كنه اوطه سنك قپوسى كلیدنمه مش وايسته نيديكى زمان ايجريدن وطيشايدن آچيلوييره جك صورتده اوله جقدر . سينه ما سالونيله اشبو قوريدورلره مناسبى اولان اوطه لره طوغرو قپوسى وارسه بونلرده غير قابل اشتعال مواد ايله قابلى اوله جقدر . آلت اوطه سى سينه مانك اساس مدخل قپوسنك ممكن مرتبه قارشوسنده اولمليدر .

ماده ۲ — شريد دمير بر مقاره دن سربستجه چوزولوب ديكر بر مقاره يه ينه سربستجه صاريلير . شريدلر دميردن ويا بونك كې آتشه دايناقلى ماده لر دن ياپيلمش وايجريدن دخى يانماياجق بر ماده ايله دوشه نمش وايجه قاپانمش محفظه لر ايجنده محافظه اولنمليدر . ما كنه اوطه سنده يالكز قوللانيله جق شريد بولنه جقدر . شريدلرك سينه ما سالوننده ويا بونكله مناسبى اولان اوطه لرده محافظه سنه مساعده اولتماز .

ماده ۳ — پروژە كتور هر طرفندن غير قابل اشتعال مواد ايله قاپانمش بر محفظه يه قونه جقدر . بو محفظه داخلا

تدقیقات و مناقشات

۵ - بویوک مقدارده طوپلامه . - اها لینگ شهرلره عظیم مقدارده ترا کمندن متولد مشکلاتی رفع ایچون اداره مختاره یی حائز برلکله تقسیمی خصوصنده مختلف شهرلرده تکلیف و قبول اولانان طرز حللر هانکیلریدر ؟

انتساب

قونگره یه اشتراك :

۱ - شهرلر و بلدیله لر اتحادلری و مختاریتی حائز اداره محلیله لر ؛

۲ - شهرلر و بلدیله لر و مختاریتی حائز اداره لر ؛

۳ - مناطق ، حکومتلر اداره عالیله لر ؛

۴ - منافع بلدییه یه متعلق ایشلرله مشغول شرکتلر ؛

۵ - » » » نشریات ایله مشغول

مجموعه لر ؛

۶ - شخصاً بونلره طرفدار اولانلر

قونگره یه انتساب ایده بیلیرلر .

فرانسز تشکیلات قومیتیه سی بعض تدابیر احتیاطیه اتخاذ و مرخصلره رفاقت ایده جک ذواته متعدد و مهم فوائد تأمین ایتشدر . بوزوات نصف اجرت مقابلنده رسم قبوللره ، رسمی ضیافتلره دعوتلی دروتیاترو مسامره لینه ، مختلف تیاترولرده تخصیص اولانان محللره ، وه رسای سیاحتیه ، پارس زیارتیه ، بین الملل سرکی یه الح اشتراك ایده بیللر جکلردر .

بوتون بوشراط شهرلرک مرخصلری آره سندده صمیمی بر محیط مخادنت احداث ایتک و یکدیگرلرله واقع اوله جق مناسبتلرینی دهامشر قیلمق ایچون اتحاد ایدلمشدر .

معلومدرکه ۱۹۲۵ سنه سندده پارسده بین الملل برصنایع تریننه وعصریه سرکیسی کشاد ایدیلر جکلر . بلدییه جیلک نقطه نظرندن استحصال معلومات ایله مک اوزره بوسرکینک شهرلر قونگره سی اعضاسی طرفندن زیارتی اهامال ایدلمه ملیدر .

قونگره نك مساعی پروگرامی ، حلی مطلوب مسائل اوزرنده اجرا ایدیلر جک تدقیقات عمیقیه یی سربست براقق فکریله بالا اختیار تحدید ایدلمشدر . هر شهرده بولنان قوه اجرائیه لره ، صلاحیتدار متخصصلره مراجعت وقوعبولمشدر .

راپورلر واستمزاجلر قونگره نك اجتماعندن برقاچ هفته اول درج اولنه جق وبونلری جمع وتلفیق وقونگره یه تقدیم ایله موظف عمومی مضبطه محررلرینه تودیع ایدیلر جکلر .

روزنامه مذاکرات

راپورلر و مخبرات

۱ - بین الملل شهرلر و بلدیله لر اتحادی .

بین الملل اتحادک فعالیتنه دائر راپور :

وثائق و نشریات

بین الملل مؤسسات وتشکیلات ایله ارتباط . (جمعیت اقوام - بین الملل مساعی قومیتیه سی - بین الملل صلیب احمر ، ایشسز لکه ، ورمه ، امراض زهرویه یه قارشى مجادله جمعیتی .)

۲ - شهرلر ، بلدیله لر و اداره مرکزیه لر اتحادی .

هرملی اتحادک فعالیتنه دائر راپور .

۳ - اصول اداره بلدییه .

مختلف شهرلرده بلدیله لر ، یاخود مختاریتی حائز اداره محلیله لر و اداره مرکزیه لر آره سندده کی مناسبتلره دائر استمزاج نتیجه سی حقنده کی راپور .

غزب بکدیه لریتی

شهرلرک سرعتله تزايد و تکثري اون طقوزنجي عصرک علامات ميزه سندن بریدر . بو تزايد و تکثر يکرمنجي عصرک مواجهه سنه حلی مطلوب مسائلدن مرکب بر مجموعه وضع ایدیور . بونلردن بعضیلری یکی بعضیلری ده پک توسع ایتشدیرکه بوحال بوتون رجال حکومتک ، بوتون مدیران امورک ، بوتون ایش ادملرینک نظردقتلری جلب ایتلیدر .

شهر ؛ عصری انسانک بوتون فعالیتک یرلشدیکی و ایشله دیکی بر مرکز اولدی . تحصیلنی اوراده یاپیور ، اوراده چالیشیور ، اوراده اختراعانده بولنیور ، اوراده مظاهر ارایور . ینه اوراده درکه تعاون بشر اشکال مختلفه آلتنده اجرای فعالیت ایدیور و بوتون اعضاسنک منافعی نامنه اک مکمل و اک واسع تشکیلاته مالک مؤسسه لردن مرکب بر کل بولیور . مدنیتک ترقیسی ایله آتلا نیلان مرحله لرده اک کری قالمش ملتربیله بوکون دنیانک بوتون مؤسسات بلدییه سنی اشغال ایدن عین مسئله ایله اوغراشیورلر . اونلر میانندن بری طرفندن ارانه اولنان بر طرزحل دیکرلری ایچون اکثریتله قابل استفاده اوله بیلور و هیچ اولمازه فائده لی تطبیقاته مظهر اولیور .

شهرلرک ، شهر پلانلرینک ، حیات و خدمات بلدییه نک اصلاحاتی کبی اشتغالات کیتدکجه تعاقب وتوالی ایدیور . بین الملل شهرلر قونفره سی بویله سیستماتیک برغاییه مالکدر .

ایکینجی شهرلر قونفره سی مقرراتی کوزهل بر جلد ایچنده اوله رق یکرمی یش فرائق مقابلنده بروکسلده ره ژانسن سوقاغنده ۳ مکرر نومروده بین الملل شهرلر اتحادندن تدارک اولنه بیلیر . بو مقررات ، بویوک شهری قونفره سنه اشتراک ایده جکرله نافع بر مقدمه تشکیل ایدن راپورلری و قرارلری حاویدر و چوق مختصر بر خلاصه ، رساله شکننده مجموعه یه علاوه ایدلشدیر .

*
* *

بین الملل شهرلر قونفره سی اوچنجی دوره مذاکراتی

۲۸ ایولدن ۴ تشرین اول تاریخنه قدر

پارسلده عقد ایده جکدر

معلومدرکه بین الملل شهرلر قونفره سی ایلاک دوره مذاکراتی ۱۹۱۳ ده غاند شهرنده عقد ایتدی و عظیم بر موفقیت قازاندی .

ایکینجی دوره مذاکراتک ۱۹۱۶ ده پارسلده کشاد ایدیله جکی تخمین و استدلال اولنیوردی . فقط وقایع و حادثات باشقه درلو ظهور ایتدی . حرب اثناسنده و حربی متعاقب زمانلرده بو نوع تظاهرات غیر ممکن بر حاله گلشدی . آنجق ۱۹۲۴ سنه سنده درکه برنجی قونفره طرفندن تأسیس و احداث ایدیلن بین الملل شهرلر اتحادی بوتون شهرلری تکرار جلب و دعوتی دوشونه بیلدی . ووقتیله حرب ایتمش اولان شهرلرله بیطرف قالمش شهرلرک مرخصلری حضورنده مقصدی موضوع بحث ایتدی و آمستردام شهری ترجیحاً قونفره ک مرکزی انتخاب ایدلدی .

بو ایکینجی دوره مذاکراتک نتایجی ؛ بین الملل بلدییه لر مناسباتک اصلاحنه و بلدییه لر منافعه متعلق مائلی مطالعه و تدقیق ایچون منتظم بر اشتراک مساعیه اولان احتیاجی صراحة کوستردی .

برطرفندن بین الملل شهرلر اتحادی ایچون قطعی بر نظامنامه احضاری ، دیکر طرفندن ده دنیانک بوتون بلدییه لرینک دعوت ایدیله جکی بویوک بر بین الملل شهرلر قونفره سنی طویلامنی قرارلشدیردی . پارس شهری ، مثللری واسطه سیله اوچنجی دوره مذاکراته مرکز اولمق اوزره کندینی تکلیف ایتدی .

بین الملل شهرلر اتحادینک نظامنامه پروژه سی قونفره نک منافعی نامنه شو صورتله قلمه آلتدی :

ياپيله حق بى تخرير نفوسدن اول ، نفوس قانون و تشكىلاتى زى
اصلاح ايدى ركن نفوس حركتلىنى تعقيب ايتىك حقى
بليدهلره براقىلىدر . مدنى برهيت اجتماعيه ، بليدهلرى
يالكىز شهرلر كى تنظيم ، تنوير و اعماريله مشغول برصنعتكار
بناءً عليه برسوس تلقى ايدى مز . بليدهلر كى بونوع خدمتلىرى
ياننده برده وظائف مدنيه سى واردركه ، نفوس حادثهلىرى
تبع ، ايشته بونلردن بريد . حقيقى معناسيله بليده
تشكىلاتى اينچنده برنفوس اداره سى كى اكسىكلكى ، كوزه
باته حق برنقصاندر . شيمدى يه قدار بونقصانك ، مملكتمزده
آكلا شيله رق تلافيسنه تشبث ايديله دى . بونك مختلف
سببلرى آراسنده ، دولت اداره سى كى تقسيم اعمال قاعده سى
تبعاً ترتيب ايديله مش اولديغى ذ كر ايدى بيليرز . طرز
حياتمى عصر كى ذهني و تلقيسنه كوره تشبث ايتىك
اضطرابلى حس ايتدى كمز شو زمانلرده بليدهلر كى
صلاحيتى كنىشله تمك ، اونلره غريبده كى امثالى درجه سنده
قيمت و نفوذ و يرمك سرعتله اوده نمى سى لازم اولان
بربور جدر .

جمعيت عموميه بليده ضبط كاتبلرندن

محمد خالد

مستند اليه اوله حق بى اساسلى برر برر صامق بويوك
برفائده تايمين ايتىز . بواساسلى بولمق ، آرامق حكومته
وملت مجلسنه دوشه ن مهم وظيفه لردندر . يالكىز
بواساسلردن برى دوغرى دن دوغرى يه بليدهلر كى علاقه دار
ايتدى كى جهتله اونى بوراده قيدايله اوزرندى برآز دورمق
يئتمده يز .

آوروپاده كى نفوس معاملاتنه كوچوك برنظر عطف
ارلورنورسه كوريلوركه ، بوقطعه نك همان هر طرفنده ،
نفوس حركتلىنى تعقيب حق بليدهلره ترك ايدىلشدر .
غريبده بليدهلر ، تولد ، وفات ، نكاح ، مفارقت كى
نفوس حادثه ليله اشتغال ايتىكله مكلف و نفوس تحولاتى
تثنيه ، منتظم اينستاتىستىقلردلا ليله بوتحولاتى هيئت اجتماعيه
لهنه سوق و اداره يه مأمور درلر . آوروپاده ؛ بليدهلر كى
بوایشى درعهده ايمه سيله نفوس حركتلى ثابت ،
مستقيم براستقامته چوريلش ؛ نفوس معاملاتى آهنگدار
برجریان حالى آلايغى كى ؛ حكومتك افراده تابعيت
وثيقه سى و يرمكدن عبارت اولان بسىط ماهيتندن
قور تولارق جمعيتلر كى مدوجزرى اداره ايدى ن عامللر
صراسنه يوكسه لمشدر . نفوس حادثات و معاملاتنك
بزدهده بواعتبارى قازانمه سى البته ايسته ين حكومت ،

نفوس حر کتلی و بلدیله لر

معلوماتدارمی یز ؟ اعتراف ایدلم که ، بوسؤالره منفی جوابلر ویرمک مجبوریتنده اولدیغیزی تسلیم ایدهرکن متأثر اولویوروز . بوتأثر ماضینک کناه اھال ولاقیدیسنی اوزریمزدن آلمسه بیلہ ، بزى ہر حالده حالك و استقبالک بکلہدیکی فعالیتہ سوق ایتھلیدر .

آرتق هیئت اجتماعیه مز،اسکی شرق مدینتک تبیل و کھنہ محیطندن چیقاروق غرب مدینتی دیدیکمز علم و حیات دنیا سنک نوریئہ قاووشویور . بوساحیہ ایدیم آتارکن ہر شیددن اول ، کندیمزی مادہ و معنأطائیش اولوق ایجاب ایدہر . عکس تقدیردہ غرب مدینتک کوزلیمیزی قاماشدیراجق اولان شعشعہ سی ایچندہ باشمژک دومہ سی ، وارلغمژک غالب اولمہ سی تہلکہ سی واردہر . یاشادیغی دائرہ داخلندہ ہنوز نفوسنک عدد صحیحنی بیلیمین برملتک کندیسینی طائیش اولدیغی ، بیامہ یز، قوتلہ ادعا اولنہ بیلیرمی؟ بویلہ برادعا ، شہہ سز دوعری اولہ میہ جنی کبی ، عین زماندہ علیہ مزہ در . اوحالہ غرب مدینتک کونشنہ دوندیکمز شو صیرالردہ غروریمیزی چیکنہ یہ رک نفوسمژک مقدارینی تعیینہ چالیشمغلہ کندیمیزی او کرہ نمک باشلامالی یز .

نفوسمژک مقدارینی تعیین ایتک ، آنحق یکی برتحریرہ وابستہ در . حکومت ، بونی تقدیر ایدہرک برقاچ آی اول عمومی برتحریر نفوس یایمق ایستہ دیکنی اعلان ایتشدی . بلکہ ، دولت بودجہ سنک دارلخی بوآرزونک حصولنی تأخیر ایتدی . مع مافیہ ، بودجہ مساعد اولسہ دہ، ینہ جدی برتحریر نفوس یایمق امکانی بولونمش اولیہ جقدر . چونکہ بو کونکی نفوس تشکیلاتمز والیوم مرعی اولان نفوس قانونمز ، یکی برتحریر نفوسک سلامت و صحتنی کافل عد اولونہ ماز . بونک ایچون ابتدا ، نفوس قانون و تشکیلاتمزک تعدیل و اصلاحی ، حتی بوسوتون باشقہ اساسلر اوزرندہ یکیدن تدوین و انشاسی ضروریدر . نفوس قانونمژک

غریبدر ، برچوجوق دوغار ، محلہ ہیئت اختیار یہ سنک ویردیکی بر علم و خبرلہ کیدہر ، نفوس اداره سندن تذکرہ آلیز ؛ صوکرہ ، بریسی ٹولور ، بلدیہ ہکیمی کلوب معاینہ ایتھدن دفن ای . مہ یز . ٹولکہ مزردہ ، دوغانلر دن حکومت سیاسیہ ، ٹولہ نلردن دہ بلدیہ لر خبرداردر . کویا نفوس اداره سی ، برچوجوغسک تولدینی ، بلدیہ لردہ بر کیمسہ نک ٹولومنی قید ایتمکلہ موظفدرلر . بلدیہ و نفوس تشکیلاتمز ، بر حیاتک مبدأ و متہاسندہ کوریلہ جک ایشلری صانکہ آرالزندہ تقسیم ایتمشلردر . بو ، آجی ، آجی اولدیغی قاداردہ شابان دقت بر حادثہ در وباشقہ دلیلار آرامغہ حاجت قالمقسزین ، یالکیز بو حادثہ اثبات ایدہر کہ ، بزده ، نہ نفوسک قیمتی ، نہ دہ منتظم بر نفوس تشکیلاتی واردہر .

مدنی مملکتلردہ نفوس حر کتلی ، ہر درلو اجتماعی وقعہ لرک باشندہ کلیر . بر تولد و بر وفات اجتماعی ہیئتک کاری ، یا خود ضرری حالندہ تثبیت اولونور . نفوس ؛ برملتک ترقی حملہ لرنہ استناد ایدہ جکی ایلک اساس اولدیغی ایچون بونلرہ اہمیت ویزیلیر . قازانچ آز ، زیان چوق ایسہ ، بونک علیتی آراشدیریلیر . ضررک تخفیفہ کارک تضعیفہ چالیشیلیر . نفوسک اک بویوک قوت اولدیغنی بسیط بر عقل ایلہ ادراک ایتک قابل اولدیغنہ کورہ بو خصوصہ اوزون تفصیلاتہ احتیاج اولمہ سہ کر کدر .

بویلہ اولدیغی حالہ ، دہا ایمبرا طورلق دورندہ بری بزده نفوسہ قیمت ، نفوس حر کتلیئہ قطعاً اہمیت ویریلہ مشدر . بو ، مجرد برادعا دکل ، ال ایلہ طوتیلان کوزلہ کوریلن بر حقیقتدر . بو کون، نسبہ اک متری شہریمز ، بر زمانلردہ پایتختمز اولان استانبولہ قاچ کشینک یاشادیغنی بیلورمی یز ؟ استانبولدن صرف نظر بر نفسدہ صایلا بیلہ جک درجہ دہ اھالیسی آز اولان ہر ہانکی بر کوچوک قصبہ مزردہ کی نفوسک صحیح مقدارندن

اصناف جمعیتلری

جمعیتلردن نه فائده بکنه بیلیر ؟ مع هذا بویله مشکل و الیم وضعیتلر قارشیسیندهده شعبه من اصناف جمعیتلری نظامنامه سنک بر ماده سی موجبجه طرفینی باریشدیرمغه ، آرادہ کی سوء تفہماتی کیدرمکه و جمعیتی یوروتمکه اوغراشمشدر .

یاسیلان بوتون تدقیقات ، اصناف جمعیتلرینی کمیره و اونلری ترقی و انکشافدن و بر شعبه اختصاصه منسوب کسانسی سینه سنده طوبیلامق ذوق و منفعتندن محروم ایدن شی حکیمسنزلک ، دیدی قودیحیلوق و هرايشده ، هر شئیده فالق آرامق علی اولدیغنی کویستر مکدهدر . تکذیب ایدلمکدن قورققسزین ادعا ایدرم که اصناف جمعیتلردن مقائمزه واقع اولان مراجعاتک اونده سکیزی یکدیگری علیهنه متوجه دیدی قودی ، عدم ممنونیتی افاده ایدن شکایات تشکیل ایتمکدهدر . امانتدن ترقی و تکاملی استهداف ایدر هر هانکی فائده لی بر تشبثک حمایه ویا انتاجنی طلب ایدر مراجعات همان یوق کیدر . دوغریدن دوغریه بزم طرفزدن یاسیلان مفید اخطار وایقاظلرده ایضاح ایتدیکم اسباب نتیجه سنده مرجع حل و علاقه بوله مامق یوزندن دوچار عقامت اولمقدهدر .

شو وضعیت کوره یاسیله جق ایلاک ایش اصنافه منسوب اولدقلری جمعیتلری بنسهمکی ؛ اونکله دهایقیندن علاقه دار اولمقی و اوننی بشقه لری حرمت و تقدیره مجبور ایده جک حاله کتیرمکه چالشمغنی اوکره تمکدر . بوجهت تأمین ایدلدکن صوکره امانتک حمایه سی ، معاوتی کنیدیلکندن کلیر . حالبوکه حال حاضرده اک بیوک حسن نیتلر ایجون بیله اسکان تطبیق ، ساحه تطبیق بولنه مامقدهدر .

اقتصاد مدیر معاونی

مباهات

مسلك غزته سنك اسكى نسخه لرندن برنده اصناف جمعیتلرینک شهرامانتتجه لزومی درجه ده حمایه ایدلمدیکی حقدده خفیف سرز نشلری حاوی بریازی کورمش ایدم . الکزیاده مأموریت عاجزانه می علاقه دار ایدن بوملاحظات و اخطارات سائقه سیله اوکوندنبری اصناف ایشلرنده کی سقطقلری آرامغه و مرض منبعی بولمغه علی قدر الاستطاعه چالشم . بوکون محترم مسلك محررینک ، چوق حسن تلقی ایدیلن یازیسنک جوابی قیصه جه ویره جکم :

اصناف جمعیتلرینک بیوک برقسمنده مشاهده اولنان تذبذب و تدینک سبب اصلیمی اصنافک بالذات جمعیتلریله جدی و لزومی وجهله مشغول اولما مالریدر . بوکون قیداً ثابتدر که اصناف جمعیتلری ایچنده دواملی و مفید برصورتده چالشمغه و پایدار قالمغه موفق اولابیلن نادر ، مستنادر .

عظیم برا کثرت فائده لی هیچ بر ایش کورده مه مش یاسوء اداره ، و یاسوء استعمال ویا اهلال یوزندن فسخ ایدلمش بعضاًده کنیدیلکندن داغیلمشدر . امانتک علاقه دار مقاماتی حائر اولدیغنی صفت نیابت حسبیه سؤ استعمال وسوء اداره کوریلن جمعیتلرک هیئت اداره لری مکرراً تبدیل ایتک وایش باشنده دها اهل ذواتی کچیرمکه دلالت ایلاک صورتلریله وضعیت قور تارمغه و مؤسسه یی یاشاتمغه چالشمشدر . امانتک بوتشبتاتی مع الاسف نادراً موفقیته اقتران ایله مشدر . کون اولمشدر که اعضای انجق یوزه بالغ بر جمعیت نامه او توزر ، قرقرامضالی مضبطه لرله جمعیتک امضا صاحب لری طرفندن خارجده قالان اعضای حقدده الک اغیر اتهامات سرد ایدلمش و ایرتسی کونی ده دیگر قسمک کنیدیلرینی اتهام ایدلردن شکایت ایدلمی کورولمشدر . کنیدیلرینی سوه مه یین یکدیگرینه اعتماد و امنیت اولمیان اشخاصدن تشکل ایده جک

ایله رقابت جهتلری کوزه تیلهرک برقاچ شرکته یاپدیرمق
خصوصی حکومت و امانت جلیله نك بیله جکی شی اولقله
برابر تصادفك و شرائطك ده دخلی ، و هیئت مشاوره نك
مطالعه سنه ده تماس و تعلقی واردر .

تجارت وکیل محترمی علی جنانی بك افندیك ۱۰ شباط
۳۴۱ تاریخلی جلسه مزده کی بیاناتی و شهرامانی بك افندیك
مكرر ایضا حلری وجهله استانبول لیمانی حكومتله امانتك
مشترکاً یاپدیرمه لری و بوکا بر میلیون لیرا قدر بر مبلغ
تخصیص ایتملرینه مقابل قسماً آوروپا سرمایه سندن متشكل
بر تورك شرکتنك ده مهم بر حصه ایله بو غروپه دخولنه
احتیاج کوروله جکی ظننده ایم . حكومت بو ایشده املاك
ملیه دن بالفرض طوخنخانه ریختیمی ، بعض لزوملی نقطه
و ساحه لرده ساحل قسملری ، و اورالرده کی مبانی ،
ترسانه ده کی بعض دستکاه و سائره کبی ایشه یارایه جق
شیلری تخمین و تقدیر ایدیله جك قیمتلرله ویره رك ،
شهر امانت جلیله سی ده قسماً بویله شیلر و قسماً نقدله

و واپورلره صو ویرمك امتیازیه کیره رك عیناً و نقداً
بر مواد اصلیه و ده میرباش یاخود اساس سرمایه سی
وجوده کتیرلمسی ، و متباقی تجهیزات و عملیاتك شرکتلرله
شهر تجار غروپلری و نقلیات بحریه مؤسسه لرندن تأمین ،
لیمانك بویوك استقراضلره عرض احتیاجدن مستغنی
قالماسنی تأمین ایده بیلیر . بوکا کومروك اداره سنك مستقلاً
کیرمه سی و محلی اداره یه مؤثر اوله جق درجه ده علاقه دارلغی
دوغرو اولماسه کر کدر .

رسوم و واردات و مصارفات مسئله سی ایسه یینه
حكومت ، امانت ، و تجار ایله تقلیه جی صنفلری و بونلرله
برابر انشآت و تجهیزات متعهدلرندن مرکب بر هیئت
طرفندن تثبیت ایدلمسی ، مملکتك حیات مستقبلنی
کنج لشدیره جك و تقویه ایده جك اولان بومهم اثرك
ناظم لغنی ایفا ایتمش اولور ؛ داخلی مناطقك استحصالاتی
آرتدقجه لیمان ده بویور وزن کینله شیر .

علی سعاد

۲۰ مارت ۱۳۴۱

فابریقه لری ، ایپ ، تل ، چووال تزکاهلری بولونور . شهر ایچنک قارا نقلیاتی قامیون و اوتوبوسلرله اجرا قلنه رق آت و اوکوز آرابه لری الغا ایدیله جکندن بولیمانک ایکی قیلرنده بونلرده عائد محللرده آیریلیر . ایوب و بالخاصه کاغذخانه جهتلری قوماش و بزتزکاه و فابریقه لری ایله طوغله ، کیره میت کبی مواد اعمالنه یارار . استانبول و بک اوغلی اراسنده کی پراکنده وصیق آمدوشده خدمت ایدر . ذاتاً دکنیز ایشلریله مشغول عمله و ارباب صنعتک محله و سمتری ده بویچ لیمان اطرافیدر . موجود ترسانه و ارایکن خارجده اختیار کلفتله یکیسینی یامق فضله مصرفدر . یالکیز دولت قوای بحریه ترسانه و لیمانینک ایزمیت کورفزینه نقلی دوغرودر . او حالده یکی لیمانک شکلی یکی قاپی نك نسبة صیغ اولان چیقیتیسندن اوزانمش بر قوس ایله فنار باغچه بورنندن اوکا مقابل چیقمش دیگر قوسک بوغازه دوغرو ایچنده قالان حوض اولارق تصور ایدیهیلیرز . بالاده عرض اولونان و ریختیم ، خط ، وینچ ، هانغار ، آنتره پو ، « سربست آنتره پور » ه مضبوط حد فاصل ، موتورلی تکنه ویا منتظم دوبه ، شمندوفرلره واصل و متصل خطوط کبی کافه ترتیباتک لزومی ویا تأمین ایده جکی مقصد هب مصرف و وقتدن تصرف اساسنه مستند اولدیغنه کوره ماونه ، اورتا قایق ، صالا پوریا ، آتش قایغی ، بازار قایغی ، لبلیجی قایغی کبی اشکال والوان و برطاقم خصوصی افراد النده غیر منتظم چالیشان امنیتسز و بهالی و سائطک لغویله بویوک کوچوک بتون لیمان ایشلرینک اک یکی شکله و شرکتلر معرفتیه کورولمه سی ، واداره یه متعلق فنی ویا عادی ایشلتمه امورینک شهر طرفندن منتخب مجلسلره کوردیرلرله سی ، کومروک معاملاتنک بوکا کوره تنظیمی حالنده شهر اطراف و جوارنده ده برچوق صنایع زراعیه و تجاریه نك اواینامه سی پک طبیعی بر قانون اقتصادی ایجابات و نتایجنددر .

انشات و تجهیزاتک صورت اجراسنه کلنجه : بونلری علم ، تجربه و بویوک سرمایه لرله مجهز آوروپالی شرکتلر یاپاچقه سده هپسینک برشرکته ویا قسم قسم و اختصاص

مودایه قدر توسیع و حیدر پاشا ایله قاضی کوی ارده سنده کی قوسی طاراتارق شمندوفرلر موارداتنه و تفرعاتنه یارار . ترانسیت اشیا یینه مناسب بر نقطه ده آیری اولارق اداره ایدلمک شرطدر .

اجنبی اشیا ادخالات ایشلری :

بولیمان اجنبی مملکتلرندن برچوق اشیاقبول ایتدیکی ایچون کومروک اداره سی باشده اولدیغی حالده آیری مؤسسات و وسائط ایله بوس بوتون آیری یرلر طلب ایدر . و بوموارداتک جمله سی یا استانبولده یا خودانا طولیده مطلقاً استهلاک ایدیله جکی و آناتولی تاجرلری دائماً استانبولده آچیلمش و کومروکلنمش اشیا یینه استانبول تجارتندن طلب و مبیاعه ایتدکلری ایچون بواشیانک ، شیمدیکی کومروکل سرای بورننده کی انبارده قدر بویلی بوینه اوزاتیلهرق و نه له و اتورلرله مجهز اوچ درت قاتلی « هانغار » و « آنتره پو » لر علاوه سی صورتیه ادخالاتک بریره حصری ، مقصدی شیمدیلمک تأمینیه کافی اولسه کرکدر .

اووقت ، ریختیمی و بناء علیه ساحل طولی فندقلی یه قدر اوزاتیله جق اولان غلطه نك کوپری خارجی قره کویدن باشلایان قسمی ، دیار اجنبیه ویا تورکیه دن بحرأ کله جک بالعموم یولجی واپورلرینه تخصیص اولونور . و بورالراک از جمله بویوک یولجی و سیاح واپورلرینک یاناشه جنی نقطه یه یولجی قبولنه مخصوص کافه ترتیبات یاپیلارق اشیا ایچونده غلطه کومروکی ابقا اولنور و اونک هانغار و آنتره پوسنده معامله کورور . شو قدرکه یولجیلرک چیقاجنی ویا کیره جکی یرله اصلاً علاقہ سی اولماق شرطدر . بویولجی واپورلری عینی زمانده اشیاده کتیره جکلرندن بونلر اجنبی اشیا سی ایسه غلطه کومروکنه ، یرلی ایسه واپورک طیش بوکرنده اخراج ایدلمک اوزره هاللره یاخود یکی قانی ویا قوری چشمه ، خلاصه هانکی منطقه یه عائد ایسه اورایه بحرأ نقل اولونور .

ایچ لیمان : تطهیر اولونارق ، تعمیرخانه ، حوض ، قیزاق ، قالات یرلریله هاللر ، صوغوق هوا مخزنی ، کنارلرنده بالعموم موتور ، دوبه کبی کوچوک وسائط نقلیه ورومور کور استاسیونلری ، آتیاآت ، قونسروه

قالیر . بوندن برشی آیروب استهلاک چقارمق اوقتر وایه
تعلق ایله انتظامی اخلاص ایدر . حیوانات ایچون استهلاک
محلیه عأدسه دوغرو مذبحه پارینه ، اخراجات مالی ایسه
بوغاز ایچینک آناتولی یاقه سنده کی بریده یاپیلاجق
پارقه کیردر .

ب — قارادن کلن :

کرك استهلاک محلی و كرك اخراجات ایچون قارادن
کله جك اشیا مطلقا یا آناتولی — بغداد و یاخود شرق
شمندوفرلری واسطه سیله وارد اولاجقدر . بونلرك
استهلاک محلیه عأد قسملری موتور ورومور کورله چکیلن
دوبه لر و ماونالره یاخود آنبارلی موتورلره ایچ لیمانه ،
قوری چشمه یه ، ویک قاپی یه نقل اولونور . اخراجات
وترانسیت قسملری ده ایشلنه جك نوعندن ایسه قوری -
چشمه یه ، حبوبات ، پاتاس ، قوری سبزه ایسه حیدرپاشا
ویکی قاپی ریختملرندن دوغروندن دوغرویه واپورلره
تحمیل اولونور . چونکه اولجه عرض اولوندیجی وجهله
اخراج اولونان محصولات داخلینه ك کومروکلره هیچ
علاقه سی یوقدر .

بو حالد پترول ، کومور ، وکرسته ایچون محللرنده
خصوصی تخلیه و تحمیل آلات و وسائلی [ریختیم ، وینچ ،
ئهله واتور ، ده قویل ، هوئی قابلر و آنتره بولر] ، حبوبات
ایچون کذا [ریختیم ، سیلو ، تریور ، وزن آلاتی و آنتره پو] ،
ایشلنه جك توتون و میوه ایچون ینه [ریختیم ، وینچ ،
چووال و صندوق ، تنکه آمبالازی تزکاه و فابریقه سی ،
ده قویل و سائر] یه احتیاج وارد . اگر بوتون
بو مختلف الاجناس اشیا و محصولاتک هپسینی برتک یرده
و بر حدود داخلنده جمع ایتکه مساعد طیش لیمانده
واسع بر ساحه اولسه ده قویلا یلق ایدی ایسه ده شهرک
پك داغنیق و اوورپا ایله آسیانک منتهالرنده ایکی ساحلده
بولوماسی بونی اشکال ایتکده در . روزکار و صوجریانلریله
بالخاصه جنوب روزکارلرینه معروض قسمك آچیقلنی
آری بر مانعه در . مودا ایله قنار بانچه اراسنده کی لیمانجق تزه
کی و موتورلرینه تخصیص اولونور . حیدر پاشا لیمانی

مختلف اداره لردن آرانیرسه بولونا جنی شبهه سز ایسه ده
بوکاووقت لازمدر . یالکز شوقدرینی سویله جکم که
بو محصولات و اشیا نه قدر اولورسه اولسون شمیدیکی لیمانه
صیغور و قسماً کیدیور دیمکدر . ترانسیت اشیا بوندن
مستنادر . شوقدر که اخراجات و یا ترانسیت بوتون
بو موادك قبولی ، تخلیه سی ، تحمیلی ، و سوقی نه کی شرائط
تختنده و نه مصرفله اجرا ایدلیدیکی معلوم اولدیغندن بونقظه
نظر دن استانبول لیمانی یه اساسلی تعدیلات و تنظیماته
چوق محتاجدر ، و بواحتیاج جداً عاجلدر .

بو احوال عمومیه بحثنده کی لیمان حرکتی بروجه آتی
اولا اوچ قسمه آیرییریوم : ۱ — یرلی اشیا نك استهلاک
و اخراجات ۲ — اجنبی اشیا ادخالاتی — ۳ ترانسیت
وترانسبوردمان .

۱ — ده کزدن کلن قارادن کلن ، یرلی استهلاک
و اخراجات اشیا سی .

آ — ده کزدن کلن . واپورلر و کمیلره قارا و آق
ده کزدن کلن اشیا نك استهلاک محلی یه متعلق قسمی ایچون
۴ نقطه وارد : ۱ — ایچ لیمانده یعنی خلیج داخلنده هالرك
اوکی و بابک یقینی ، ۲ — فندقلی و یا قبا طاش اوکی ، ۳ —
قاضی کوی و اسکدارله قوزغنجق آراسی ، ۴ — یکی قاپی
اوکی .

بونلردن معدن کوموری ، پترول ، و کرسته نوعلرندن
محلاً استهلاک اولنان قسمده داخل اولدیجی حالد — معدن
کومورلری ایچون قوری چشمه ، چنکل کوی ، حیدر -
پاشا ؛ پترول ایچون شمیدیکی ده پو و تانق یرلری ، کرسته
ایچون چنکل کوی — بکلربکی آراسیله آزمقدارده فندقلی ،
ودیگر ایشادن بالخاصه توتون ، یومورطه و میوه ایشلتمه یری
ینه یکی قاپی (یاخود قوری چشمه) ده تأسیس اولنه جق
« سربست آنتره پو » ساحه لرینه کیره بیلیر . استهلاک
اولنه جق ایسه ینه [توتون ، پترول مستثنا اولمق اوزره]
بونقظه دن ایچ لیمانده هالره و یا اسکدار قاضی کوی
نقطه لرنده کی معین یرلره کیده ر ، و او حالد آنتره پو
حدودینه و بناسنه کیره ن هرشی مطلقا اخراج اولمق اوزره

قونیه ، نیکده ، آقسرای ، انقره ، قیرشهر ، بوزاق ، سیواس ، قیصری) ، شرقی آناتولی (قارص ، اردهان ، آرتوین ، ارزنجان ، ارضروم ، بایزید ، وان ، حکاری ، بتلیس ، کنج ، موش ، درسم ، معموره العزیز ، مالاطیه) ، و جنوب شرقی آناتولی - یاخود - جزیره علیا (اوره ، سیوه ریک ، ارغنی ، دیاربکر ، ماردین ، موصل سلیمانیه کرکوک) اقسام طبیعی سه آریلیر .

تراکیا ایسه مرمره منطقه سینه داخل اولمق اوزره (ادرنه ، قرقلرایلی ، تکفورطانی ، کلیولی ، چاتالجه) ولایتلرینی محتویدر .

بو مختلف مناطقدن کرک جواریت و سطح مائلر ، و کرک وسائط ارتباطیه اعتباریه استانبوله هانکیلرندن نه کبی اشیا و مواد کلدیکی دوشو ندیکمز زمان کورورز که شهر مرز منطقه شرائطیه مربوط و بویه لکه مناسبندار اولان ساحلی و داخلی (ریزه و طربرون کوموشخانه ، کره سون ، شرقی قره حصار ، اوردو ، جانیق ، آماسیه ، توقاد ، سینوب ، چوروم ، قسطمونی کنگری ، زونغولداق ، بولی ، ایزمیت ، انقره ، قونیه ، آفیون قره حصار ، کوتاهیه ، اسکیشهر ، بیلجک ، بروسه ، چاناق قلعه ، کلیولی ، تکفورطانی ، ادرنه ، قرقلرایلی ، چاتالجه) ۲۹ ولایتدن « بوغداق ، آرپه ،

چاودار ، مصر ، پرنج ، پاتاس ، یاغ ، زیت ، پینیر ، صابون ، و انواع مختلفه سیله قوروویش سبزه ، کلیتی مقدارده قورو و تازه میوه ، بالیق ، کرسته ، معدن کوموری ، محروقات عادیه ، پاموق ، یوک ، ایسک ، قفتیک ، قیل ، ددری ، آو ددریسی ، باغیرصاق ، خالی وکلیم ، آفیون ، توتون ، کتان ، کنویر ، دیری حالدیه حیوانات اهلیه ، طیور ، یومورطه ، ده کز کوپوکی طاشی ، ایلریده دهمیر و باقیر کبی معادن ، عبا ، قوماش کبی کرک استهلاک و کرک اخراجات ایچون برحقو محصولات واشیا کلیر . بو محصولات واشیانک بوکون استانبوله نه مقدار کلدیکندن و بابورادن کچدیکندن بحث ایده میه جکم ، چونکه المده بوارقام معلوماتی یوقدر

لیمانک هیچ بریرنده سهولت و اهونیتی کافل هیچ براساس و واسطه یوقدر . هر نه که وارسه هپسی ابتدائی ، غیر کافی ، انحصار و عدم انتظامه قاجان حیللی ، قاباصا ، طمعکار و عنادجی واسطه لر و زمره لرک یدکیف و احتسکارنده دائما ایکنه بر مشکلات و موانع محشرینی وجوده کتیر مشلردر . بو شرائط تحتنده شهرک و حتی بوتون مملکتک ناصل چالیشدیغی و نه المده ایتدیکندن صرف نظر ، مستقبله نه وعد ایتدیکی و اوندن نه امید ایلدیکی کندیلکندن تظاهر ایدر .

یکی لیمان

مخیل یکی لیمانی دوشونور کن ایلمک خاطره کله جک شی ، بورایه زهرلردن نه کبی و نه مقدار شیلر کله جکی و نه قدر ایش اوله جینی در ؟

بونی اوله قارادن دکنزه دوعرو یعنی ، سطح مائلرک و سعتی و داخلی وسائط نقلیه نک درجه سی نقطه نظرندن منطقه لره ، و ثانیاً اخراجات و ترانسپته کوره تدقیق ایتمک ، صوکر اذخالات مرکزی اولمق اوزره مطالعه دن کچیرمک مصیب اولور قناعتنده می . تورکیایی تشکیل ایدن « کوچوک آسیا » و « تراکیا » دن اوله « کوچوک آسیا » قطعه سی طبیعی اولارق ۷ منطقه یه آریلیر که اونلرده :

شمالی آناتولی (یعنی قارادکنز سواحلی و سطح مائلری [۱]) ، مرمره منطقه سی (استانبول ، ایزمیت ، بروسه ، بیلجک ، چاناق قلعه ، بالیکسیر ولایتلری ، غربی آناتولی (صاروخان ، ازمیر ، ده کیزی ، آیدین ، منتشا) ، جنوبی آناتولی (آنطالیه ، ایچ ایل ، مرسین ، اطنه ، قوزان ، جیل برکت ، مرعش ، غازی عینتاب) ، اورتا آناتولی (اسکیشهر ، کوتاهیه ، آفیون قره حصار ، اسپارطه ، بوردور ،

[۱] شمال آناتولی ولایتلری شونلردر : ریزه ، طربزون کیره سون ، اردو ، کوموشخانه ، شرقی قره حصار ، جانیق ، توقاد ، آماسیه ، چوروم ، سینوب ، قسطمونی کنگری ، بولی ، زونغولداق .

یاخود اوچ نوع بالیغك طوزلامه و اخراجات ایچون پك قیمتی اولدیغنی و بو نوعلرك فنی طرزده تکثیری لزومنی قید ایدیور .

بنرانس ایمپراطورلنی زماننده « نیقومه‌دی » نك مشهور والیرندن (پلین) او وقت (ژوستین) ه یازدیغنی برمکتوسنده بوکولی برطرفدن (ساقاریا) نهرینه دیگر اوجندن ایزمیت کورفرینه برر قانال ایله ربط ایتك لزومنی مصرانه طلب ایتشدر . الیوم شمندوفرک وجودی (ساقاریا) واسطه‌سیله قاراده کیزه چیمه‌ی و غرباً ایزمیت اوواسندن کورفره ربطنی ینه لزومسز عد ایتدیرمز . ایزمیت حوضی برترسانه‌یه مالک اولورسه کورفرک ماهیتی ده ده کیشه جکندن قانال نقلیاتی ده داخلی برقات ده اعمار ایدر .

شیمدیکی استانبول لیمانی

لیمانز اساساً هیچ کوچوك دكل، فقط انتظامسزلنی، عریان و پریشانلنی اعتباریله ظاهراً طار، مصرفلی، تبل، لزومسزیره کورولتولی، دغدغلی ویاككز تجار ایچون ده كل هرهانکی برآدم ایچون ده مزعج وامنیتسز برتصادمكاهد . خصوصاً بهالینگی و اوزونتولی اصول وعاداتی بودور اقتصادك رد واکراه ایتدیکی درجه‌دهدر . کیرلیکی شهرک اك سفیل منظره‌سنی تشکیل ایدر . مخلف سوءاستعماللرك ده عینی زمانده شهریدر . خلاصه موجب تسلی بریری، نقطه‌سی یوقدر .

استانبول ده کیزی وضعیت طبیعی‌سیله مستثنا برلیمان نمونه‌سیدر . ایچ لیمان اهمی ویریلن « خلیج »، بوغازك روزکار و صوجریانلرینه پك از معروض اولان قالكیجه کورفری، چنكل کوی، قور وچشمه، قوزغونجق نقطه‌لری؛ حیدرپاشا - قاضی کوی، قلامیش، صوکرما مقابلنده یکی قانی، ده‌اصوکرما قینالی اطه‌نك بو طرفه متوجه یوزی، مختلف ایشلر، مختلف مواد واشیا، و مختلف مراکب بحریه عرض خدمت ایدن تشکلات واشکال ایله ممتازدرلر . هپ بومزیتلره رغماً

واقعا حرب عمومی بوآوی صوك درجه اشکال ایتشسه‌ده فیاتلرك یوكسه‌لمه‌سی ینه تلافی مافاته بر درجه‌یه قدر خدمت ایتدی . نورودچ بالقجیلنی فی الواقع « مورو » صیدی اوزرینه مؤسس ایشه‌ده یاغی استحصال اولونان (بالینه) و (هارینگ) نوعلری ده چوق مهمدرلر .

دانیارقنك بالقجیلنی او سنه‌لرده وسطی اولارق ۹۰ بیک طونلق برمحصول یامشدر . بونك تقریباً یاریسی « مورو » و ۲۵ بیک طونی « هارینگ » و « اوسقومرو » ۱۶ بیک « پلی Plie » یعنی برنوع قارا کوز و ۳ بیک سیلان بالغیدر .

فرانسزلرك بلای باشلی یالکیز بر (بولوی) لیمانی واردر . بو لیمان ۱۹۰۲ ده یکرمی میلیون فرانلقق بالیق آلمشدر . بوچایده برلیمان ایچون ۴۰۰ مترو ریختیم کافیدر . بوراده بوز، کومور، قومانیاحتیاجاتی ایفا اولونور . وبالیقار اورادن سریع شمندوفرلره ادخال ایدیلر . بو شمندوفری تأمین، لیمانك یاشاماسنه و ترقیسنه کافیدر . انکاترده‌کی بالقجی لیمانلری آنجق بوسایه‌ده ترقی ایتشدردر .

تورکیه‌نك قره ده کیز بالقجیلنی مستقبل ایچون پك مهم منبع ثروت اظهار ایدر . یاغی آوروپایه اخراج ایدیلن « یونس بالینی » صیدی قاراده کیز ساحلارینك باشلیجه استحصال‌اتدن بری اولمقله برابر او فیرطینالی و تهلمکلی ده کیزده یلکینلی اوافق لاز قایق‌لریله و مشکلاته اجرا ایدیلر . استحصال‌اتی ده طبیعی آز اولور . خمسی و سائر بالقلرك طوزلامه‌سی سینوب لیمانده ایجه برایش یاپار و فیچیلره ایستیف ایدیلن بو بالیق همان کاملاً بولغارستان و رومانیایه اخراج اولونور . استانبولی نفیس صورتده اطعام ایدن قالقان بالینی ده قازا ده کیز محصولیدر . مرمره‌نك (له‌وره‌ك) لری آورپاجه نوادرین معدوددر . فرانسزجه برآورده مطالعه ایتدیكم « صابانجه کولی » بالقجیلنك استانبول لیمانیله علاقه‌دار اولماسی جهتیله بوراده ذکر صدد خارجی عد اولونماز ظن ایدرم . آوروپالی مدقق بوکول حقنده بالقجیل نقطه نظرندن پك مهم معلومات ویردیکی صیراده باشلیجه ایکی

واجرت مقابلي خدمت ايجاب ايدہ جڪندن ليمانلرڪ
بوخصوص ايجون ده الكيكي طرزده آلات ووسائط
وقوتی اولمق ضروريدر .

بالقجي ليماني

پڪ مهم برتجارت ، وميليارلرده كن پك بويوك برثروت
طبيعيه عرض ايدہن بالقجيلغك مملكتمز ايجون - شيمدی
ده كلسه بيله - آتيا بلكه قاراده كنز ، مرمره ، واليوم
استانبول جواريله ايزميت كورفزی كي ساحلرده مظهر
اهميت اولور فكريله بوضعت وتجاركتك آوروپاده تأمين
ايتديكي فائده نك درجه سنی اولسون قيد وتصوير ايتمكن
وازكه مدم .

بالقجي ليمانلرینه ايلك دفعه انكلتره اهميت ويرمش
وبوصنف خصوصي ليمانلری برمنبع ثروت تلقی ايتكي
اونوتامشدر . بعض جمعيتلرڪ تكليفي اوزرينه حكومتدن
تخصيصات تأمين ايديشدر . انكليزلر بونوع مؤسساتي
صرف ملي برمنفعت وشرف تلقی ايدرلر .

يالكنز انكلتره واسقوجيا بالقجيلرينك عددي
۱۹۰۵ سنه سنده سكرسان ايكي بيك ایدی .

بوعده بالقجيلغك فيجيچي ، طوزلايجي ، ايسيفجي ، آنجي ،
اولطاجي ، نقله جي كي متمم صنفلری تشكيل ايدن
صنعتكارلرده علاوه ايديليرسه مقداری ايكي مثله
وارير .

بالقجيلقده بخارلی مراكب ، يعني واپور استعمالی
قرق بش سنه دنبري در . انكلتره واسقوجيانك بالقجي
كيلری ۲۰۰۰ ومجموعنك طونازي ۱۰۰ بيك در . بوكيلرك
۱۲۰۰ ي بخارلی و ۸۰۰ ي يلكنلير . بوندن قرق
سنه اول انكلتره نك برسنه لك بالق محصولی ۱۳۰ ميلیون
فرانك قيمتمنده تام ۵۵ بيك طون ایدی .

انكلتره يه مقابل اوروپاده الك بويوك بالقجي « نوروده چ » در .
بوملككتك ۱۹۱۲ سنه سنده كي بالق محصولی ۵۲،۵ ميلیون
قورون قيمتمنده (۶۲۷) بيك طون ایدی . متعاقب ايكي
سنه نك يعني ۱۹۱۳ و ۱۴ سنه لرينك وسطی محصولی
۵۵ ميلیون قورون ده كرنده ۵۷۰ بيك طون اولمشدر .

وليمانك جهت فنيه سنه عائددرلر . يالكنز كرك تحمیل
وتخليه ده ، كرك بو آنبار وريختيم مؤسساستنده بوتون
اساسلر قولايلق ، سرعت و اوجوزلق نقطه لرينه
استناد ايدر .

يولجي نقلياتي

آوروبانك مختلف واپورشركتلری ۱۹۰۳ سنه سنده
(نيورق) ليماننه قامارا يولجیسی اولارق ۱۵۳ بيك
كیشي ومهاجر اولارق ده بونك درت بش مثلي طاشيمشدر .
انكلتره ايله فرانسه آراسنده ۱۹۰۴ ده كلن وكيدهن
نفوسك مجموعی ۸۰۰ بيك راده سنده در . بوحركتلر
ايجون البته خصوصي ترتيباته احتياج واردر : ثابت
وسابح اسكلر ، سالونلر ، استراحت يرلری ، صحیه
وقاراتينه مؤسساتي ، تطهيرات فنيه دائره سی ، وصو
ترتيباتي ، دیری حيوانات ايجون « پارق » هپ ضروری
وازم وسائطنددر . فرانسه نك « هاور » ليماني حيوانات
پارق اورا تجارت اوطه سنكدر . بونك بوله لرينی ،
حيواني تفريق يرلرينی ، يملكرينی ، يلاقلرينی تجارت
اوطه سی يامشدر . تنظيفات ، ده زنفه قسيون وظائفيه
صو اجرتی مستاجر وبامتعده عائد اولمق اوزره هر صيفير
ويا بار كيردن يومی ۵۰ وهر قويوندن ۷ ساتيم آلنير .

واپور ، كي تعميراتي

كوچوك مراكب ايجون قلافات یری ، متوسط
وبويوكلر ايجون قيزاقلر ، ثابت وسابح حوضلر ، آتيله لر ،
وكافه تفرعاتيله دهمير ودوكخانه وسائر ، آريجه وينچ ،
اقسام خشيه ايجون مارانغوزخانه ، ايب ، تل ، الكتريق
فابريقه لری . . . خلاصه اوافق وبردرجه يه قدر بويوك
هر تعمير ايشيني كوره جك برترسانه مؤسسسه نك ليمانه
الحاقی شرط اعظمدر .

باطان كيلری چيقارمق ده ليمانك مهم وظائفندن
برني تشكيل ايدر . چونكه ازدحامی وانتظامسرنلی
موجب برحالك اوكنی المقله مكلفدر . خارجده بالفرض
قارايه اوطورمش بر واپور دخي اولسه ينه معاونت ،

طونو اعتباریلہ در . طونو اصولی مارسلیا لیمانندہ جاریدر . (قالہ) دہدہ اولیلہ در . بورادہ بیک کیلو یعنی برطون ایچون برنجی کوندن ۱۰ نجی کونہ قدر یومی ۱۱،۵ نجیدن ۲۰ نجی یہ قدر ۱۰، ۲۱ نجیدن ۴۰ نجی یہ قدر ۱۵ سانتیم ، ومدت اوزداجہ بشر سانتیم تزیید صورتیلہ ۶۰ نجی کوندن صوکر ۵۰ سانتیم چیقار . (آنودرس) لیمانندہ بش کونی مجانیدر . صوکر ۵ نجی دن ۱۰ نجی یہ قدر ہرمترو مربعہ ۲ سانتیم ۱۰ کون اولورسہ ۱۰ سانتیم فضلہ کونلر ایچون ۲۰ شر سانتیم آلرلر .

ینہ (آنودرس) دہ آنترپو رسمی - ہانکی قاتہ چیقاریلرسہ چیقاریلسین - ۱۰۰ کیلو ایچون ۵ سانتیم ، و ۱ ہکتولترہ حبوبات ایچون ۲ سانتیم ویریلر . بولیمانندہ مترو مربعی وای حسابیلہدہ قبول اولونور . (آنودرس) ک وینچ اجرتی شویلدہر :

۱۶ طوناق برپارتی ۶۴ فرانق ، ۲۵ طونلغی ۱۲۵ فرانق .

آنترہ پولر : ایکی نوعدر . بری حقیقی آنترہ پولردر کہ آناختاری کومروک ادرہ سندنہ در . دیکری خصوصی آنترہ پولردر کہ رسومی ویردیکنہ دائر وئاق ابرازندہ مال قالدیریلہ بیلیر .

(هامبورغ) آنترہ پولری ۵۰ مترو طولندہ و ۲۷ مترو عرضندہ ہیچ بولہ سز یرلردر . سیغورطہ شر کتلی بونلرک داخلہ دیوارلرلہ بولونہ رک ہر قسم مساحہ سطحیہ سنک ۴۰۰ وحتی ۲۵۰ مترو سطحہ تزیلنی طلب ایتمشدر . یالکیز برنوع ومقداری چوق مواد ایچون خصوصی آنترہ پولر وار . بونلرک اوکندہ کی ریختملردہ مختلف اشکال عرض ایدرلر . مثلاً : ہان قالدیریلوب استہلاک ایدیلہ جک مواد ایچون کنیش ریختیم ساحہ سنہ احتیاج یوقدر . وسائط تخلیہ وتحمیلہدہ بوکا کورہ انتخاب ایدیشدر . بونلرک ہپی آری آری حسابات وتدقیقات نتیجہ سی تکاملہ مظهر اولمش اوزونجہ بحثلر ایسہدہ راپورک بوتفصیلاتہ تحملی اولمادیغی کی اساساً متخصصلرینہ

محتاجدر . بوایشلری اولیمان ادارہ سنجہ تعین اولمش قومیسو نیچلردن باشقہ سنک درعہدہ ایتمی ممنوعدر . بواجرت طونو باشنہ وحوالہ نک جنسنہ کورہ (۱۰) الی ۲۵) سانتیمہ قدر تخالف ایدر .

رومورکور رسمی : لیمانہ کیرہ رکن ۱ میلدن ۷ میلہ قدر مسافہدہ بہر طونو ایچون ۲۰ الی ۴۰ سانتیم وچقارکن ینہ بو حساب ایلہ ۱۵ الی ۳۵ سانتیم آلرلر . بو مثال فرانسنک (دونکرق) لیمانندہ کیدر .

مختلف نمونہ ومثالاری اتمام ایچون بر ازدہ تحمیل وتخلیہ وہانغار ، آنترہ پو ایشلردن وتعرفہ لرندن بحث ایتمکی فائدہ لی کوردم :

ریختملرہ یاناشان واپورلرلہ همان قارشی قارشی یہ دینہ جک قدر یاقین ، وویچلرلہ مجھز اولماسی لازم کلن (ہانغارلر) معلوم اولدیغی اوزرہ پک قیصہ مدتہ قونہ جق اشیا ایچوندہر . اوزون مدتلی ، یعنی مالی چکدکجہ وصاندقجہ کومروکی تدریجاً ویریلہ جک واومدت ظرفندہ محفوظ حالہدہ بولوندور لاجق اشیا (آنترہ پو) لرہ کیدر واورادہ بکلر .

بر واپورک حمولہ سی یالکیز برنوع مادہ دن اولوق نادردر . یالکیز برنوع مثلاً کومور ، یاخود بوعدای ویاخود پترولدن عبارت برشی اولورسہ اووقت بونک تخلیہ واسطہ سی دہ خصوصیت کسب ایدر . واپورویچلرینک چیقاردیغی مختلف الجنس اشیا دن بر طاقی آچیق یردہ بیراقیلہ میہ جق جنسدن اولاجغدن بونار (ہانغار) لرہ قونور . احبابی مالنی اورادن آرار ، کومروک معاملہ سی اورادہ یاپیلیر ، اشیا اورادہ آچیلیر واورادہ قاپانیر . ہانغارلرک یکپارہ یعنی بولہ سز وتقسیماتسز اولماسی مرججدر . (قالہ) لیمانینک ہانغار ۵۲۵ مترو طولندہ ۵۳ مترو عرضندہ ویک لیمانک ریختیمی اوزرندہ در . منتظم سیر وسفرلی واپورلرک ریختیم یری کندیلرینہ مخصوص اولوق موافقدر .

ہانغار تعرفہ لری یامترو مسطحی حسابیلہ ، یاخود

ثانیاً — اذنامه رسمی : ثالثاً — پاسپورت رسمی ،
رابعاً ریختیم رسمی ؛ خامساً — صحیه رسمی ، سادساً —
محلی رسملردر . بونلردن باشقه « قومیسوئیجی اجرتی »
و « رومور کور » رسملری واردرد . بونلردن اذنامه رسمی
فرانسهده یالکنز فرانسر کمیلری ایچوندرد . و بزلیماندن
باشقه بر لیماه قیدیخی نقل ایچون کومروکدن ویزیلیر .
اساساً لیما ادارهسندن ویریلیدر .

پاسپور رسمی : برفرانسر لیماندن چیقارکن اجنبی
واپورلرینک تأدییه اییدیکی رسمدر . فرانسهده ریختیم
رسمی فرانسر ویا اجنبی ، کاملاً یاخود قسماً یوکلوکمیلرک
ثقلت صافییهسی اوزرندن بهر طونوده برفرانق اولارق آلینیر .
یولجی واپورلرده هر آدم برطون ، هر بویوک حیوان
کذا بر طون حساب ایدیلیر . کوچوک حیوانات ربع
اعتبار اولونور .

صحیه رسمی : معاینه (طونوباشنه ۵ الی ۱۰ سانتیم)،
قارانینه (بهر طونو وهر کون ایچون ۳ سانتیم) اقامت
(یولجی صنفلرینه کوره آدم باشینه ۵۰ سانتیمدن ۲ فرانقه
قدر) چاماشیر تطهیرات فیه سی یولجیلردن (۲۵ سانتیمدن
۱ فرانقه قدر) واپوردن بهر طونوده ایکی سانتیم آلینیر .
محلی رسومه کلنجه : بونلر خدمت مقابلی اجرت
تلقی ایدیلیدر . طوناژ و یولجی عددی اوزرینه ایکی
تورلو آلینیر . اسملری شونلردر : طوناژ رسمی ،
مروریه رسمی (Pége) لیما رسمی ، تخلیصیه
رسمی ، شهر یعنی بلدییه رسمی ، شاماندر رسمی ،
آلات وادوات رسمی ، یولجی رسمی ، اقامت رسمی .
قلاغوز اجرتی : منتظماً دائماً اولیماه اجرای سیر وسفر
ایدن واپورلردن ده خفیف آلتق اوزره واپورک مسافه
وجسامته کوره طونوسی اوزرندن آلینیر . ایچ وطیش
لیما اعتباریلده حساب دکیشر .

قومیسوئیجی اجرتی : بواجرت قانون ایله مؤیددر .
لیماه کلن کمینک قابتانی مختلف مقامات و اداره لره ایجابنه
کوره کیتمک ، اوراقی لسان محلیه ترجمه و کندینه
ترجمانلق ایتدیرمک کی خصوصات ایچون بر آدمه

یر طومتق طونوسی : یوزدن بر کمینک ده کیز صویندن
اشغال ایتدیکی یرکه برطونه مقابل ۹۷۵،۰۰ مترودر .

غیر صافی طوناژ : کمینک وسعت داخلیه سنک
متر و مکعبی مقداری .
صافی طوناژ : غیر صافیدن کمی مرتباتنک ،
ما کینه لرك ، آلات وادواتک تزیلیدن صو کرا
یوک قوناجق باقی قالان بوش قسم .

لیما رسومی مرا کبک طوناژی اوزرینه طرح
اولونور .

لیمانلرک خدماتنه کلنجه :

- ۱ — کچید اشارتلیرنک تنظیم و اداره سی .
- ۲ — یوکلر و یولجیلر ایچون ریختیم انشاسی .
- ۳ — خدمات مخصوصه [شاماندر] ، قارایه و طور منی
منع] ، ریختیمده طاش ، آغاج معادن و کومور کی
آچیقده قالیرسه بوزولمایه جق مواددن ماعداسنی هانغار
و آنتره پورده محافظه ، قلاغوزلق ... الخ

اولا ریختیم رسمی عادلانه تعیین ایتمک کوچدر .
دهرین یرلرده چوق مصرفله طوتدورلمش بر ریختیمه
یاناشان واپورلردن ۷۵ متر و بوی و ۳ متر و صو کیمی
اولانله ۵۰ متر و بوی ۵ متر و صو کیمی اولانک هر
ایکی سنکده بویلرینه و صو کیمیلرینه کوره رسم آلنسه
بوی آز یر اشغال ایدن واپور ده کیزده چوق یر طوتدیخی
حالده دیکرندن ده آز ویرر . او حالده یالکنز بوی
حساب دوغری اولاماز . فرانسر لیمانلرند ملی واجنبی
هر کمی رسم ویرر . بو رسومدن بعضلری دوغریدن
دوغریه حکومت و بعضلری لیماک بولوندیخی محلك
بلدییه سنه ویا تجارت اوطه سنه عأددر . بونلرک حق لیماک
تأسیس و اداره سنه یاردیملری و تعهدلری ایجابیدر .

فرانسهده حکومتک آلدیخی رسوم اولاسنجاق حق
(فرانسر بایراغندن استفادهیه مقابل) در . بونک ایچون
کمینک هیچ دکلسه بر فرانسرک ملک اولق ، یاخود
فرانسهده ویا مستملکاتندن برنده انشا ایدمک ویاخود
اجنبی یاییسی ایسه رسومی ویره رک تابعیتنه کیرمک مقتضیدر .
بو نسی رسمک جدولی واردرد .

یایامشدر : مثلاً (لیوهرپول) ده بر واپور سکزکون ظرفده (۱۸,۵۰۰) طونلق مختلفالجنس اشیاچقارمش و ۱۷۰۰ طون کمور آلارق حرکت ایتشدرکه ساعت باشنه ۲۰۰ طوندن فضله دوشر . ریخته یاناشان واپورلر هم قارا طرفنه ، هم دیگر بوکرینه یاناشان دوبه لره یوکلنمک اوزرده کز طرفنه عینی زمانده یوکلچقارمقسزین مصرفدن ووقتدن اقتصاد ایدهمیورلر . چونکه بویوک واپورلرک طوردقلری یرده یعنی حال عطالنده کی یومی مصرفلری ۲۵۰۰ فرانق طوتیور .

(آنوهرس) و (روتردام) ده حبوبات « نهله واتور » لری قالبورلامه دن باشقه وزن ایشنی ده یاپارلر .

هانغار و آنتره پورله کلنجه : بونلر پک مهم و ترتیبات مخصوصه یه محتاج یرلردر . مثلاً (هامبورغ) و (آنوهرس) هانغارلرینک ایکی طرف وجهه لرندن بری قامیونلر ایچون زمینله برابر ، دیکری شمندوفرلر ایچون زمیندن ۱,۲۰ متریو یو کسه ک یاپیلمشلردر . بر قسمک اوزری آچیلیر قاپانیر طرزده در . بعضلری ایسه ایتالیا دن قیشین کلن میوه لری انجماددن محافظه ایچون بخارله تسخین ایدیلیرلر . لوندرده صرف توتونه مخصوص متعدد قاتلی آیری آنتره پورلر واردر . ینه لوندردنک صوغوق هوا ترتیباتی و ات محافظه سنه مخصوص « ویقتوریا دوقس » آنتره پورلیله آندن باشقه تازه تره یانگی ، سود ، یومورطیه مخصوص « وهست آندیادوق » لری پک جسم و منتظمدر .

لیمان رسومی

لیمان اصطلاحنده (طون ، طونو ، طوناژ) کله لری :

۱ — طون — معلوم اولان — بیک کیلوغرامه مساوی ثقلت .

۲ { آغیرلق طونوسی : ده کیز صویندن دها خفیف اقسامک نقلنده قولانیلان تعبیر ویا ئولچوکه ۱,۱۳ مترودر .

هامبورغ بو حیرت بخش موفقیتی تأمین ایچون واقعاچوق بویوک حسابلر یامش اولقله برابر ینه موقعی ، وایچ ساحه نک جسماتی نقطه لرینک دخلی پک آشکاردر . برده طبیعتاً (بره) یاخود (روتردام) ه آقه سی ایجاب ایدن اشیانک ترجیحاً هامبورغه میلی مذکور شهرلرک (کانادا) ، (آسترالیا) و (آرژانتین) ایله جنوبی آفریقایه منتظم ودوغرو خطلری اولماماسیدر .

*
**

بولیمانلرک مدار موجودیت و حیاتلری اولان تأسیسات و وسائط اعتباریله ده مطالعه سی ایجاب ایدر . یعنی هانغار ، آنتره پو ، ریختیم ، تحمیل و تخلیه آلاتی ، قوای میخانیکیه منبعلری ، تعمیرخانه لر ، دوق و حوض ، قیزاق ، لیمان رسومی تعریفلری نقاط نظرندن ایجه تدقیقلری ضروریدر . صوکر ، لیمانه منتهی و متصل شمندوفر خطلری استاسیون ترتیباتی ک مهم موقعی اشغال ایدن مسائلدندر . دها صوکر لیمانده تحمیل و تخلیه نک سرعتی مسئله سی اقتصاداً پک اهمیتلی بر موقع طوتیور ، و بوده طبیعی آلات و وسائط و اصول و ترتیباته تعلق ایدر . کومور ، حبوبات ، پترول ، معادن کبی بویوک و بعضی مایع ویا دوکوم حالنده کی مواد ایچون تحمیل و تخلیه نقطه نظرندن پک مهم شیلر دوشونولش و یاپیلمشدر . استاسیونلر (اینترلاند) ک مناسبی نقطه سندن تدقیق ایدیلمشدر . واغونلرک ریخته یاناشمه سی ، کیده ن کلن ، دولان و بوشالانک حرکاتی هپ حسابلیدر .

مثلاً (آنوهرس) لیمانینک ایکی (غار) ی واردر . اونیدی کیلومترویه بالغ اولان ریختیمنده تام ۷۰ کیلو متریو شمندوفر خطی موجوددر . استاسیونک مجموع خطوطنک طولی ۸۵ کیلومترودر . بولیمان کلن و کیده ن واغونلر در حال طاریلاجق صورتده کوزدل ترتیبات یاپیلمشدر . ایکی غارک ۱۹۰۰ سنه سنده کی مجموع حرکتی ۱ میلیون ۴۴۰ بیک یعنی کونده درت بیک سکزیوز واغون ایدی . تحمیل و تخلیه ده سرعتک دقیق ئولچولری ده

۱۳ قسمه منقسمدر. صوسطی مجموعی ۴۶۰ هکتاردرد. بونک ۲۱۰ هکتاری بحرمحیط کیمیرنی قبول ایده بیلیر. ایکی قسم یر [۵۴ هکتار کنیشلکندنه] یکریمی بش سنه مدته وسنوی ۱ میلیون ۶۲۵ بیک فرانق ایجاراله « هامبورغ - آمریکا لینه » یه کرالمنشدی. بوقسملری، آلان شرکت شمندوفر خطلری وآلات لازمه ایله کندی تجهیز ایتشدر. بویوک ده کیزلر مرا کبک یاناشه بیله چکی ریختمک طولی ۲۵ کیلو مترودرد. بوتون لیمانک شمندوفر خطلرینک طولی مجموعی ۱۷۶ کیلو مترویه بالغ اولور. وینچلری شایان حیرتدر: بخارله متحرک اک بویوک وینچک ۱۵۰ طون قدرت تحملیه سی و ۳۱ مترو ارتفاعی واردرد. دیکرلری میاننده والکتریکله متحرک ۷۵، ۵۰، ۳۰، ۲۰ طونلق وینچلر متعدددر و ۳ طونلق متحرک وینچلر بک چوقدر. تاطونه قییلرینه، ماجارستانه، آوستریایه و بوتون آلمانیا یه قدر اک جسم قطعاتک اشیا سنی کندینه چکن، و روسیه یه، لهستانه توزیع ائده بولونان هامبورغ لیمانینک آلمان بایراغی آلتنده دنیانک درت گوشه سنه منتظم ودائی سفرلر یاپان واپور خطلری شونلر ایدی :

۱ — هامبورغ - آمریکا: حباهیر متحده، آنتیلر، مکسیقا، اقصاب شرق، آناطولی، اسوچه، نوروچه، هولانده سفرلرینی یاپار.

۲ — هامبورغ - جنوبی آمریکا: آرژانتین، آروغوا، برزیلیایه کیدهرد.

۳ — قوسموس: شیلی، پورو، سان فرانسیکو ایچوندرد.

۴ — دویچهله وان: شرق سفرلری ایچوندرد.

۵ — دویچه آوسترایچ: آوستریا قطعه سیله چالیشیر.

۶ — وورمان: غربی آفریقا ساحلرینه مخصوصدر.

۷ — نئست آفریقا: شرقی آفریقا سواحلی دولاشیر.

۸ — روسیه یه، اسوچه

۹ — نوروچه ۴، دانمارقه یه ۳، اسپانیایه و آقده کیزه

(۷)، یقین قابوتارزه ایسه ۱۳ خط ترتیب ایتشیدی.

ایچوندرد. اخراج ایدیلن اشیا اساساً بک بسیط برمعامله ایله سربستجه بوده پورله کلیر. بوراده ایجابنه کوره قابورلانیلر، تصنیف ایدیلیر، تمیزله نیر، یکنسق ومنتظم حاله قونور، بوی یاپیلیر، نمونه کوستریلیر، عالم تجارتیه بویله چیقاریلیر. بوراده دیکر مهم برشی ده یاپیلیر که اوده تجارتده بک بویوک موقعی اولان (آمالاثر) ک اتمامیدرد. کومروک مملکته آنجق استهلاک ایچون کیره ن اشیا یه باقار. بونک خارچنده کیلرله برکونه علاقه سی یوقدر. جنوز لیمانک حبوباته مخصوص (سیلو) لری ده کذا سربست ده پورلر صنفندرد.

جنوز بک بواصول و تأسیساتی (قوبهاغ) و (هامبورغ) دن بعض جهتلرله آریلیر که اوده جنوز بک بوسربست قسمنده فابریقلر یوقدر. فقط «سیستم» اعتباریله فرانسییه قات قات قات مرجدر. چونکه فرانسییه ده پورلنده ایستیف و سائر «مانیولاسیون» ایشلری یاپیلاماز. بوراده ایسه تجارتیه بک مهم فوائد بخش و تأمین ایدن بوعملیه هیچ بر دیکر اداره و یا مؤسسه نک منفعتیه خلل ویرمکسزین بک کوزل یاپیلیر.

تریسته — تقریباً جنوز بک اصولی تعقیب ایدرد. یالکزمستنا اولارق پترول تقطیرندن چقان و «جاوا» یه اخراج اولان (سره زین Cérésine) دهنیلن ماده ایله برده پترولی تصفیه ایدن دیکر برقاچ فابریقه بوسربست یره داخلدرلر.

* *

هامبورغ لیمانینک اسباب و شرائط عمراندن بحث ایتشدم. بونی تفصیل ایتمکی فائده دن خالی بولمادم. شویله که: هامبورغک ایلمک مزیتی (آلب) نهری منصبنده اولماسیدرد. بونی (اینترلاند) ینک وسعی اکمال ایدرد. هامبورغ لیمانینه برسنه ظرفنده اوغرایان ۱۴ بیک کمینک ۱۲ بیکدن زیاده سی اوافق قابوتار صنفندرد. اوحالده بولیمان هم یقیننده کی آلمان لیمانلرینه، هم کندی (اینترلاند) ینه متدایاً توزیعات یاپار. دکیدن ۱۱۰ کیلو مترو مسافده و (آلب) نهری اوزرنده کی بولیمان

هامبورغ — بوتون شهر کومروک رسمندن معفودر . فقط آلمانیا کیره جک بالجه اشیا قارشى کومروک نقطه لریله محاطدر . هامبورغ شهرى بوشکلیه آلمانیاك اجزای متممه غیر منفک سندن اولق اوزره برجهوریتدر . بونک ۱۸ اعضالى بر مجلس مبعوثانیه ۱۶۰ اعضالى بر بلدیة مجلسی واردر . هرايکى مجلس مشترکاً قوه تشریعیه یی تشکیل ایدر لر ، فقط مجلس مبعوثان یالکز اولارق قوه اجرائیه یی حائزدر . لیانک اداره سی (قونهاغ) ک نظیریدر . سربست ساحه ایچنده قولجی وبکیچیلرک غیرى کیمسه اقامت ایدر مز . بوراده پراکنده جی تجارتی ده ممنوعدر . سربست ضایعک الکهم قسمنی کمی انشاآت وتعمیراتی ایله ماکنه فابریقه لری تشکیل ایدر . یکرمی سنه اول ، بوانشاآتله مشغول اولان ۱۳ مؤسسه ده (۸۷۵۰) عمله چالیشور ، واونیکه وارمق ایچون باقی ۲۱۵۰ عمله لیان ایشلرینه کفایت ایدوردی . اشیا نك سربست ساحه دن داخله کیرمه سی غایت اهون وتطبیقی قولای تعرفه لرله کومروکله نیردی . سوء استعمال ایدن مأمور شدتله جزا کورور ، وهرهانکی برصنفدن برینک ساخته کارلنی طوتولدیغنده هم مسلکی اولان ارقداشلری اونک سربست لیان حدودی خارجه تبعیدی طلب ایدر لر دی . کیلره ، وقت قازانمه لری ایچون کیجه چالیشمغه مساعدده ایدلمه سی پک بویوک فائده بخش ایتشدر . بونکله برابر (هامبورغ) لیانی اقبال وعظمتی آلمانیاك صنایعنه ، جغرافی وضعیته ، وداخلک ربط ایتدیکی متعدد شمندوفرلرله بونلرک پک معتدل تعرفه لرینه مدیوندر .

جنویز — بوندن قرق الی سنه اول ایتالیا ، مملکتک بویوک لیانلرنده « سربست دهپو » تأسیسنه بر قانون ایله اذن ویردی . بوده پولر کومروک حدودندن خارج عد اولونورلر ، وبونلری محلی تجارت اوطه لرله حکومتک مفتشلری مراقبه ایدر لر . [دهپوزیتو فرانکو] ده نیلن بوده پولر ، لیانه کلن ادخالات اشیا سنک بر قسمی

ویاهندک ، قانال هر نه ایسه بر شیله تجرید ایدیلشدر . او حالده بویله بر لیانه استهلاك محلی ایچون برشی کلدیکی وهپ اشیا نك کیجی اولدینی فرض ایدیلسه مسئله یالکز بر نظارتدن عبارت قالیر . فقط بوقابل اوله میه جنی ومهم بر قسم اشیا نك هر حالده داخلأ استهلاكی ضروری بولوندینی جهتله « سربست ساحه » نك اطرافنده کومروک نقطه لری تأسیسی ضروریدر . « سربست لیان » بالاده عرض اولونان (اعاده رسوم) ساحه سنک ایشنی دها قولای وائی کوره جکندن « سربست ساحه » نك هپ فابریقه دستکاه ، وآنتره پولری احتوا ایتسی لازم کلیر . بومؤسسائده چالیشانلرک مطلقا بوساحه داخلنده اقامت ایتلری شرط ده کلدر .

سربست لیانلرک شکل ورسوم اعتباریه فرقلری وهویتلری کورولمک ایچون نمونه لرینی عرض ایدیورم :

قونهاغ — ۶۲ هکتارلق بر ساحه سی واردر . ۳۸۰۰ متروسی ریختیم ، ۳۶ هکتاری طوپراق ، ۲۶ هکتاری صوقسمنی اشغال ایدر . ایکی قات ده میر پارماقلقه محاطدر . بوايکی قاتک آرایرندن دائره وی بریول کچر . لیان آنونیم بر شرکت طرفندن اداره اولونور . مراقبی داخلیه نظارتیدر . بولیمانه ۹ مترو صوچکن جسیم واپورلر کیره بیلیر لر .

لیان رسمی صافی بهر طونده (۶۵ سانتیم) در . او حالده ۱۰۰۰ طونلق بر کمی ۶۵۰ فرانق تأدیه ایدر . حالبوکه :

هامبورغده — ۱۰۰۰

برم ده — ۱۴۴۲

شته تینده — ۱۵۵۶

استوقهولمده — ۱۵۶۹ فرانقدر .

تخلیه یی شرکت یاپار . بهر طونک تخلیه اجرتی ۰٫۶۵ سانتیمدن ۱ فرانقه قدر تخالف ایدر . آلاقی غایت مکملدر (۱۸۹۴) سنه سنیده آچیلمشدر .

پایلماسی ضروری و مرجع در . بوندن طولاییدرکه
برچوق یرلرده لیمانلر الیوم حکومتدن زیاده شهرلر ،
تجارت اوطه لری و اداره محلیه لرك در .

انكلترده لیمانلر یاحلنه یاخود «قورپوراسیون» لره
عائدر . یعنی «بریستول» لیمانی کبی بلدیله لرك یاخود
«قاردیف» کبی آنویم برشركتک مالیدر .

اداره لری فرقلی اولسه بیلله اساساً شهرک تاجرلری
و «تجهیزات بحریه» صنفلری طرفدن منتخب برهیته
تودیع ایدیلشدر .

(لیوه پول) لیمانی ۲۸ اعضای برهیته [بونلرك
۲۴ ی تجاردن و ۴ ی اوراده کی نهرک محافظه قومیسونی
اعضاسندن مفرزدر] ، وایرلاندانك (بلفاست) لیمانی
شهرامینی ایل ۲۱ اعضادن مرکب برهیته منتخبه ،
(غلاسقوو) ینه شهر امینیه بلدیله مجلسنك وتاجرلرك
وکیلارندن متشکل برهیته مودوعدر .

هولانداده حکومت لیمان ایشلرینه آنحق انتظام
عمومییه متعلق برلرزم قانونیه خدمت ایچون مداخله
ایده بیلیر . اوراده لیمانلر شهرلرك ملکیدر . (زوتردام)
لیمانی ریختیمی ده داخل اولدینی حالده کاملاً شهرکدر ،
اداره سی شهرامانته مودوعدر . برده لیمانلر ، یرینه
وایحاجنه کوره «سریست لیمان» شكنه افراغ ایدیلشدر .
چونکه ترانسیت مرکزی اولمق استعداد موقعیسی
بو شکلی قطعی صورتده استلزام ایلشدر . بالفرض
«قوپنهاغ» و «هامبورغ» لیمانلری بوصفندندرلر .

معلوم عالیلری اولدینی اوزره بونده اساس ، کومروک
معاملاتندن آزاده حالده «هانغار» تضیقآندن مصون اولمق ،
برچوق خام اشیا ایشلنرك اعاده اخراج ایدلمك شرطیه
اشنای اخراجنده رسمی اعاده (Admission Temporaire)
کلفتی اورتادن قالدیرمق کبی شیلردر . اوحالده بو ،
«سربست ساحه» (Zone Franche) ده نیلن یردن
اشیا و مصنوعاتک کومروک وکلرك مداخله سی اولقسزین
قارایه چیقماسی ، وصنعتجه تغیر ایدرك تکرار دونه سی
دیمکدر . بوساحه مطلقاً برپارماقلق ، یاخود دیوار ،

سیسته مینك مناسباتی ولیمانك طرز اداره سیندر . بونلر
قولایلق وبسیطلك اساسی قبول وتقدير ایتهمشدر ایسه
اولیماندن ینه خیرکلز .

یکی استانبول لیمانی مقایسه لی برصورتده تصویر ویا
فکرلرده اولدجه وضوح ایلله یکی براستانبول لیمانی حاضر
ایده بیلیمک ایچون اوروپانك مشهور وبویوك لیمانلری
مثال ایرادی شكننده آکلاتمی وبونلرك احوال عمومیه
وخصوصیه لرندن بحث ایتدکدن صوکران نتیجه یی استانبول
لیمانه تطبیق ایتیمکی دهاموافق بولدم . احوال عمومیه ده
اساس اولارق شو ایکی نقطه یی قبول ایده جکزر :

۱ — بوتون اجنبی مملکتلرندن کلن اشیا و محصولات
استهلاک ویا ترانسیت ، ترانسبوردمان ویاخود قبول
موقته آلمق حرکتی .

۲ — کرک مملکتک کندی محصول وامتعه سی ،
وکرک اجنبی ممالکدن کلش بالعموم خارجه چیقاجق
ایشانك سوق حرکتی .

بونقطه نظرندن فرانسه نك تجارت بحریه سی بشنجی
درجه یه اینشدر . چونکه : فرانسه ده لیمان انشاآت
واداره سی مستقلاً حکومت یاپار . بونکله طرق ومعارف
مدیریتی مشغول اولور . مختلف قانون وتعلیماتنامه لری
واردر . صوکران ، بری نافع و دیگری تجارت نظارتنده
ایکی لیمان اداره سی بولوندقن ماعدا لیمان ایشلرینه مالیه
نظارتی ده قاریشیر . کذا بحریه وصحیه نظارتلری ده مداخله
ایدر . لیمان مسائلی همان یاریم دوزینه قدر نظارت ویا
مدیریتلری آیلر وبعضاً سنه لرجه دولاشیر . حقیقت حالده
بو ایشلره مستقلاً صاحب وبونلردن مسئول اولانی
یوق دیمکدر . حال بوکه دیگر اوروپا مملکتلرندن اویله
لیمانلر واردرکه ایچاری هپ اومملکته منسوب اولمایان
اجنبی کیلریله طولودر . لیمن انشاآتک ، وخصوصاً
یکیدن بویوك وصوک سییته برلیمان تأسیسك دولت
بودجه سیله وجوده کیتیرلمه سی مشکل اولدیغندن اکثریا
استقراضلره پاییلان بونوع مؤسساتک تجارت اوطه لری ،
شهرامانتلری یعنی بلدیله لر ، وساحل ولایتلرك اتحادیه

استانبول لیانی حقنده راپور

تدقیق عاجز لرینه بر اقلان استانبول لیانی حقنده کی مطالعاتی، آوروپا لیانلرندن بعضلرینی و جمله سنک احوال عمومی سنی مثال طرزنده نظر دقته آلمق صورتیله بروجہ آتی عرض ایدیورم :

اولا شو جہتی عرض ایدیم کہ ، استانبول لیانیکی بو کونلره قدر ادوار سابقہ نیک محکوم ایتدیکی طرزده قلماسی ناصل ونہ درجہ دہ الیم بر مسئلہ ایسہ بعدما بو حالده دوامی دہ او قدر فحیج بر نقصان تشکیل ایدہ جکدر . حالبوکہ استانبولک اساساً بو یولده عصری و مکلف بر کونا تأسیساتی موجود اولمادیغندن بر طاقم قیمتدار شیرلی آتمغہ و دہ کیشدیر مکدہ مجبور اولمایہ جفی آشکاردر . بناءً علیہ یکی و مکمل بر طرزده بر لیانہ مجدداً مالک اولمقدہ کچیکمز و ضرر کورمز بر وضعیتہ در . بو کون جهان تجارتدہ موفق اولمق دکل حتی بو یولده مجادلہ رقابتہ کیرہ بیلیمک ایچون ایلک شرط وحق دخول ، یکی طرزده حاضر لائمش بر لیانہ مالکیتلہ باشلاز .

زما نمدہ لیانلر آرتق فیرطینالره قارشی بر مقرر و ملجأ اولمقدن بوس بوتون چیقمش و شبہ سز بر تجارت و مبادلہ پازاری و دستکاهی اولمشدر . مکمل بر لیان سایہ سندہ حتی پک قیمتسز و آغیر یاخود قابا شیر بیلہ تجارت ساحہ سنہ کیرر . مثلاً (روتدام) لیانی انکلتريہ آلمانلار « ماقادام » طاشلری اخراج ایدہر .

لیانلر صنایع محلہ نیک ترقیسنہ ، داخلاً استہلاک ایدیلن نیجہ موادک اوجوز لغنہ ، و ہر صنف اہالینک مساعدینی اک فائدہ لی و متوازن حالده مشر قیلیمغہ دہ خدمت ایدرلر . بر لیان زنکین و فعال اولارق یا سایہ بیلیمک و ترقی ایتک ایچون بعضی شرائطہ محتاجدر :

- ۱ - موقع جغرافیسی طبیعہ موافق اولمق .
- ۲ - داخلی مملکت ساحہ سی مائلہ لری یعنی « اینترلاند » ی اونی بسلیہ جک قدر کنیش بولونمق .
- ۳ - بویوک ایشلرہ مرکز اولاجق درجہ دہ بویوک اولمق .

بو شرطلرک اہمیتی میداندہ در . وسائط نقلیہ نیک جسامت و مکملیت حاضرہ سی کوچوک لیانلرک بویوکارلہ رقابتہ مانع اولدیغندن ایوم ہب بویوک لیانلر اقتصاداً دہا چوق موافق و مرغوبدرلر . بویوک واپورلری آلامیان و ریختمنہ یا ناشدیرامیان لیانلر قطعاً ترقی ایدہ مزلر . شوقدرکہ یکی بر لیان تأسیس و انشاسندہ « اینترلاند » ک درجہ وسعتی ، « ترانسیت » ایشلرینک اونقطہ دہ درجہ قابلیت ، آتیاً استحصالات و بناءً علیہ اخراجاتک حد اعظمی نہ مقدارہ چیقاجنی مأمول اولدیغی ، اونقطہ نیک (سربست لیان) یاخود (سربست آنترہ پو) یہ مساعد بولونوب بولونمادیغی ہب نظر اعتبار و حسابہ آلتق الزمدر . بورادہ لیان حیاتی ایچون الکمہم بر مسئلہ توضیح ایدیورکہ اودہ وسائط نقلیہ نیک طولو کلوب بوش دوئمہ سی در . ہلہ بویوک واپورلر و شمندوفرلر بونی چوق حساب ایدرلر . چونکہ عزیمت و عودتدہ طولو اولمق لیان مصرف لرینہ و بناءً علیہ اجرت نقلیہ ، نتیجہ دہ اشیا ہا و فیأتنہ تأثیر ایدہر . تجارتدہ رقابت و لیان حرکتی ہب بو اساسک تابعی و منقادیدر . چونکہ شمندوفر تعرفہ لرینک اخراجات اشیا سی اوزرینہ مدہش تأثیری وارددر . بعضاً لیان فائدہ سی ایچون شمندوفرک کی فدا ایدیلک بیلہ وارددر . او حالده مملکت آرہ دہ کی فرقدن و لیاندن متنع اولان صنوف اہالی دولایسیلہ مملکتک اخراجاتن الدہ ایتدیکی منافعدن مستفید اولویور دیمکدر .

موقعی ، داخلی ساحہ سی ، جسامتی مطلوبہ موافق اولان بر لیان ، اگر تحمیل و تخلیہ وسائطک اک مکملنہ و ریختملہ ہانغارلرہ و بونلرہ اتصالی تأمین ایدلش شمندوفر استاسیونلرینہ مالک اولماز سہ ینہ بر ایش کورہ مز . دہرینلکی بویوک کیلری قبولہ مساعد دکل سہ ینہ یاریم قالیر . خلاصہ ہر جہتلہ مکملیتی شرطدر . بو نقطہ لر آتیدہ تفصیلاً عرض اولونہ جق ایسہ دہ بوتون بو اساسات و مکملیتی مشکلاتسز و مانعہ سز ، یعنی اعظمی فائدہ لی و فیض بخش صورتدہ ادامہ ایتدیرہ جک اولان معنوی بر جہت واردرکہ اودہ لیانلہ کومروک

اقتصادی ر قسّم

استانبولده حکومتی، بلدیہی، وبالعموم مؤسسات تجاریہ، اقتصادیہ وصناعیہی اشغال ایدن برلیان مسألهسی واردر . فقط بو؛ بوکونک مسألهسی دکادر . تورکیهده مشروطیتک اعلانندن اول بونکله اهمیتلی برصورتده اشتغال ایدلیکی کبی مشروطیتک اعلانیه تجارت وصنایع براز دها انکشاف بولنجه ینه موضوع بحث ایدلکه باشلامش فقط بوتشیشار هب تصور حالده قالمشدر . اداره مطالعه زماننده ریختیملرک ورسومات وآنتره پو وبنالرینک انشاسی هیچ شهبه سز لیان احتیاجانی خیلی تخفیف ایتش ایسهده ۱۳۲۴ سنه سندن صوکره موجود بنالر وتاسیسات دخی احتیاجه کفایت ایتدیکی ایچون لیانک توسیع، اصلاحی وحقی یکی قاپویه یاخود کوچوکچکهجهیه قالدیرلمسیده دفعانله موضوع بحث اولمشدر . بونک ایچون ۱۳۲۹ سنه سنده بومقصده بر قومیسون تشکیل ایدلمش وبرده راپور تنظیم واحضار اولمش ایسهده بالقان حربنک هزیمتله نتیجه لیمسی برشی یاپلسنه امکان برقامش وبرسنه صوکره حرب عمومینک ظهوری متارکبه قدر لیان مسأله سنک ینه تأخیرینه سمیت ویرمشدی . متارکه انشاسنده استانبوله اوآنه قدر وقوعی نامسبق و غیر مسموع درجهده امتعه ورود ایتسی وروسیه ایله طوغریدن طوغریه تجارت ایدیلهمیه رک استانبولک روسیه ایچون برترانسیت مرکزی حالتی آلمسی استانبول لیاننک توسیعی ومحل آخره نقلی مسأله سنی یکیدن جانلاندرمقاله برابر برمدت صوکره اوفوق العاده احوالک زوالی اوزرینه ینه تأخیر اجرا آته مجبوریت حاصل اولمشدر . استانبولک شکل مستقبلی ایله ده علاقه دار اولان لیانک یکی قاپویه نقله بوکون حال وامکان مساعد اولمدینی کبی بوکاشیمدیلاک لزوم ده اولماسنه رغماً شیمدیکی لیان مسأله سی حال حاضرک اصلاحی، تحمیل وتخلیه ایشلرینک ساده لشدیرلمسی، نقلیه اجر ترینک ترویج ونقلیه واسطه لرینک انتظام وانضباط آلتنه آلتسی کبی یکی برلیان انشاسنه نسبتله تالی فقط شیمدیلاک دها الزم مسأله انحصار ایتشدیرکه ایتسه بوکون موضوع بحث اولان لیان ایشلری بودر .

استانبول لیانی حقنده بوآنه قدر تنظیم ایدلمش اولان راپورلرک کافه سنک شهر مجموعه سیله نشر ایدلمسی ارزو ایدلکده در بونلره دسترس اولدقچه نشر ایدیله جکارددر . بوآنه قدر مطلع اوله بیلدیکم راپورلرک برنجیسی تورکیه ده مشروطیتک اعلانندن اول مختلط برهیئت طرفندن تنظیم ایدلمشدر . یلایز کتبخانه سنده برنسخه سی موجوددر . مساعد برزمانده مجموعه ایله نشر اولنه جقدر . ایکنجیسی ۱۳۲۹ سنه سنده تنظیم ایدلمشدر . راپوری اله ایدمدم .

اوچنجی راپور؛ استانبول اقتصاد قومیسوننک تنظیم ایتدیکی مطبوع راپورک ۱۰۲ نجی صحیفه سندن باشلامقده وراپورک خیلی اقسامنی اشغال ایتکده در . راپورده استانبولک لیان وتحمیل وتخلیه دردلری اساسلی برصورتده نشر یغ وتوضیح ایدلمش وحلی چاره لری ده کوسترلمشدر . تجارت وکالتی استانبولده بر قومیسون تشکیل ایدهرک الیوم راپورده اصلاحات ایچون لزوم کوسترلین خصرصاتی تذکر ایتدیرمکده در .

بردرنجی راپوری ده مجموعه منله نشر ایدیورز . راپوری امانت امور اقتصادی مدیریتی فخری مشاورلرندن علی سعاد بک افندی تحریر واقتصاد مشاورلری هیئته تقدیم ایتشدردر .

سعاد بک افندی اورفه، بصره، بوردور، ایزمیت والیلکرلنده ایفای مأموریت ایتش بالآخره مصرده زراعت ایشلریله اشتغال ایدهرک بوسیه ایله آوروپاده بر چوق سیاحتلرده وتبعلرده بولمش دکرلی رجا لزدندر . آوروپانک مختلف شهرلرینک لیان ایشلرینی مقایسه لی برصورتده کوستریمکده اولان راپورک نشر ایدلک اوزره برصورتی مجموعه منله لطف ایتش اولدقلرندن طولانی تشکر ایدر وکرک مشارالیه ک کرک رفقای مساعیسنندن اسبق قونیه والیسی تجارندن حسنی، سفرای سابقه دن غالب کمالی، مالیونندن ممالک شرقیه فرانسز بانکه سی مشاورری رشید صفوت واسبق شهر امینی وکیلی محمد علی بک افندیلرندن ده متخصص اولدقلری اقتصادی وتجاری مسائلدن شهره تعلق ایدنلر حقنده دیکر مقاله لره انتظار ایدلدیکنی عرض ورجا ایلرم .

اعشارك الغاسندن طولايي وارداتی اساسلی صورتده
آزالمش، اولان اداره خصوصیه لردن بلدیله ره واردات
ترکنه حکومتک موافقت ایده جکی ظن ایدله مکده در .

یکی بلدیله ویرکی و رسملری قانونتی غایت قطعی و صریح
اولدینی حالدده بو قانونله بلدیله ره ویرلمش اولان بعض
رسمی از جمله ۴۲ نجی ماده ایله متروک اولان شرکتلرک
ویره جکی حصه منفعتی بلدیله ره ویرمه مک ایچون علاقهدار
دوئر و وکالتلرک سردایتدکلری اسباب موجب بو قناعتی
حصوله کتیر مکده در .

ایکنجی مشکلاتده الیوم اداره خصوصیه لرجه
جبايت اولدینی حالدده بلدیله لرك اولسی لازم کلن بر قسم رسوم
و واردات حقنه تحث ایده جکدر . مثلاً طریق بدلی
اسمنکده دلالت ایتدیکی اوزره یول انشاسی ایچون
موضوع بر ویرکیدر و بر شهر خلقنک ویردیکی یول
پارهنسک اول امرده اوشهرک یوللرینه صرفی لازم کلیر
ایکن تورکیه ده یول پارهنسی اداره خصوصیه لرجه جبايت
ایده رک یوزده طقسائی یوللر دکل مکتبلره صرف ایدیور .
والحاصل بوجهلر نظر دفته آلمیه رق و ممالک غربیه نک بلدیله
تشکیلاتی محلدده ایجه تدقیق ایدیلره رک عصری معلومات
و ذهنیت ایله قونغره اعضاسی تنویر و تجهیز ایدلمدن اول
بلدیله قونغره سی عقد ایتک موفقیتله نتیجه لیه جکدر
فکرنده یز . بو مطالعه مزله قونغره نک لزوم سنلغنی ادعا
ایتدی کمز ظن ایدلمسون . قونغره الزم وفائده لی اوله بیلیر .
فقط قونغره دن اول اساسلی تدقیقات و تبعات یاپدیره مق
شرطیه . برشی ایشتمک و اوقومق ایله محلدده کورمک آره سنده
طاغر قدر فرق واردر . بونک ایچون ده غرب لسانلرینه
بحق واقف و تورکیه ده بلدیله ایشلرنده اولدجه معلوماتدار
مختلط بر هیئته آروپا و آمریکاده اوزون مدت بر تدقیق
و تبع سیاحتی یاپدیره رق و بونلرک عودتده تنظیم ایده جکلری

مفصل لایحه لر و مقایسه لی قانون پروژه لری طبع ایتدیر یله رک
بوراده ده اربابی آره سنده مناقشه ایدلدکن صوکره
قونغره یی طوبلامق موفقیتی تسهیل ایده جک عواملدندر .

هیئتک انتخابنه و طرز تشکله صوکره درجه ده دقت
و اعتنا ایتک لازمدر . آره لرنده معمار ، مهندس ، دو قنور
ملکیه مأموری و اداره آدامی ، اقتصاد و مالیه متخصصی بولنمق
ویالکیز بر متخصصک کور کوسنه بنای مطالعه ایتمه مک
ایچون ممکن اولورسه هر نوع متخصصدن ایکیشر ،
حتی اوچر کشی انتخاب ایدلمک مصرفی اولسه بیله
فائده یی موجب اوله جقدر . هیئت ریاستده داخله و کالتی
ارکانندن بر یسنک و از جمله حکومتله بلدیله لر و اداره
خصوصیه لر آره سنده بر واسطه و رابطه اولان امور محلیه
مدیرینک بولنسی بالاخره حکومت و واقع اوله جق تکلیفات
و تمیناتک تسهیل اسعافنه خیلی یاردم ایده جکدر .

قونغره نک محل عقدینی شیمیدین مناقشه نابو سمددر .
یالکیز شو قدر دنیله بیلیر که تورکیه شهرلری ایچنده نسبة اک
مترقی بر بلدیله یه مالک اولان استانبول بعض مطالعاته بناء موافق
کورلمسه بیله حکومت مرکزی اولمق و حکومت رجائی
دهایا قیندن علاقه دار ایده بیلیمک ایچون ایلمک محل اجتماع آنقره
اولمی ایدی . اکر ایلمک اجتماع قدر آنقره نک عصری بر
طرز ده اعمارینه ده موفقیت حاصل اولورسه بلدیله مرخصلری
اوراده بر چوق یکیلک کورمکله ده مستفید اولمش اولورلر .
خلاصه ؛ وقت غزته سنک ایکی سطرلق بر تلغرافنامه سی
اوزرینه شیمیدیلک بو قدرله اکتفا ایدیورز . مفصل
ایضاحات و معلومات آلندینی تقدیرده یه بو موضوعه رجوع
ایده بیلیرز . شو حالدده اول امرده بو تشبثک ماهیتنی
لطفاً ایضاح ایتلرینی از میر بلدیله رئیس محترمی عزیز بک
افندینک همتندن بکلرز .

عثمانه نوری

مع هذا استحصالي تمى وتكليف ايديله جك اولان بعض حقوق وصلاحياتك شو صوره ده دكل حتى صوكره ده حكومتجه بلديه لره ويرلسنه موافقت ايدىلد ب ايدىلميه جكى ده محتاج تدقيقدر . چونكه بونلر اولان حكومتك سياسته ثانياً بودجه سنه تعلق ايتكده در . بونقطه يى براز ايضاح ايتك مسأله نك تنويينه يارديم ايدىل جكدر ظن ايدرز .

بعض غرب مملكتلرنده مثلاً فرانسه ده پارس ايله ليون شهرلى بعض تاريخى و سياسى ملاحظاته بناءً فرانسه نك ديكر بلده لرندن آرى برطرزده اداره اولنديغى كى سابق داخليه ولاحق مدافعه مليه و كيلي رجب بك افندي نك ايراد ايتديكى نطقلردن آكلاشلايدىغنه نظر آزرده ده استانبول ، انقره ، ازمير كى بويوك شهرلر بلديه سنك باشنده طرف حكومتدن منصوب برر شهر امينى بولمق تمايلى موجوددر . ذاتاً حال حاضرده ازميردن ماعداسى بويلاه در .

شهرامينلرينك ويا بلديه رئيسلرينك منصوب مى ، منتخب مى اولمى مسأله سى خيلى مناقشه ايديله بيلير بر كيفيتدر . بونلر كه لهنده ده علمينده ده چوق سوز سويلنه بيلير . شوقدر وار كه توركيه بلديه لرينك بوكونه قدر كچيرمش اولدقلى اداره و عمران صفحهلرى منتخبدن زياده منصوب شهرامينلرى ويا بلديه رئيسلرينك موفق اوله جغنى كوستر- مكدده در . ازميرى كورمدم . فقط بروسه ، انقره ، قيصرى ، نيكده ، قونيه ، صامسون كى توركيه نك برقاچ مهم شهري كورمكده مباهى اولدم . بورالرده عمران نامنه نه كى شينلر يالاش ايسه بونلر كه منتخب بلديه رئيسلرندن زياده اوشهره كلش اولان والى ويا متصرف كى اك بويوك ملكيه مأمورينك اثرى اولديغى سويليورلر . از جمله قيصريده متصرف معمر بلك نيكده ده اسمنى خاطرليه مديغ برپاشانك بروسه ده والى احمد وفاق ، مير ورشيد پاشالارله اسماعيل حقى بلك اسملى حرمتله ياد ايدىل مكدده در . انقره يى ده منتخب بر بلديه رئيسى طرفندن اداره اولنديغى زمانلرده كوردم . فقط حكومت جمهوريه نك مظهر معاونت و مظاهرتى اولان بوكونكى منصوب شهرامينك ده ازياده موفق اوله جغنى سويليورلر .

شو اسملره دقت ايديله جك اولورسه ده اعشرات خانه سنى طولدير مدقلى كوريلير . حال بوكه بوشهرلره تنظيمات دورندن وتوركيه ده ولايت تشكيلاقى تاريخندن برى يوزلرجه متصرف ووالى كلش كيتمشدر . بونلر آره سنده يوزده بر ويا ايكي ذاتك مأمور اولدقلى شهرلرده باقاي نام ايدىل جك بررايكيشر اثر بر اقبش اولمى بونلر كه منصوب ويا منتخب اولملرندن زياده شخصى مزيتلرندن ومملكته خدمت آرزوسندن باشقه برشيئه عطف اوله ماز .

نظريمى استانبوله چويره جك اولورسه ق بوشهرده ده بلديه نك تشكيلى تاريخى اولان ۱۲۷۱ دن برى ۵۴ منصوب بلديه رئيسى (شهرامينى) كلوب كچمش اولديغى كوريرز . بوذاتلر كه اجراءات وموفقياقتى تحقيق وتديق ايتمش وبونلرايچون بر اثر يازمش بر محرر صفتيله تأمين ايدر م كه بونلر كه آره سنده ده استانبول شهرينك عمرانته وتزييد واداراته خدمت ايتمش اولانلر كه عددى اوچى ، نهايت دردى كچه من .

خلاصه : كرك استانبولده ، كرك توركيه نك ديكر شهرلرنده اك بويوك ملكيه وبلديه ، مأمورلرينك بلده لرينه خدمت ايدىل ميشلرى اسبابندن برنجيسى بلديه قانونلرينك نقصانى ، ايكنجيسى بلديه واداراتنك آزلغى و اوچنجيسى پروغرامسزلقدر . اخيراً نشر اولنان بلديه ويركى و رسملى قانونى بلديه لرى پاره جه اقدار ايتمش اولديغندن ياپيله جق ايشلر كه پروغرامى ترتيب وتنظيم اولنور وبلديه لرك باشنده بولنه جق كيمسه لرك وظيفه وصلاحياتلى ده يكي قانونله تعيين وتثبيت ايديلير سه معين پروغرامى ومصدق بودجه يى عيناً تطبيق ايله مكلف اوله جق وبالطبع حكومتله بلديه مجلسنه قارشى مسئول موقعده بولنه جق اولان بلديه رئيسك منصوب ويا منتخب اولمىلنده كى اهميت ايكنجى درجه ده قالير .

شوحالده بلديه رئيسلرينك منصوب يرينه منتخب اولمىلنى ايسته مكده يكانه اكسير عمران وموفقيت دكلدر حكومتك تنظيم ومجلسه تقديم ايتديكى يكي قانونلر سنه لرجه تطبيق ايدلد كدن صوكره بلكه بوده موضوع بحث اوله بيلير . ويركى ورسوم مسأله سنه كلنجه : نه شو صره ده بودجه سنده برقاچ مليون آچيغى بولنان حكومتدن نه ده

او قونان شیلره وایشیدیلن سوزلره باقیلیرسه یاریدن زیاده سی
ایتمش اولان ازمیر شهری تعداد اولتاق مؤسسات بلدییه نك
اقسم اعظمندن محرومدر. شو حالده ازمیرك قونغر عقدنده اوک
ایاق اولیشی صرف تاریخی برشر فی احرازدن باشقه برشیئه
عطف اوله ماز .

ازمیر بلدییه سنك مراجعتی داخلیه وکالت جلیله سنك
نه صورتله تلقی ایتدیکنی ده بیلیمورز .

تور کیه ده بلدییه تشکیلاتنك عصرک ایجابات و تلقیاتیه
و حال حاضرده کی بلدییه وارداتنك سراپا خراب اولان
تور کیه شهرلرینك احتیاجاتیه اصلاً متناسب اولدیغی
و کالت مشارالیه نك بلدییه لردن اول تقدیر ایتمش اولدیغی
تنظیم و تکلیف ایتدیکی قانونلره ثابتدر .

از جمله وکالت جلیله جه ۳۴۰ سنه سنده ده یکی بر
رسوم بلدییه قانونی نشر ایتدیرلمش و تور کیه ده بلدییه تشکیلاتنك
ایلك قدمه سی اولق اوزره مکمل برکوی قانونی تنظیم
و مجلسه تصدیق ایتدیرلمش ۲۰۰۰۰ دن زیاده نفوسه مالک
قصبه و شهرلر ایچون یکی بر بلدییه بر قانونی لایحه سی ترتیب
و طبع ایتدیریلرک مجلسه تقدیم اولمش و ۱۰۰,۰۰۰ دن
فضله نفوسه مالک بویوک شهرلر ایچون ده دیگر بر قانون
لایحه سی احضار ایتدیرلمشدر. ینه ایکی سنه اول نافع و کالتدن
تلغرافله واقع اولان طلب و مراجعت اوزرینه باشلیجه
اعضاسی مهندس، معمار، طبیب، حقوق شناس و اداره آدمی
اولق اوزره اون کشیدن مرکب متخصص بر هیئته استانبول
شهر امانتک تنظیم ایتدیرلمش اولدیغی مکمل بر یایی
ویولر قانونی نافع و صحیه و کالتلری ده بالتدقیق یک جزئی
تعديلاتله موافق کوردکلری جهتله بر سنه اول مجلسه تقدیم
ایدیلرک اوچ ماده سی مذاکره اولمش و مواد سائرده سی
اليوم مجلس ملی ده در دست تدقیق و مذاکره بولنمشدر.
بو طرزده بر استملاک قانونه ده احتیاج درکاردر .
استملاک قانونی تعدیل و توحید ایدلدکجه بلدییه لردن اعمار
و تزین نامنه برشی بکلنمه ملیدر . حال حاضرده ۴۰۰ لیرا
دکرنده بر عرصیه ۵۰۰۰ لیرا قیمت قونمسی بو قانونک بلدییه لر
ایچون نه درجه مخرب بر واسطه اولدیغی اثباته کاقیدر .

مجملاً عرض ایتدیکم شو ایضاحات و اسملرینی صایدیغ
قانون لایحه لری کویستیرک بلدییه لرک مراجعتنه ورجالرینه
لرزم قالمق مزین داخلیه وکالت جلیله سی هرشی دوشونه رک
ایجابنه توسل ایتمش و کرچه بو سنه قانونلرک کافه سی
مجلسدن چیقاریله مامش ایسه ده کله جک سنه بونلرک ده
موقع مرعیه وضعنه امکان بولنه جنی قویاً مامول بولنمشدر.
اساساً شمده یه قدر حق لرینه صاحب اوله مامش بولنان
بلدییه لرک حکومتک بوایشلرله اشتغال ایدن مامورلری
درجه سنده وظیفه لرینی قاواریه رق ایسته یه جکلری شیلری
تمامیله الحاطه ایده جکلرینی ده براز شبهه لی کورمکده یز .
مسئله یه ییکیندن واقف اولدیغ و بالاده بیان اولنان
قانونلرک بر یسنك تنظیمنده ناچیز خدمتده مسبق بولندیغی
ایچون دیه جکم که: بلدییه مرخصلرینک بر اریه کله رک قانون
تنظیمنه و باسرحاماتده بولنمسنه شمده یلک لرزم بوقدر . حکومتک
تنظیم و تکلیف ایتدیکی لایحه لرله کرعیناً کسب قطعیت
و قانونیت ایدرسه بلدییه لر ایچون هیچ ردییه جک و ایسته یه جک
قالماز . چونکه تنظیم و تکلیف اولنان قانون لایحه لرینی
تصور و تحیل ایدلدیکندن ده احرارانه در. آنجق بویکی
قانونلر بر قاج سنه تطبیق و تجربه ایدلدکن و بومدت ظرفنده
ممالک غریبه ده ده اشاعیده ایضاح ایدیلرکی طرزده
تدقیقات یاپدیرلدقن صوکره - او ده طرز تطبیقاتی کوروشلمک
اوزره - بلدییه لرک قونغر عقدنده بر فائده اوله بیلیر .

شوقه طه یی ده بالخاصه عرض ایتک ایسترم که تور کیه ده
شمده یه قدر هپ اصلاحات و تجددات یوقاریدن یعنی
حکومتدن کلیر، خلق آنجق تطبیق ایله مکلف اولوردی .
بوندن صکره ایسه خلق حکومتی تشکیلات و اصلاحات تشویق
ایتمک لازم کلیر . چونکه حاکمیت بلاقید و شرط خلقت
و ملتکدر . تشکیلات و اصلاحات تکلیفی ایسترمک مثلی
اولان مجلس اعضاسی طرفندن واقع اولسون، ایستراونلری
ایقظا و تنویر ایتک اوزره بویکی قونغر لر طرفندن
دوشونیلوب عریض ایدلمش بولنسون هر حالده بویکی
تشبثلر جمهورتیه اداره اولنان بر مملکتده حسن تلقی
ایدیلرک جکندن شبهه ایدیلرک .

اجتماعه دعوت ايدن از مير بلديه سى بوم. شلەر حقنەدە نەر دوشونمىش و قونغرەيە عرض ايدىمىك و نتيجه دە اجراسى و اعطاسى حكومتدن رجا اولمىق اوزرە نە كى پروژەلر و تدقيقاتىمىلر احضار ايتىمىشدر ؟

بو پروژەلر احضار و تنظيم ايچون قاچ متخصص اوروپادە تدقيقات و تبتعا تەدبىر بولمىش و بونلر كى بلديه لر يە درجە تطابقى زەرلەدە تجربە ايتىمىشدر ؟ بوتون ملل مترقيە كى تشكيلات و وظائفى تدقيق و يكدى كىر يە مقايىسە ايدىلەر كى بعض حقوق اداره مؤلفلرى طرفندن باشليجە آمريقا ، انگلترە ، لاتين و وسطى آوروپا اولمىق اوزرە درت نوعدە توپلانمىش اولان مختلف بلديه تشكيلاتندن هانكىسنىك نە كى تعديلالاتە تور كىك اجتماعى بنيه سە و سياسى تشكيلاتە موافق و تور كى بلديه لر ايچون قابل تطبيق اولديغى كوستىر بر راپور احضار ايدلمىمىشدر ؟

بوتون بوسؤاللر كى جوابلرى شود ديقەدە بزم ايچون مجھولدر . شايد بونلر كى تدقيقات يالنامىش و بر كونا احضار اتەد بولنلماش ايسە آچيقجە سويلەلمە كى بلديه مرخصلر يەك اختىار زحمت و مصرفلە از ميرە قدر كلەر كى اورادە هفتە لرجە و ايلرجە اجتماع ايتلمىش برفائەدە كورمىمىشدر .

از مير معمور بر شەر اولسە و ترقيات حاضرە فينە ايلە متناسب مؤسسات بلديه نەك - ولو كە اوفاق مقياسدە - برر نمونە سنى حاوى بولسە ايدى اوزمان از مير بلديه لر يە رئيسى ؛ اورادە توپلانە جق بلديه مرخصلر يە : ايشتە افنديلر تفرعاتيە برابر صوك سيستم مذبحە بودر . ھال بويلە ياپىلير . فنى لغملر شونلردر . فنك صوك ترقياتنە كورە ياپىلان بلديه خستە خانە سى ، دارالجزرە سى ، تخير خانە سى ... الخ شو كوردكلر يىكزدر . عمومى پارقلر بويلە طرح و تنظيم ايدىلير . صوك سيستم و سائط اطفائىە بونلردن عبارتدر . شو كوردىك كىز بنا نمونە فروغمىزدر ... و مصارف انشائىە لر شوقدرە بالغ اولمىشدر در شرائط فينە و صيحيە يى حائر خصوصى مسكن نمونە لر بونلردر . ديه بيلير . وبالطبع يودە استفادە دن خالى اولمازدى .

حال بو كە هنوز كورمىك قسمت اولماقلىق برابر

صحيە و معاونت اجتماعيە و كالئە و بلديه نەك اولمىسى لازم كلنلردن يال كىز بر يىسى يعنى صولر استانبول دە بلديه يە ويرلمىش اولديغى حال دە امثالى بلاد متمدنيە قياساً و طبيعت مصلحت ايچا بندن اولەرق يە بلديه نەك اولمىسى ضرورى بولان قبرستانلر كرك استانبول دە كرك ديكر شەرلردە بو كونە قدر اوقافك اداره سندن برا قلمىشدر .

شاين دقتدر كى شەرلرە و قصبەلرە صو كىترلمىسى و موجودلر يەك اصلاحيلە فنى و صيحي برطرزە افرانغى وظائفى استانبول دە اولديغى كى تور كى نەك ديكر قصبە و شەرلرە ندەدە طوغرىدن طوغرى يە بلديه لرە تحمىل و توديع ايدىمىك لازم كلير ايكن اخيراً نشر اولان بر قانون ايلەينە بر ايكىلك احداث ايدلمىش اولمىق اوزرە بو كى بلدى و عمرانى تشبثە اداره خصوصىلر تشرىك ايدلمىش حتى دنيلە بيلير كى اصل وظيفە بو اداره يە ويريلەر كى بلديه لر ايكنجى درجەدە برا قلمىشدر .

ممالك متمدنەدە اعمارات و انشائات ايلە معارف ابتدائىە ؛ بلديه لرە متروك و مودوع اولديغى حال دە تور كى نەك ھان ھان يال كىز بو ايشلرە اشتغال ايتمىك اوزرە بلديه لر كى يانى باشندە صوك زمانلردە برە اداره خصوصىە تشكىل ايتىمىشدر . ھر ايكى اداره نەك وظيفە و صلاحيتلرى بر چوق نقطەلردە تعارض ايدىمىشدر . بو كون اداره خصوصىلر بلديه نەك اولمىسى لازم كلن بر چوق وظيفە و صلاحيتلرى حائز در و بر ياندن دە حكومتجە ويرلمىشدر . مثلاً بر قاچ سطر اول بيان ايدىلن شەرلرە صو كىترلمىسى وظيفە سى صوك زمانلردە اداره خصوصىلرە بر قانونلە ويرلمىش اولديغى كى نفوس معاملاتنك دە يەنە اداره خصوصىلرە توديعى ايچون بر تمايل و تصور موجود اولديغى ايشيدلمىشدر . حال بو كە نفوسك ايلك توديع ايدىلە جكى اداره نەك بلديه لر اولە جنى شەھە سزدر خلاصە بلديه لر كى نقصانلرى ، تشكيلات اكسيكلەكلرى صايمقلە توكنمىز . ايلريدە ايچا ب ايدرسە بونلر برر برر ايضاح ايدىلير .

اكر قونغرەدە بونوع مسئلەلر موضوع بحث و مناقشە ايدىلە جكسە - كە ايدلمىسى الزم و فرىضدر - قونغرە يى

ایدرز ظنیه بوراده برقاچ مسأله بی نظر دقته وضع ایتمکده بر محذور کور میورز .

اول امرده شوراسنی سویلک ایجاب ایدرکه ایفاسی الزم و ضروری اولان بعض تدقیقات واحضاراتدن اول قونغر دنك اجتماعه دعوتنده استعجال ایدلشدرفقاعتنده یز . بومطالعہ بی قونغر دده همه حال مذا کر می ایجاب ایدن بعض اساسی مسأله لری دوشونہ رك سویلیورز .

مثلا تورکیه بلدیہ لری هنوز غربك متمدن و مترقی مملکتلری طرزنده صلاحیتی واسع و معین ؛ وظائفی صریح و قطعی ؛ وارداتی کثیر و قابل تحصیل قانونلره مالک دکلدر .

الیوم تورکیه ده یکدیگرندن چوق فرقلی درت نوع بلدیہ (استانبول ، انقره ، ولایت بلدیہ قانونلریله کوی قانونی) بش تورلواستمالک [حکومت ، بلدیہ خزینه خاصیه ، اوقافه ، انقره شهر امانتته عائد قانونلر] ۴۳ سنده بری برچوق ماده لری دفعاتله دیکشمش کهنه بر اینیه قانونی ایله امثالنه نظراً بلدیہ لره عائدیتی لازم کلن دها برخیلی رسومی چارچوده سی خارجنده بر اقاچ برورکی و رسم قانونی موجوددر . ضابطه بلدیہ مأمورلری ضابطه مانعه صلاحیتی حائز دکلدر . پولیس بلدیہ مأمورلرینه معاونت ایتمزسه هیچ برشی یاپیله ماز . بلدیہ قانوننده نفوسک بلدیہ عائدیتی مصرح ایکن بلدیہ لره بوایشه مداخله ایتدیرلیور . اوقاف دنیلن قدیم مؤسسه حالا بلدیہ نك برچوق اساسی وظائفی و حقوقی عهده سنده بولندیرمقددر . دنیانك هر طرفنده صولر ، قبرلر ، خسته خانلر و عمارتلر - اولجه کیمک طرفندن نه صورتله تأسیس ایدلش اولورسه اولسون - عصر حاضرده محضا بوکی اجتماعی ، صحتی و مدنی وظائفله اشتغال ایدن بلدیہ ویرلش ایکن تورکیه ده بوایشلر حالا اوقافك عهده سنده بولمقددر . تشکیلات موجوده سی صولک زمانلرده تجدید مفهومی و عصری ذهنیت ایله قابل توفیق کوریلر مه یں اوقافك عهده سنده کی وظائفدن بر قسمی مثلاً مکتبلره ، مدرسه لره و کتبخانه لره تعلق ایدنی معارفه ؛ صحت عمومییه خادم اولانلری - مثلاً خسته خانه سی -

قوللاندق لری « الفضل للمتقدم » تعبیرینه از میر بلدیہ سی کسب استحقاق ایتمشدر دنیه یلیر .

مع مافیہ تلغرافنامه نك انقره دن ۱۱ نیسانده کشیده ایدلش اولسی از میر بلدیہ سنك بوایشی مجموعه نك نشر یاتندن دها اولجه دوشونہ رك کیفیتی - بالطبع ولایت واسطه سیله - حکومت مرکزیه دن استیذان ایتمش اولسنه و بو تشبته از میر ولایتك موافقتك ده انضمامنه دلالت ایتدیکندن از میرك فضل تقدمی بلا تردد تسلیم ایتمك منصفانه بر حرکت اولور .

هیچ شبهه ایدیه مزکه بلدیہ لره آردسنده ر قونغر عقدنی ایسته یں و شهرلرینی اجتماع محلی اوله رق کوسترن از میر بلدیہ سی قونغر ده بلدیہ لره طرز اشتراکی ، اوراده تذکر و مناقشه اولنه حق و صوکنده حکومتدن استرحام ایدیه جك بعض حقوق و صلاحیتله بر قسم یکی ویرکی و رسوم حقنده کی تمینات وارزولری ده اولجه تثبیت و تعیین ایتمهش اولسون .

هر حالده نتیجه سی و استحصال ایدیه جك فائده لری اطرافلیجه دوشونیه لره بوایشه تشبث ایدلش اولدیغنه قناعت کتیرمك ایجاب ایدر . عکسنی تصور قونغر عقدنی علی العمیا بر تشبث در که سنه ایندیریر که از میر بلدیہ سنك باشنده بولنن عزیزك افندی کی منور بر ذاتدن بونی هیچ بر زمان بکله مه یز .

تلغرافنامه غایت مختصر و بالمخبره معلومات اخذینده وقت غیر مساعد اولدیغندن مجموعه نك بونسخه سنده قونغر نك تفصیلاته دائر اقتضا ایدن معلوماتی مع الاسف ویره میه جکز . کله جك نسخه نك طبعنه قدر از میر بلدیہ سی مسأله بی توضیح ایدر و یا خود باشقه منابعدن کیفیتك تحقیقی ممکن اوله یلیرسه اوزمان مطالعه مزك ده علاوه سیله کافی درجه ده ایضاحات ویره بیله جکمزری امید ایتمکده یز . شو قدر وارکه معلومات فقدان قونغر طولانی سیله خاطره کلن بعض مطالعه لری شیمیدن موضوع بحث ایتمک مانع اوله میه جغندن شاید اساسی بر پروغرام تنظیم ایدله مش ایسه بلکه برایکی نقطه ده مقشبلرینی ایقاظ

نسخه سی

۵ غروش

پوسته اجرتی

۳۰ پاره در

شهر امانتی

استانبول

سنه ۱۰

غروش

پوسته اجرتی

۱۰ غروش در

شهر امانتی

شهر امانتی طرفند آید بر نشر اولور

سنه ۱

نیسان ۱۳۴۱

صافی ۸

بلدیہ لر قونغرہ سی

تور کیہ بلدیہ لرینک آرہ لرندہ قونغرہ عقدینہ امکان اولمادیغی قناعتی اظهار ایدلش اولدیغی حالده ۱۲ نیس ان تاریخیلی وقت غزته سندہ کوریلن :

« آنقرہ - ۱۱ نیسان - (خصوصی مخابریمزدن)

ازمیر بلدیہ سی ایلک اجتماعی ازمیرده اولمق اوزره

بوتون بلدیہ لرلک اشتراکیله بر بلدیہ لر قونغرہ سی

عقدینہ مساعده ایسته مکده در . »

طرزنده کی ایکی سطرلق تلغرافنامہ غیر ممکن ظن ایتدی کمز بر ایشک امکان و فائده سی کوریلہ رک تشبث و فعلیات ساحه سنہ انتقال ایتک اوزره اولدیغی ارأه ایتدی کندن بوتلغرافنامہ تور کیہ ده بلدیہ لر تاریخنده غیر منتظر فقط چوق مهم بر حادشه اولان قونغرہ عقدینی مجموعہ ده تکرار موضوع بحث ایتکه کوزل بر وسیله اولمشر .

بو تشبث ایستر مجموعہ نک بین الملل بلدیہ قونغرہ لر حقدہ کی نشریاتندن ملهم اولسون، ایستر کنیدی کندن واقع اولش بولسون، هر حالده عربلرک بو کی موقعلرده

مجموعہ نک یدنجی صایسنده غرب بلدیہ لرینک وقت وقت آرہ لرندہ قونغرہ لر عقد ایتکده اولدیغی وایلک قونغرہ نک ۱۹۱۰ ده ایکنجی سنک ۱۹۱۳ ده اوچنجی سنک ۱۹۲۴ ده انعقاد ایتدی کخی، دردنجی سنک ده ۱۹۲۵ ده طوپلانه جغنی یازمش و تور کیہ جمهوریتک وبالخاصه استانبول بلدیہ سنک قونغرہ ده دعوتلی بولدیغی ده بیان ایدلشدی .

مجموعہ نک دیگر بر ستوننده ینه بو قونغرہ لر دن بخله دنیلمشدی که : « تور کیہ بلدیہ لر ی هنوز یکدیگری طانیمدینی و طانیق ده ایستمدیکی حالده غربده کی شهر لر و بلدیہ لر آرہ لرندہ ملیت و دولت فرقی کوزتمکسزین اتحاد ایدہ رک سنہ دن سنہ یه مختلف شهر لرده قونغرہ لر عقد ایتکده و بر برینک مساعی و خدماتندن استفادہ جہتی دوشونمکده در .

تور کیہ بلدیہ لرینک آرہ لرندہ قونغرہ عقدینہ امکان حتی شیمدی لک لزوم یوق ایسه ده الدہ بولنان یکانہ مجموعہ لر واسطه سیله بر لرینی طانیہ جق اخبارات و نشریاتده بولملری هر حالده الزم و فائده لیدر . »

نیسانک برنده انتشار ایدن مجموعہ ده بو صورتله

سنه لك ابونه سی
۵۰ غروش
پوسته اجرتی
۱۰ غروشدر

شهراماتی خزانہ

ایشیانبول

2843

نسخہ سی
۵ غروش
پوسته اجرتی
۳۰ پارہدر

شهراماتی خزانہ

شهراماتی طرفندہ آبدہ بر نشر اولنور

صای ۸

نیسان ۱۳۴۱

سنه ۱

مدرجات

تیاو و سینه مالر تعلیماتنامہ سی
آوروپا بلدیہ لری مذبحہ لری
۳۴۰ سنہ سندہ فاتح دائرہ سندہ اعمار
فمالیتری .
بلدیہ لرله مخا برہ .

بلدیہ لر قونفرہ سی
استانبول لیانی
اصناف جمعیتری
نقوس حرکتلی و بلدیہ لر
بین الملل شهر لر قونفرہ سی

مرکز توزیعی : شهراماتی خزینہ اوراق بناسندہ دائرہ مخصوصہدر .

ایشیانبول

شهراماتی خزانہ

۱۳۴۱